BÉCSI NAPLÓ

XXXVIII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
2017. JANUÁR–FEBRUÁR
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,50 Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
02Z032898 M P. b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

Elvárások és veszélyek 2017-ben a világgazdaságban

A német gazdaság 2016-ban erősebben növekedett, mint ahogy az előrejelzések mutatták. A Német Statisztikai Hivatal közleménye szerint a Bruttó Nemzeti Termék (Brutto Inland Produkt) 2016-ban 1,9%-kal növekedett. (2015-ben 1,7% volt). A növekedésnek a hajtóereje a magán és állami fogyasztás volt, valamint a beruházások, ezen belül főleg a lakásépítkezések. Az állami kiadások 4,2%-kal növekedtek. Az oka a migránsok jelentős száma. A privát fogyasztás 2%-kal volt magasabb, mint az elmúlt évben. Az Export 2,5%-kal növekedett. (2015-ben viszont 5,2%-al) A globális és politikai rizikók ellenére a fejlődés pozitív volt. A foglalkoztatottak száma 43,4 millióval csúcspontot ért el. A munkanélküliek száma 2016 végén 2,7 millió volt, 600 ezer betöltetlen hely mellett. Az új esztendőben esetleg jelentős politikai változások vagy növekvő olajárak tudják befolyásolni a konjunktúrát valamint a foglalkoztatást. A 2017-re vonatkozó konjunkturális elvárások általában pozitívak. A müncheni IFO gazdasági kutató intézet a globális piacok várható lassú javulásából azt következteti, hogy az évi gazdasági növekedés 1,5% körül lesz. Az OPEC-országok csökkentették a termelést 2016-ban, így az olaj és fűtőanyag megdrágult. Az infláció ezért 2016 decemberében Németországban 1,7% volt. A fogyasztói árak 2017 elején előreláthatólag emelkednek, de tavasztól kezdve csökkenni fognak a Deutsche Bank előrejelzése szerint. Ez vonatkozik az élelmiszerekre és a szolgáltatásokra. Figyelemre méltó a lakbérek valószínű emelkedése német nagyvárosokban, mint München, Berlin és Hamburg. De ez a tendencia már évekkel ezelőtt megkezdődött. Viszont a volt Kelet-Németországban, főleg a kisebb városokban sok az üres lakás.

Az Európai Központi Bank további 9 hónapig továbbfolytatja az egyes euro-országok hitelleveleinek a felvásárlását, annak ellenére, hogy a Német Szövetségi Bank elnöke ez ellen szavazott, mert a felvásárlásokat, túl hosszú lejáratúnak tartja. Az Európai Központi Bank azért pumpál jelentős összegeket a piacokba, mert a konjunktúrát szándékozik ezzel erősíteni és a munkanélküliséget csökkenteni. (9,8% az Euro-államokban. Németország itt kivétel) Az Európai Központi Bank 1,3% inflációt jósol az Euro-térségben ebben az évben. De elképzelhető, hogy ez az év végén magasabb lesz.

Megjegyzendő, hogy az alacsony, illetőleg a majdnem 0 kamatok politikája érzékenyen érinti azokat, akik megtakarított pénzük után alig, vagy semmi kamatot nem kapnak. Ehhez járul az infláció is, amely csökkenti a megtakarítások értékét. Közgazdasági szakemberek véleménye szerint,az alacsony kamatok politikája, nem hoz több beruházást, illetőleg munkahelyeket. Viszont leértékeli az életbiztosításokat és a vállalati nyugdíjakat is.

Kern reformokat javasol

Figyelemreméltók Christian Kern osztrák Kancellár reformjavaslatai, amelyek Ausztriában vegyes visszhangot váltottak ki. Gazdasági szervezetek, közgazdászok, az SPÖ, elfogadható vitaalapnak tartják ezt. Viszont kritikát kapott az állami beavatkozások és a védővámok ötlete, valamint az EU-országokból jövő munkaerők bejövetelének a korlátozásainak a gondolata. 2010-től kb. 280 ezer EU-munkavállaló jött Ausztriába. Köztük sok magyar is. A bevők korlátozása ellene lenne, az EU-belüli munkaerők szabad mozgásának.

Theresa May angol miniszterelnök január 17-én tartott egy beszédet, amelyben felvázolta, hogy miként képzeli el Nagy-Britannia kilépését az EU-ból. A nyilatkozatot március elején adják át hivatalosan az Uniónak. A főbb teendőket beszédében 12 pontban foglalta össze. May úgy tervezi, hogy Nagy-Britannia továbbra is meg akarja tartani az EU előnyeit, anélkül, hogy bennmaradna az EU-ban. Tehát kilépnének az EU intézményeiből és a szerződésekből, beleértve a belső piacot is. A brit terv előreláthatólag hosszú komplikált tárgyalásokat jelent, amelyeknek a célja lehetőség szerint előnyöket megtartani, az eddigi szerződéses kötelességeket, viszont feladni. Az is figyelemreméltó, hogy alacsonyabb adókkal kívánják majd a külföldi befektetőket bevonni az országba. Az angol font árfolyama korábban visszaesett, de viszont May beszéde után emelkedett.

A tizenkét pontos tárgyalási terv lényegileg a következőket tartalmazza: részletes szabadkereskedelmi szerződést, valamint az EU-val és egy új vámszerződést. Az EU-államokból jövő bevándorlók számának erős csökkentése, valamint az ottlétük és munkavállalásuk megnehezítését. Cél az is, hogy az Európai Bíróság ne avatkozzék be Nagy-Britannia ügyeibe. Az EU büdzséjébe megszüntetik a befizetéseket.

May szerint bizonyos EU-programokban továbbra is részt kívánnak venni. A terrorizmus ellen az együttműködést fenntartják az Unióval. A brit Parlament szavazni fog a tárgyalási eredményekről. Az Írországgal való kapcsolatot külön szabályozni kell.

A tárgyalások valószínűleg nem lesznek könnyűek. May figyelmeztet arra, hogy az EU részéről ne legyenek túl kemények a feltételek. Az EU-beli gazdasági szakemberek is azon a véleményen vannak, hogy nem kell túl kiélezni a tárgyalásokat, mert azok egyik félnek sem lesznek hasznosak. Sok részletkérdés megvitatására kerül sor. May arra számít, hogy 2019 tavaszára sikerül a tárgyalásokat befejezni. Akárhogyan is, az eredmények és valószínűleg az esetleges hibák jelentősen befolyásolni fogják Európa és Nagy-Britannia jövőjét.

A kapcsolatok az Egyesült Államok és Németország között, már évtizedek óta jól és barátilag fejlődtek. Éppen ezért Trump elnök interjúja a Bild német napilapban és a Timesben, meglehetős meglepetést hozott Németországban. Trump a Natót obsoletnek, túlhaladottnak nevezte, valamint 35%-os büntető vámokat helyezett kilátásba a Mexikóban gyártott német autókra, az USA-ba való behozatalnál. A BMW 2019-ben szándékozik gyárat nyitni Mexikóban. Másrészt az USA-ban van a legnagyobb BMW-gyár. Különben is az USA és Németország között jelentős kereskedelmi kapcsolatok vannak. Németország is jelentős értékben vásárol autókat és más árukat az USA-ban. A német politikusok meglehetősen tartózkodóan reagáltak az interjúra. Az autóipar viszont irritálva érezte magát és az autógyárak részvényei is csökkentek. A nemzetközi valutaalap (IMF) előrejelzései szerint a világgazdaság ebben az évben 3,4% növekszik. A növekedésben az USA, Kína, Európa, valamint Japán játszanak jelentős szerepet. Az IMF vezető közgazdásza szerint a protekcionista hajlamok növekszenek a világgazdaságban és ezek kereskedelmi háborúhoz vezethetnek. Ez pedig senkinek nem lesz előnyére, mert mindenki csak veszíthet. Trump gazdaságpolitikája a munkahelyek növelését kívánja elérni védővámokkal, valamint egy Keynesi deficit spending politikával (hitelfelvételekkel). Ezek a gazdaságpolitikai célok természetesen alapos elemzést megérdemelnének.

Figyelemreméltó és érdekes, hogy XI Jinping kínai elnök, Davosban a Világgazdasági Fórumon a szabad kereskedelem mellett és a protekcionizmus ellen foglalt állást.

Harsay György

Tüntetésekkel kezdődött az új román kormány karrierje

Nem kis bravúrt mondhat magáénak az új román kormány: bő két hét elteltével máris tüntetnek ellene. Az egész a néhány romániai nagyvárosban rendezett tiltakozó menetekkel kezdődött, amelyen Victor Ciorbea ombudsman lemondását követelték. A felháborodást az váltotta ki, hogy az emberi szabadságjogok első számú hivatalos védelmezője olyan törvénycikkely ügyében kért alkotmánybírósági vizsgálatot, amely kizárja, hogy büntetett előéletű személy legyen a mindenkori román kormány tagja. S mint ilyen, miniszterelnöke sem. Ezért aztán hiába szerzett 45,5 százalékot a Szociáldemokrata Párt (PSD) a 2016. december 11-i parlamenti választáson, elnöke nem foglalhatta el a kormányfői bársonyszéket, Liviu Dragnea ugyanis jogerős kétéves felfüggesztett börtönbüntetés terhét viseli.

Ez a roppant kényelmetlen helyzet késleltette az új kormány megalakulását is. Klaus Iohannis államelnök ugyanis elutasította Dragnea első előterjesztettje, Sevil Shhaideh kormányfői megbízását. Különösebb indoklás nélkül ugyan, ám rövidesen kiderült, hogy azért, mert szíriai férje miatt a tatár származású, muzulmán hölgy nemzetbiztonsági kockázatot jelenthet. A 2015 óta román állampolgár Akram Shhaideh ugyanis korábban közel húsz éven át dolgozott a szíriai földművelésügyi minisztériumban, ami valószínűsíti, hogy Bassár al-Aszad híve. Egyik testvére ellen azóta is belépési tilalom van érvényben az Európai Unió területére.

A Temes megyei önkormányzat karánsebesi születésű 43 éves elnöke, Sorin Grindeanu kifogástalan „pedigréje” ellen azonban már az államfőnek sem volt kifogása. Románia történetének 65. miniszterelnöke 26 fős kabinettel vágott bele a kormányzásba, de nem jósolnak túl hosszú karriert a kormánynak. Elsősorban nem azért, mert igencsak vegyes megítélésű a kabinet összetétele – alig akad olyan tárcavezető, aki ilyen-olyan ügyekben ne került volna botrányba, vizsgálószervek fókuszába, de legalább a nyilvánosság erkölcsi ítélőszéke elé –, hanem mivel tevékenységét igazából Dragnea irodájából irányítják, aki nem mondott le kormányfői álmairól. Az útjában álló törvénycikkely alkotmányossági vizsgálata váltotta ki az első tüntetéseket és aláírásgyűjtést.

A második hullámot már egy puccsszerű készülődés váltotta ki, amelyet egyelőre meghiúsított Klaus Iohannis, de a PSD ígéretének csak a hívei hisznek. A kabinet közvita nélkül készült napirendre tűzni a közkegyelemről rendelkező vagy a büntető törvénykönyvet módosító sürgősségi rendeletet. Iohannis azonban váratlanul megjelent a kormányülésen, nem is tagadva, hogy elérje: a kabinet ne hozzon amnesztiarendeletet közvita nélkül, saját hatáskörben. Az elnök már korábban is figyelmeztette a kormányt, hogy tisztsége teljes súlyával kész szembeszállni minden olyan próbálkozással, amely az igazságszolgáltatás eszközeinek megnyirbálását, a korrupt politikusok „tisztára mosását” célozza. Bár a sajtó előtt tett közös nyilatkozat értelmében a két politikus megegyezett arról, hogy csak közvita után döntenek, délután már ezrek vonultak az utcára Románia nagyvárosaiban. Az igazságügyi minisztérium által közvitára bocsátott sürgősségi kormányrendelet tervezetéből az derül ki, hogy legfeljebb ötéves börtönbüntetésre ítélt személyek részesülhetnek közkegyelemben, ők is azért, hogy enyhítsék a börtönök túlzsúfoltságát. Csakhogy a felfüggesztett büntetéssel sújtottak is kegyelemben részesülnének, köztük több, korrupcióért elítélt baloldali politikus.

Az RMDSZ és az MPP közös választási listája és a magyarországi politikusok ezt támogató, mozgósító célzatú kampányfellépései eredményesnek bizonyultak, a tulipános alakulat a voksok 6,4 százalékát szerezte meg, amivel növelte számbeli parlamenti jelenlétét. Ahhoz azonban mindez nem volt elegendő, hogy a kormányalakításban is számításba kerüljön a Kelemen Hunor vezette magyar párt. A Liberálisok és Demokraták Szövetségével (ALDE) kényelmes kormánytöbbséget alkotó szociáldemokraták csak parlamenti együttműködést kötöttek az RMDSZ-szel. „Mindenkin rajta lesz a szemünk – mondta Kelemen –, és ha a megállapodások nem valósulnak meg, az RMDSZ bármikor kész semmisnek nyilvánítani a kormánykoalícióval kötött, a parlamenti támogatásra vonatkozó egyességet.” Mindenesetre miután az RMDSZ saját külpolitizálásra készül, érdekes lesz látni, hogyan illeszthetők majd össze a romániai magyarság reális helyzetének bemutatását célzó elképzelések a kisebbségi kérdéseket már jó ideje ad acta szemlélettel kezelő mindenkori román diplomáciával.

Csinta Samu (Kolozsvár)

*Yes, we can?**

Csak azért, mert mi magyarok nem maradhatunk ki semmiből, még ha utólag „balhé” is kerekedik belőle. Donald Trump hivatalba lépése nem maradhatott kellő visszhang nélkül a magyar mezőnyben sem, különben fennállt volna a veszély, netán lekéssük a bejutást ebbe a világméretű, ki tudja mi mindent kilátásba helyező arénába. Igaz is, a politikában nem lehet megvárni a napnyugtát...

Az új amerikai elnöknek sikerült mozgásba hoznia az „illiberális” hit követőit: máris igazolva látják, amit ők már Trump előtt is hangoztattak. Nem jó irányba haladt a világ, tehát fordulatnak kell bekövetkeznie. Most úgy vélik, a 45. amerikai elnök olyan dolgokat fog művelni, amik már a szavak szintjén is érzékeltetik, mi minden fog változni, olyannyira, hogy az előző elnöknek nyoma sem marad.

A hiszékenyeknek és forrófejűeknek nem árt felidézni, mit helyezett kilátásba Barack Obama, olyannyira, hogy még a Béke Nobel-díjat is megkapta. Két hivatali idő elteltével jóindulatúan is el kell ismerni, hogy a nagy ígéretek bizony csak szerény sikereket eredményeztek. Igaz, a látványosságok korszakában, amikor szinte lehetetlen különbséget tenni a látszat és a valóság, a szándék és a tények között, napi szinten tapasztalhatók az ámítások, a kitalált vagy eleve túlzó hírek tömkelegében legény legyen a talpán, aki közönséges fogyasztóként eleve ki tudja tapintani a dolgok állását.

A Trump-ellenes tábor sem rest: amerikaszerte több százezres tömegek léptek színre az új elnök hivatali beiktatása után. Újfent ellentétek, szakadékok bontják meg az amerikai társadalmat?

Ha viszont így van ez, elhamarkodott azonnal pártoskodásba kezdeni akár a pártolók, akár a pártütők között. Volt egyszer az Egyesült Államoknak Barry Goldwater nevű jelöltje (1964). Szerencsére nem lett belőle elnök, de ha valaki netán fel akarja idézni harsány kijelentéseit, a derültség és a megrökönyödés között helyezheti el szélsőséges kilengéseit. Persze akkortájt még felfelé tartott a világ, különösen gazdasági tekintetben.

Manapság mindenkire felkaphatjuk a fejünket, aki – bármilyen módon – változást, netán kiutat ígér. De azért mégis. Nem értelmesebb kivárni, mivé törpülnek netán a nagy ígérgetések, amik mindamellett az Egyesült Államok vélt vagy valódi érdekeit érintik? Nem biztos, hogy ezeknek akár modellértékük is lehet, vagy ha igen, ugyancsak egymásnak feszülhetnek az ú.n. nemzeti érdekek. Sokkal inkább perspektívikusan arra kellene ügyelni, mit adott az Egyesült Államok a világnak, s mire lehet számítani, történetesen D. Trump magabiztosságán mérve a gazdasági fejlődés vagy éppenséggel pangás mutatóit. Nagyon is megosztott az amerikai társadalom, külpolitikailag meg mit lehet elvárni attól a nagyhatalomtól, amelyik nagyon is következetlenül keresi helyét és szerepét a világpolitikában?

Gondoljunk Wilson pontjaira az első világháború után, a másodikat követően pedig mit eredményezett a koreai, vietnámi, afganisztáni háború, nem is említve a megoldást alig kínáló beavatkozásokat történetesen az iszlám világban. Ebben a szinte kilátástalan rendezetlenségben vajon nem volna-e tanácsosabb, ha Európa nem várna az Egyesült Államok törődésére, hanem végre egymással szót értve fognának össze nemzetei, államai azokra az értékekre építve, amik manapság egyre inkább eljelentéktelenednek, sőt, feledésbe merülnek? Nem utolsósorban amerikai „sugallatra”, bár egyre másra, igaz, egyre ritkábban utalunk az „európai értékekre”, csakhogy ezeknek meghatározása már-már lehetetlen a magyarázatok és értelmezések sokaságában, természetesen részérdekek folytonos átszíneződése következtében.

**) A szállóigévé vált kijelentés Barack Obamától származik, nyilvánvalóan kérdőjel nélkül.* –deák–

Határok nélkül

Verona közelében 2017. január 20-án percekkel éjfél előtt iszonyatos tragédia történt. Egy magyar gyerekeket szállító busz kicsúszott az autópályán, és kigyulladt, majd teljesen kiégett. Az ötvennégy utas közül tizenhat életét vesztette, harmincnyolc megmenekült, de közülük huszonhatan megsebesültek. A mentésben oroszlánrésze volt Vígh György tornatanárnak és feleségének Erikának, akik életük kockáztatásával több diákot mentettek ki a lángoló buszból, miközben saját két gyermekük menthetetlenül bent égett.

A tragédia tizenhat áldozatától a szörnyű baleset helyszínén a veronai rendőrség tisztelet-adással búcsúzott.

A hozzátartozóknak Ferenc pápa részvéttáviratban fejezte ki együttérzését.

A Szent Péter-bazilika Magyarok Nagyasszonya-kápolnájában szentmisét celebrált az áldozatokért Cserháti Ferenc, esztergom-budapesti segédpüspök.

A veronai tragédia áldozatait gyászolja a budapesti Szinyei Merse Gimnázium minden tanára és tanulója, a világ magyarsága.

A**z érintett családoknak ezúton fejezi ki őszinte részvétét a Bécsi Napló szerkesztősége.**

Jazzköltészeti est Bécsben

2017. január 11-én a Bécsi Magyar Otthonban első alkalommal került megrendezésre a magyarországi Szépírók Társasága „Jazzköltészet Bécsben” című rendezvénye, mely a jazz és kortárs költészet fúzióját tűzte ki céljául. A nemzetközi eseményen Janus Zeitstein, osztrák költő és Gyukics Gábor, valamint Lesi Zoltán, Bécsben élő magyar költők versei fonódtak egybe Sandro Miori, olasz zenész szaxofonjátékával. A közönség ízelítőt kapott az 1920-as évek Amerikájából, a főleg afroamerikai zenészek és szerzők által elindított jazzköltészetből, amelyhez az amerikai irodalom olyan jelentős költői is csatlakoztak, mint Langston Hughes, Ezra Pound.

Az előadás során a fő szerepet játszott az improvizáció; a költő felolvasta verseit, a zenész rögtönzött.

Lesi Zoltán német és magyar, Janus Zeitstein német, Gyukics Gábor magyar nyelven előadott versei inspirálták Sandro Miori előadását abban a sajátos helyzetben, hogy közös kommunikációs nyelvük az angol nyelv. Ennek ellenére a hangszín, az ütemmérték és a líraiság – ami a jazznek és a költészetnek egyaránt sajátja - a spontán komponálás és az előadott vers együtt alakította ki azt a hangulatot és lelkiállapotot, aminek az előadóművészek mellett a közönség is részesévé vált. Habár az előadás véget ért, de a versek, a ritmusok ott fognak zengedezni tovább a lelkekben, hogy aztán később új, saját érzéseket, gondolatokat idézzenek elő.

-anda-

Verőfény

A költészet napja alkalmából
2017. április 1-jén,
szombaton délelőtt 10 órakor
22. alkalommal rendezi meg a
Bécsi Magyar Iskola
versmondó rendezvényét.

Minden versmondót szeretettel várunk a Bécsi Magyar Otthonba!

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2016/5. számában közzétett 90.942,43 euró 2017. január 25-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett

Adorján István	50,00	Horváth Béla	30,00	Németh Ferdinánd, Dipl.Ing.	30,00
Ágoston József	25,00	Horváth Csaba	15,00	Németh Nándor, Dr.	30,00
Albert Ludwig, Dr.	25,00	Horvath Marie	10,00	Németh Péter, Dipl.-Ing.	30,00
Andreewitch Edith	10,00	Hunyadi Péter, Dr.	20,00	Neuberger Otto	20,00
Aranyi-Aschner Georg	20,00	Hutter Mária	15,00	Neumann Etelka	20,00
Aumüller Peter, Dr.	15,00	Izay Gábor, Ing.	30,00	Palotai Tamás, Dr.	30,00
Aved Levente, Dr.	50,00	Jeney József, Dr.	50,00	Papp János	10,00
Balikó László, Dipl.-Ing.	30,00	Juhász Árpád, Sen.	30,00	Passl Mariana, Mag.pharm.	50,00
Balog Pál & Julianna	25,00	Kaltenegger Éva	20,00	Pathy Ludwig, Dr.	20,00
Bazsó Ferenc	40,00	Kántás Stefan	50,00	Perlaky Maria	20,00
Bede Sándor	20,00	Kecskés Illés	30,00	Pongrácz Vilmos	20,00
Behring Günter	10,00	Kemenesi Ferenc	40,00	Prikler Paul, Dipl.Ing.	40,00
Bezzegh Franz, Dipl.-Ing.	25,00	Keresztes Árpád	50,00	Ráduly Elöd, Dr.	40,00
Bodi Franz	20,00	Kilyén Adalbert, Dr.	100,00	Ráduly Ferenc & Etelka	30,00
Buda György	30,00	Kocsis & Kocsis GmbH.	50,00	Rudan Peter, Dr.	100,00
Catomio István	30,00	Kocsis Béla	20,00	Sándor István & Christa	85,00
Cheh Ildikó, Dipl.Ing.	20,00	Koczó Endre	25,00	Sass Lázár Ilona Tünde, Mag.	15,00
Conka Vince	25,00	Koller Manfred	30,00	Simonfay Mária	20,00
Csebits Ingeborg	40,00	Koszmovsky Maria	20,00	Szabó Barna DI. & Kata	20,00
Csipkó László & Marianne	15,00	Kottan Susanne	30,00	Simonffy Erika	10,90
Csordás Ádám, Univ.-Prof.Dr.	100,00	Köves Susanna	100,00	Stipkovich Walter, Dkfm.Dr.	20,00
Czifra János	20,00	Kraetschmer Katalin	10,00	Szabó Ernö, Mag.	10,00
Czingraber Aladár	100,00	Krause Walter, Dr.	20,00	Szabó Ludwig	10,00
Dénes Mária & Sándor	30,00	Kriston Ferenc & Eveline	110,00	Szakaly János	40,00
Ferencz János-Róbert	15,00	Kulman Alexander	50,00	Szalai Judita, Dr.	20,00
Fodor Mária	50,00	Lauringer Péter, Dr.	15,00	Tarnai Ferdinand, Dipl.Ing.	10,00
Forgo Lándor	100,00	Lauringer Wilhelm	25,00	Teleky Béla, Dr.	50,00
Gáll Mária	20,00	Liszka Kristóf, Dr. & Katalin	50,00	Tichy Gertrud	20,00
Garzuly Josef	20,00	Lomoschitz Karl Horst, Dr.	30,00	Timaffy Emőke	40,00
Gerzsenyi Enikő	15,00	Loss Eszter	15,00	Tornyay Erzsébet	15,00
Goessl Irén, Dr.	50,00	Machnik Erich u. Erzsébet	10,00	Toró Anna Klára	10,00
Gombar Rosalia	20,00	Mailath-Pokorny Paul, Dkfm.	50,00	Tsohohey Tomas	20,00
Guzi Ludwig	15,00	Maria Cseke	100,00	Udvari Katalin, Mag.pharm.	30,00
György Béla, DI	30,00	Márton Georgeta-Maria	50,00	Umlauff Julius	10,00
Györi Vilmos	200,00	Máthé Attila & Edit-Zsuzsanna	30,00	Unger Géza, Mag.	20,00
Hajzer Attila & Zachar Tünde	20,00	Medgyesi Olga & Kranl	20,00	Vadász Gabriel	25,00
Halmagyi Ákos	20,00	Miletits Georg & Ingrid	20,00	Vadon Mária, Dr.	50,00
Herritz Kasimir	100,00	Muszka László	10,00	Vargha Tamás	12,00
Hochbaum István Árpád	15,00	Nagy-Bojarszky Katalin	10,00	Viszoki Imre	20,00
Horn László	10,00	Német Balázs, Dr.	10,00	Zachar István	25,00
				Összesen:	**3 972,90**

A támogatások eddig befolyt teljes összege 94.925,33 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Mag. Hollós József elnök **Dr. Seidler Andrea** főtitkár **Tánczos Zoltán** pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Platz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN AT55 6000 0000 0725 5731 BIC OPSKATWW

Napló postája

Hozzászólás az 1956-os vitához

Szeretnék hozzászólni a Bécsi naplóban Unger László és Arató László között zajló vitához. Kezdeném azzal, hogy még a mai „internetes világban” sem lehet minden hálóra feltett szöveget készpénznek venni. Ugyanis részben mindkét Lászlónak igaza van, de mindkettő esetében pontosítanunk kell.

Mint az október 23-i diáktüntetés egyik bölcsészkari szervezője, azt hiszem, hiteles adatokkal tudok szolgálni az eseményekkel kapcsolatban. A lengyelekkel rokonszenvező tüntetés szervezése október 22-én déltájban kezdődött és aznap délutáni 5 órára már a Képzőművészeti Főiskola és az ELTE Bölcsészkara megszavazta a másnapi tüntetést, jóllehet annak jelszavait csak másnap délelőtt dolgoztuk ki. A Műegyetemen ezzel párhuzamosan a hallgatók gyűlése elfogadta azt a 14 (később 16) pontot, amit később stencilezett röplapokon kiszögeztek Budapest számos utcáján. Viszont magához a másnapi tüntetéshez Marián István katonai parancsnok javaslatára a Műegyetem csak a késő éjszakai órákban csatlakozott. Minderről kitűnő tanulmány olvasható Sándor Ivánnak A forradalom visszanéz c. új könyvében (15. o.) Sándor koronatanú, ugyanis 56-ban ő volt a „Jövő mérnöke” c. egyetemi lap szerkesztője. Ez nem jelenti azt, hogy lebecsülnénk az október 22-i műegyetemi gyűlés jelentőségét a másnapi események kibontakozásában.

Viszont Unger László téved, amikor azt írja, hogy a pesti karok 23-án a Petőfi-szobrot választották „végcélnak”. Aznap a délelőtti órákban az ELTE egyeztetett a műegyetemistákkal: akár engedélyezi a kormány, akár nem, egyszerre indulunk, délután 3 órakor, a Műegyetem a budai, a pesti karok a pesti oldalon és a két csapat a Bem-szobornál találkozik. Tehát a pesti tüntetésnek a Petőfi-szobor nem végcélja, hanem kiindulópontja volt és míg a Műegyetem a csendes felvonulást választotta, mi a pesti oldalon demokratizálódást sürgető jelszavakkal és transzparensekkel, lengyel és magyar zászlókkal indultunk el a Piarista-háztól. Abban, hogy annyi „civil” csatlakozott a tüntetési menethez, biztosan nagyobb szerepe volt a pesti tüntetőknek – abban, hogy a követeléseket korábban fogalmazták meg, mint mi, a budaiaké az elsőbbség. A Bem-szobortól pedig (ahol nem volt elég erős mikrofon!) együtt mentünk át a Parlamenthez.

Gömöri György (London)

HÍREK • RENDEZVÉNYEK

A nők szerepe 1956-ban és a megtorlás idején – pódiumbeszélgetés Bécsben

December 3-án Bécsben a Pázmáneumban a Kiss-Rigó László szeged-csanádi megyéspüspök és Varga János rektor által az 1956-os forradalom és szabadságharc áldozataiért bemutatott szentmisét *A nők szerepe 1956-ban* címmel pódiumbeszélgetés követte. Wittner Mária 1956-os szabadságharcos, volt országgyűlési képviselő, Földváryné Kiss Réka történész-néprajzkutató, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke, Gróf Nádasdy Borbála író, Ékes Ilona volt országgyűlési képviselő, az ERGO – Európai Regionális Szervezet elnöke és Kiss-Rigó László püspök elmondták: a nők személyén keresztül családokat kell látnunk, vagyis az egész társadalmat. Fontos a sorsukat megismernünk és e téren van még teendőnk – állapították meg. Az esten Oprea Nikoletta zongoraművész működött közre, a pódiumbeszélgetést Varga Gabriella, a Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíjasa vezette.

•

Diktatúrák egyházi áldozatai – tudományos tanácskozás Bécsben

December 14-én Bécsben a Pázmáneumban *Diktatúrák egyházi áldozatai* címmel több intézet társszervezésében tudományos tanácskozást tartottak. A Gulág-emlékévhez kapcsolódó és a Gulág Emlékbizottság támogatásával megvalósuló rendezvényen Kun Miklós professzor, a Károli Gáspár Református Egyetem Széchenyi-díjas egyetemi tanára a sztálini terror borzalmait foglalta össze a nagyszámú hallgatóságnak, a magyarországi egyházüldözésről Horváth Attila jogtörténész, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem egyetemi tanára, alkotmánybíró nyújtott átfogó áttekintést. Benkő Levente Kolozsváron élő történész, lapszerkesztőtől erdélyi, Németh István, az Eszterházy Károly Egyetem tanárától pedig németországi helyzetkép-szemelvényeket hallhattunk. *„Magyarországon a múlt feldolgozásában nem tartunk ott, ahol tartanunk kellene”* – hallhattuk a tanácskozáson.

•

Bemutatták a Székelyföld története monográfiát

A Bécsi Magyar Történeti Intézet szervezésében december 15-én a Collegium Hungaricum Balaton termében az Ausztriában élő magyarok is megismerhették és megvásárolhatták a 2016 nyarán megjelent háromkötetes, 2200 oldalas, *Székelyföld története* című kiadványt. A hiánypótló monográfiát a szerkesztőség két tagja, Oborni Teréz egyetemi docens, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa és Pál Judit, a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem tanára mutatta be az érdeklődőknek. Elmondták, hogy a könyv rövidített, angol nyelvű fordításának kiadását is tervezik. A huszonkét szerző 2200 oldalnyi munkájának 1000 oldalra rövidítése várhatóan 2018-ra készül el, a fordítás és az angol változat megjelenése pedig azt követően várható.

•

Újévkezdő koncert a Pázmáneumban

Ötödik alkalommal hívta újévkezdő koncertre magyar, illetve osztrák vendégeit a bécsi Pázmáneum és személy szerint Varga János rektor, és a január 6-án, Vízkereszt napján az ünnepi szentmise után megtartott hagyományos hangversenyest ismét nagyszerű élményt nyújtó újesztendő-nyitánynak bizonyult. Az intézet teljesen megtelt dísztermében a közönség Bojtos Károly, a Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas Amadinda Ütőegyüttes tagja, Tóth Benedek ütőhangszeres művész, az ő fia és növendéke: Tóth András, valamint Kéry János zongoraművész alkotta alkalmi zenekar *Adventtől Vízkeresztig ütős dallamhangszerekre és zongorára* című, minden szempontból különleges élményt nyújtó koncertjét hallgathatta meg.

•

Ökumenikus istentisztelet Linzben

A Krisztushívők egységéért való január végi imahét jegyében a hónap első felében Linzben is minden évben ökumenikus istentiszteletet tart a felső-ausztriai magyar közösség. A több mint húsz évre visszatekintő hagyomány szerint egyik évben a linzi Jó Pásztor katolikus, másik évben a Linz-leondingi református templomban gyűlnek össze a katolikusok és a protestáns gyülekezetek tagjai, hogy a keresztények egységéért fohászkodjanak. Idén január 7-én a református közösség és személy szerint Máthé Attila szenior főszervezésében, a nemzetközi szinten egységes útmutatások alapján megrendezett, elgondolkodtató, szép és megható szertartásnak lehettünk formálói, tanúi és részesei. A Haidfeldstraße 6. szám alatti református templomban a *„Megbékélés – Krisztus szeretete szorongat minket (2Kor 5,14–20)”* bibliai alapgondolatra épített, a reformáció ötszáz éves évfordulójáról is megemlékező istentiszteleten Nagy Károly és Novák Kornélia református, valamint Szabó Ernő és Vencser László katolikus lelkészek szolgáltak. Az orgonánál Benz Heinrik, az osztrák egyházközség gondnoka teljesített zenei szolgálatot. A szertartáson az embereket egymástól elválasztó, az egységüket megakadályozó jelképes falat a gyülekezet lebontotta és köveiből keresztet épített.

•

Idén is találkoztak az ausztriai magyar katolikus lelkészek Kismartonban

„Legyetek tudatában annak, hogy a kismartoni püspökségen mindig támogatóra találtok a magyarságért végzett munkátokban is” – ezekkel a szavakkal köszöntötte vendégeit a vacsoraasztalnál január 10-én Ägidius *Zsifkovics* burgenlandi főpásztor. A találkozóra az ausztriai magyar és magyarul beszélő katolikus lelkészek ez évi összejövetele keretében került sor, melyet január 9–11. között tartottak Kismartonban, ahogy az elmúlt években, úgy ezúttal is Pál László püspöki helynök szervezésében. Az idei találkozón a tizenkét részt vevő Kőszegre a verbita rend Szent Imre Missziós és Lelkigyakorlatos Házába is ellátogatott, ahol Wolowicz Ádám verbita szerzetes, tartományi gondnokkal közösen mutattak be szentmisét, majd Rostás Sándor nyugalmazott verbita atya ötéves dél-amerikai missziónáriusi munkájáról szóló előadását is meghallgatták.

•

Magyar szentmisék Közép- és Felsőpulyán

A Kismartoni Egyházmegye magyar ügyekért felelős püspöki helynökségétől azt a tájékoztatást kaptuk, hogy Középpulyán minden hónap első és harmadik szombatján 17 órakor, Felsőpulyán a ferences templomban pedig minden hónap első vasárnapján 8.30-kor van magyar nyelvű szentmise.

Összeállította: Varga Gabriella KCSP-ösztöndíjas

Búcsú a magyar forradalomtól
– Az írószövetség 1956. decemberi közgyűlése –

A szovjet csapatok budapesti agressziója, a magyar forradalom leverése és a Kádár János vezette kormány hivatalba állítása után az október és november fordulóján létrejött politikai struktúra szétesett. Nagy Imre és csoportja a jugoszláv követségen keresett menedéket, a felújult koalíciós pártok ismét megszüntették tevékenységüket, idővel számos politikus és több író – közöttük Ignotus Pál, Faludy György, Pálóczi-Horváth György, Tűz Tamás, Határ Győző, Enczi Endre, Szász Béla, Aczél Tamás, Méray Tibor és mások – Nyugatra menekültek, többen – közöttük Déry Tibor, Háy Gyula, Zelk Zoltán, Tardos Tibor, Fekete Gyula és mások – pedig letartóztatásba kerültek. Megszűntek a korábbi lapok és a forradalom idején indult újságok is, csupán néhány földalatti lap – így Gimes Miklós, majd Kende Péter szerkesztésében az Október Huszonharmadika, illetve Gáli József és Obersovszky Gyula szerkesztésében az Élünk – próbálta meg ébren tartani a népfelkelés szellemét.

Az írószövetség november 12-én hallatott ismét magáról, amikor a Magyar Tudományos Akadémia, a Zeneművészek, a Színházművészek, a Filmművészek, az Építőművészek, a Képző- és Iparművészek Szövetsége, a Magyar Rádió, a Magyar Távirati Iroda, az Egyetemi Forradalmi Diákbizottság és a Magyar Értelmiség Forradalmi Bizottsága vezetőségeivel együtt nyilatkozatot adott ki, ebben ismét hitet tett a magyar forradalom eszményei és követelései mellett. Az írószövetség, mintegy a forradalom utóvédharcosaként lépett fel a magyar szabadságharc eszményeinek és céljainak védelmében. Ennek az utóvédharcnak a (morális tekintetben igen emelkedett) lezárását jelentette a szövetség december 28-án összehívott közgyűlése, minthogy a szövetség vezetősége (személy szerint Veres Péter elnök és Erdei Sándor főtitkár) erre az eseményre meghívta a forradalom idején létrehozott néhány új társadalmi szervezet képviselőit. A Mefesz (vagyis a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Egységes Szövetsége) elnökségének tagjaként nekem is módot adott arra, hogy jelen legyek a közgyűlésen. Akkor ismertem meg az írószövetség vezetőit, irodalmi életünk legtekintélyesebb egyéniségeit, közöttük Veres Pétert, a szövetség elnökét, továbbá Illyés Gyulát, Tamási Áront, Déry Tibort és másokat.

A szövetség közgyűlése drámai helyzetben ült össze. December 8-án több ezer munkás tüntetett Salgótarjánban, a megmozdulást a karhatalom fegyverrel oszlatta fel, az erőszaknak igen sok halálos áldozata volt. Ezt követve a munkástanácsok általános sztrájkfelhívást adtak közre, a kormány viszont válaszul betiltotta e tanácsok, közöttük a Nagy-Budapesti Központi Munkástanács tevékenységét. December 11-én letartóztatták a munkástanácsok vezetőit, törvényen kívül helyezték a Magyar Értelmiség Forradalmi Tanácsát, s rendeletet adtak ki a statáriális bíráskodás bevezetéséről. Két nappal később egy újabb törvényerejű rendelet internálótáborokat állított fel, és bevezette a gyülekezési tilalmat. Az országban és különösen a fővárosban elszabadultak a szenvedélyek, a néptömegek és természetesen az értelmiség körében elkeseredés uralkodott, az új kormány letett a társadalomban zajló konfliktusok tárgyalásos rendezéséről, a hatalomba került politikai erők nagy része pedig a tömeges megtorlásban látta a rendkívül súlyos helyzet rendezésének előfeltételét.

A rendőrhatósági engedéllyel összehívott közgyűlés tulajdonképpen csak arra vállalkozott, hogy áttekintse az elmúlt két hónapos időszak eseményeit, és kifejezésre juttassa azokat az eszméket és elveket, amelyeket a magyar írótársadalom döntő többsége egyértelműen elfogadott. A közgyűlésen Veres Péter elnökölt, az elnökség beszámolóját Erdei Sándor főtitkár adta elő. „Ez a két hónap – kezdődött a beszámoló – nagy és nehéz idő nemzetünk történetében. Beszámolómnak nem lehet célja, hogy átfogja és megmérje ezt az időt. Irodalmunk az utóbbi esztendőkben ugyan már egyre érthetőbb szóval vallotta és vallja magát a nemzet lelkiismeretének, s a magyar írók az október 23-án indult nemzeti demokratikus felkelésben együtt éreztek és együtt gondolkoztak a megmozdult néppel. Az írószövetség elnöksége a forradalmi mozgalom minden fontos pontját nyilatkozatban fogalmazta meg, és ha mód volt rá, nyilvánosságra hozta véleményét az eseményekről és a kibontakozás útjáról. Így az elnökség tevékenységének mostani áttekintése látszólag szükségképpen léphetne fel azzal az igénnyel, hogy átfogóan, történelmileg értékelje a népmozgalmat és a felkelést.” Ez utóbbi feladatra Erdei nem vállalkozott, csupán az írószövetség két hónapos tevékenységének krónikáját készítette el.

A beszámoló ezután részletes képet adott arról, hogy az írószövetség milyen lépéseket próbált tenni a demokratikus kibontakozás érdekében, szólt a letartóztatásban levő írók helyzetéről, és hangot adott annak a véleménynek, hogy az irodalmi folyóiratok felszámolása, a könyvkiadók munkájának szüneteltetése alig helyrehozható szellemi károkat okoz. Szóba kerültek az írószövetség külföldi kapcsolatai, illetve azok az írások, amelyek a külföldi sajtóban megpróbáltak képet adni a magyarországi események jellegéről. Végül hitet tett azon eszmék mellett, amelyeket az irodalmi élet már évek óta képviselt, s amelyeket az októberi népfelkelés is megfogalmazott: „Mint a beszámolóból kiderült, kezdetben arra fordítottuk a fő erőt, hogy lehetőségeinkhez képest sürgessük a hivatalos hatalmat a szükséges politikai változtatások gyors végrehajtására. Ma sincs rá okunk, hogy ezt a tevékenységet helytelenítsük. Hitet tettünk a nép mellett: a munkásosztály érdekképviseleti szervei mögé álltunk, sürgettük a parasztság érdekvédelmét, a fiatalok, az értelmiségiek összefogását. Ma is valljuk: a magyar társadalom valódi erőinek szervezettsége és e szervezettségre épülő politikai vezetés nélkül nincs kibontakozás.”

Erdei beszámolóját követve az elnökség nevében Tamási Áron terjesztette a közgyűlés elé a *Gond és Hitvallás* című „ünnepélyes állásfoglalást”. Ez az állásfoglalás mintegy a magyar forradalom eszményeinek végső foglalatát jelentette, egyszersmind a forradalom történelmi búcsújának tekinthető. (A közgyűlésen kapott gépiratos példányt ma is történelmi relikviáim között őrzöm.) De lássuk az állásfoglalás szövegének néhány részletét. „Egy ezredév alatt sok zivatar verte nemzetünket. De a zivatarok borújában is két fény mindig hű maradt hozzá. Egyik a nemzet csillaga, mely vészek idején is áttört fényével a homályon: a másik pedig virrasztó költőink fáklyafénye, mely a magyarság számára ma is tanítás. Számunkra több is annál, mert kötelező örökség. Hűséggel szeretnők ezt az örökséget hordozni. Nehéz, de megtennünk mégis az egyetlen út, mert nincs feloldás. Itt állunk hát a számadás és a vallomás erkölcsi kényszere alatt. Itt állunk az októberi szabadságharc véres halmán, melyet egy nép reménye ostromol. Ha egy évtizedre visszatekintünk erről a halomról, szenvedőnek és várakozónak látjuk a népet. Szenvedett, mert korának eszméit, melyeket tíz év előtt reménnyel üdvözölt, idegen formában és zsarnoki módon akarták életévé tenni. A hosszú kényszer alatt kiújultak természetén a történelmi sebek, s nemzeti függetlenségét veszendőnek látta. Szenvedő és igaztalan sorsában gyógyulásra áhítva vágyakozott s nemzetté lenni sóvárgott. […] A nemzeti függetlenség és a társadalmi rend demokratikus felépítése: ez a magyarság vágya, melyet mi is hordozunk és munkába önteni törekszünk. S miközben szívünket és írói életünk jövő napjait betölti ez a szándék, a nemzeti egység bölcsője mellől tolmácsoljuk is mindenkinek. A közös cél gondjában kezünket nyújtjuk a munkásoknak, köszöntésünket lélekből küldjük a parasztságnak és szívből az ifjúságnak. Győzzük meg együtt a politika vezetőit, hogy a politika nem lehet öncél, hanem csak a nép üdvére eszköz; s késztessük őket arra, hogy a magyarság egységes óhaja szerint használják ezt az eszközt. Vagyis a függetlenség kivívására egyfelől, belső életünkben pedig arra, hogy a munkások és a parasztok törzsére, a szellem és az értelmiség segítségével, felépüljön az egységes magyar társadalom, az önkormányzat demokratikus módján. Csak így jöhet létre az erős és gazdag állam, melynek barátsága más államokkal igaz és tartós, s amely nemcsak száműzi az emberi kizsákmányolást, hanem maga sem nehezedik nyomasztó terhével a népre. A nyugalmas és dolgos társadalom, a nép jólétén őrködő állam fölött emígy biztos záloga lesz a jövőnek a nemzet. Mindezekben magyar gondjainkat röviden elmondottuk és véleményünkről hitvallást teszünk. Írói munkánk igéi lesznek szavaink, gondunk örökös az időben, véleményünk pedig a közírás betűibe és irodalmi művekbe költözik. Hűséget fogadunk a zászló előtt, mely jelezte nekünk, hogy a nép forradalmi egységéből a nemzet újjászületett. Ebben a hűségben, hitvallásunk alapján, gondozni és védeni fogjuk a magyarság szellemét. Erkölcs legyen a munkánk talpköve, műveinkben pedig találjon értelmet és formát a nép alkotó ereje, az emberiség és eszméivel a kor. Egyedül így leszünk méltók a nagy elődökhöz, s egyedül így válhatunk későbbi nemzedékek érdemes őseivé.”

Az elnökségi állásfoglalást nyolc ellenszavazattal és négy tartózkodással a közgyűlés elfogadta, majd megkezdődött a beszámoló vitája. Néhányan, így Madarász Emil, Trencsényi-Waldapfel Imre és Gereblyés László az akkoriban megrögződő hivatalos állásfoglalások szellemében támadták azt, hogy a beszámoló népfelkelésnek minősítette az októberi tömegmozgalmat, egyszersmind azt követelték, hogy az írószövetség vállaljon szolidaritást a kormány tevékenységével. Ennek során kellemetlen és szégyenletes incidensre is sor került, Geréb László „Fogja be a száját, pimasz!” felkiáltással kívánta leinteni a közbeszóló Illyés Gyulát; ez a közgyűlés általános felháborodását váltotta ki.

Részben a kormánypárti írók véleményét vitatva szólalt fel Déry Tibor, aki először Mihail Solohovnak a Népszabadságban megjelent nyilatkozatával szállt vitába. A neves szovjet író ugyanis megrótta a magyar írótársadalmat azért, mert úgymond tétlenül nézték a „reakció előretörését”. „Én itt erről a helyről – szögezte le a felszólaló – valamennyi magyar író nevében tiltakozom ez ellen a vajmi kevés felelősségérzetre valló ítélet ellen. Nemcsak igazságtalannak bélyegzem meg, de ízlésemet és erkölcsi egyensúlyomat is sérti, hogy egy nagyhatalom író-képviselője mondja ezt az ítéletet egy kis nemzet írói felett, éppen egy olyan történelmi pillanatban, amikor ha másért nem, okosságból és lovagiasságból is a legnagyobb tapintattal kellene bánni a nemzeti önérzettel. Az igazságra való törekvés, az igazság fáradhatatlan kutatása az író legnemesebb hagyománya. Kérdem Solohovtól, vajon nem gondolt-e arra, hogy más oka is lehet annak, ha a magyar írók bátorsága nem vonult hadba az ellenforradalom ellen? Talán egyszerűen az, hogy nem volt ellenforradalom. Ellenforradalom abban az értelemben, ahogy a hivatalos politika megfogalmazta és átminősíti az október 23-án kezdődött népi forradalom jellegét. Senki nem vitatja ebben az országban, hogy volt, aki kihasználta, volt, aki visszaélt a forradalommal, s hogy külföldön is, belföldön is akadtak, akik a maguk üzleteit kötögették a népfelkelés cégére alatt. De az árnak irányát vajon a szenny szabja meg, amelyet magával sodor? Nekünk magyar íróknak egyöntetűen az a véleményünk, hogy népünk történelmének s benne a munkásmozgalomnak legnagyobb, legtisztább és legegységesebb forradalma nyomatott el, kevés államférfiúi bölcsességgel elhamarkodottan, mielőtt magunknak módunkban lett volna kisöpörni a szemetet és rendet teremteni az országban. De hogy éppen a magyar írótársadalom mennyire felkészült, milyen érzékenyen felelt minden elhajlásra, arra bizonyíték a Szövetség valamennyi írásbeli, újságbeli és rádión elhangzott hivatalos nyilatkozata, de a Szövetség minden tagjának egyéni fellépése is. Mindegyik szinte unalomig elismétli az íróknak a szocializmus mellett tett hitvallását.” Ezután számos olyan dokumentumot idézett fel, amelyben az írószövetség határozott szavakkal utasított el minden esetleges ellenforradalmi kísérletet és polgári restaurációt.

Horváth Zoltán a Magyar Újságírók Szövetsége elnökségének nevében az újságírók szolidaritását nyilvánította ki az írószövetséggel. Ő is említést tett a letartóztatásban levő újságírókról, Gimes Miklósról és Obersovszky Gyuláról, majd a maga részéről elfogadva az Erdei Sándor által adott politikai visszatekintést, az írók és az újságírók összefogásának szükségességét emelte ki: „Létesítsünk szerves együttműködést az újságírószövetség és az írószövetség közt. Ahogy mi kiállunk azért, hogy a letartóztatott írókat bocsájtsák szabadon, kérjük az írószövetséget is, foglaljon állást a letartóztatott újságírók: Gimes és Obersovszky szabadon bocsájtásáért. Folytassunk közös harcot azért, hogy félelem nélkül, becsületesen lehessen írni s becsületesen lehessen kifejezésre juttatni azt, ami hitünk és meggyőződésünk szerint a magyar nép akarata és a magyar szocializmus építése.”

Ezek után Erdei Sándor válaszolt az elhangzottakra, hitet tett a magyar szellemi élet folyamatossága mellett, s felolvasta az írószövetség elnökségének december 3-i állásfoglalását:

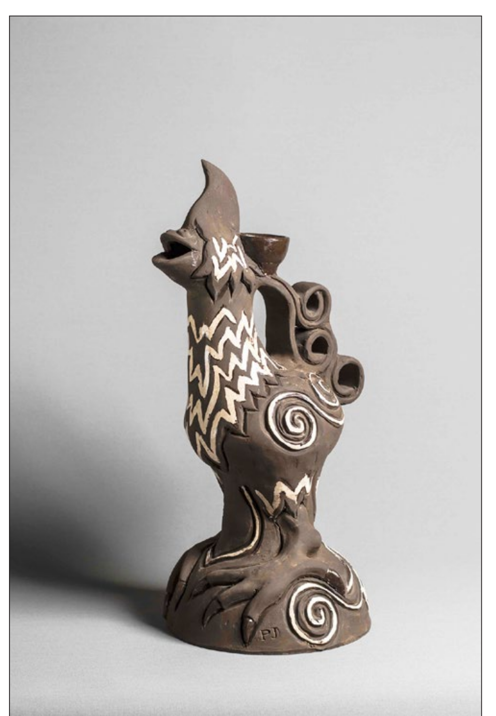

„A magyar írók minden körülmények között a magyar népet szolgálják, tollukat nem adják eszközül semmiféle kormány- vagy pártérdek kiszolgálására. Hitet teszünk a magyar szellemi élet folyamatossága mellett. Ha megszólalunk, csak tiszta fórumon hallatjuk szavunkat, és minden körülmények között csak az igazat mondjuk. Jelenleg is követeljük a kormánytól, hogy adja vissza az írószövetség lapjainak, folyóiratainak folytatási jogát. Követeljük a könyvkiadás folytatását.” Végezetül az elnöklő Veres Péter az írószövetség autonómiájának fenntartása mellett nyilatkozott: „akármiképpen fejlődik a magyar társadalom kormányzása, belső élete, akár pártkormány lesz, akár valamely sajátlagos újfajta koalíció születik, mi mindenesetre úgy tartjuk helyesnek, célszerűnek, okosnak, sőt a kormányzat érdekében valónak, hogy az írószövetség autonómiája, mint társadalmi és szellemi testületé, biztosíttassék, hogy ne kelljen nekünk semmiféle kormányzatot, mondom, még egy kedvünk szerinti kormányzatot sem közvetlenül támogatni, sem a saját fórumokon, sem sehol.”

Ez az autonómia azonban, úgymond, már csak percekig létezett: nem sokkal a taggyűlés után a kormány Siklósi Norbert személyében miniszteri biztost nevezett ki az írószövetség élére, egyszersmind felfüggesztette annak önkormányzatát. Ezt a Népszabadság 1957. január 18-i száma a következőkben jelentette be: „A Belügyminisztérium megállapította, hogy a Magyar Írók Szövetségében a Magyar Népköztársaság érdekeivel ellentétes tevékenység folyt. Ezért a belügyminiszter a Népköztársaság Elnöki Tanácsának az egyesületek feletti felügyeleti jogkör gyakorlásáról szóló törvényerejű rendelete alapján a Magyar Írók Szövetségének működését ideiglenesen felfüggesztette. A kormány az Írószövetség ügyeinek intézésére kormánybiztost nevezett ki.”

Nem sokkal ezután a következő hír jelent meg: „Ellenforradalmi cselekményekben való részvétel súlyos gyanúja alapján a BM illetékes szervei őrizetbe vették Tardos Tibor, Varga Domokos, Háy Gyula, Lengyel Balázs és Zelk Zoltán írókat, Novobáczky Sándor és Lőcsei Pál újságírókat. A letartóztatottak ellen büntető eljárás indul.” További írókat is letartóztatásba helyeztek, s hamarosan megindultak az íróperek, amelyek során Déry Tibort, Háy Gyulát, Zelk Zoltánt, Tardos Tibort, Molnár Zoltánt, Fekete Gyulát, Varga Domokost, Eörsi Istvánt és Gáli Józsefet ítélték el, többségüket igen súlyos börtönbüntetésre, sőt, miként utóbb kiderült, Déryt eredetileg halálos ítélettel akarták sújtani a bíróság tagjai. Mindez gyakorlatilag az írószövetség munkájának megszüntetését és a magyar irodalmi élet szétverését jelentette: a szövetség új körülmények között, az 1956-os elvektől lényegesen eltérő politikai platformon, csak 1959-ben alakulhatott újjá, és csak a hatvanas évek közepére, miután az elítélt írók amnesztiában részesültek, indulhatott meg az irodalmi konszolidáció.

A decemberi írószövetségi közgyűlésnek, meggyőződésem szerint, történelmünk fényes eseményei, az ott elhangzottaknak máig érvényes dokumentumai között van a helye. Magam, mondhatom, büszke vagyok arra, hogy jelen lehettem a közgyűlésen, megismerhettem irodalmunk számos kiváló mesterét, és tolmácsolhattam az egyetemi ifjúság szolidaritását. Mint bizonyára mindenkinek az életében, az én életemben is vannak tiszta fényben tündöklő napok, 1956. december 28-a mindenképpen ilyen.

Pomogáts Béla

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

Diario La Nación

RIBA díjas a limai műszaki egyetem

Az épület egy barlangok, hasadékok, kiugrók alkotta hatalmas betontömb. A civil építészet egy egyedülálló példánya, mely a helyi időjárás feltételeihez, a domborzati viszonyokhoz igazodik. Része Peru kulturális örökségének.

Az Universidad de Ingenieria y Tecnologia a városkép új kiegészítő eleme. A modernkor Machu Picchujának is nevezik. Tervezői a dublini Grafton Arhitect.

Az idén először ítéltek oda építménynek RIBA nemzetközi építészeti díjat. A RIBA, a Royal Institute of British Architects (Brit Építészek Királyi Intézete) évente egyszeri kiosztásra kerülő díjukat azzal a céllal hozták létre, hogy azt a típusú civil építészetet díjazzák vele, mely innovációra ösztönzi az építészeket és megrendelőiket egyaránt. A díjat bármely külföldi alkotás megpályázhatja.

A nyertest ez alkalommal a közül a hat alkotás közül választották ki, melyet a zsűri a világ különböző országaiban találhatók építmények közül az előzetes vizsgálatok alapján e díjra méltónak ítélt. Ezek: a Hejdar Alijev Központ Bakuban (tervezte: Zaha Hadid); a Jumex Múzeum Mexikóvárosban (tervezte: David Chipperfield); a franciaországi Arras-ban épült első világháborús emlékmű (Philippe Orist alkotása); Ribeira Grandeban, Portugáliában a Kortárs Művészet Központja (Menos e Mais tervei alapján); Bodóban, Norvégiában a Stormen Konserthus (a londoni DRBH tervezésében).

O GLOBO

Újjáéled a Dávid torony

A „Torre de David" becenevű épület már évtizedek óta Caracas legismertebb épülete. Az 1990-es években épült, de máig be nem fejezett felhőkarcoló több mint 1300 család életveszélyes otthona és gyakran bűnözők kedvelt rejtekhelye is.

Az épület rosszhírét a „Homeland" című amerikai TV sorozatnak köszönheti. Ellentétben azonban az ott bemutatottakkal a felhőkarcoló lakói nagyobb biztonságban élnek, mint akik a „Slum"-ben tengetik életüket. Igaz, eleinte azok költöztek ide, akik a börtönökből kiszabadultak, s mivel Caracasban a konfliktusokat főleg fegyverrel oldják meg, nem csoda, hogy rosszhírűvé vált a toronyház. Az ilyen esetekben a rendőrség sem iparkodik a nyomozással, sőt inkább a „majd elfelejtik" szisztéma érvényesül.

A Cento Financiero Confinanzas, a Közköltségek Pénzügyi Központjának építését az 1994-ben bekövetkezett bankválság miatt hagyta abba az építtető David Brillembourg. Az épület 14 éven keresztül üresen állt. Miután megjelentek az első lakók, számuk gyorsan emelkedett, akik természetesen a nincstelenek, a kisemberek közül kerültek ki. Ők úgy tartják, hogy a felhőkarcoló a bibliai ihletésű „Torre de David" azaz Dávid tornya becenevet emiatt kapta.

A toronyház város a városban. Az épület minden emeletének van egy vezetője és az emeletek lakói egymást segítve élnek. Kialakították maguknak az évek során egy demokrácia féle együttélési rendszert. Ugyan víz egyszer egy héten van, de piszkos. Villany nincs, de a fürdőszobákat, WC-ket már anno megépítették. Ablakok és ajtók viszont hiányoznak. A felhőkarcoló 46 emeletes, de csak a 28-ig lakott. A szemetet nem kell levinni, egyszerűen ledobják az utcára, majd havonta egyszer elszállítják.

Caracas vezetői elhatározták, hogy véget vetnek az áldatlan állapotnak és új lakásokba költöztetik a toronylakókat. Többségük, már a város más pontjain kapott is lakást, mindössze 300 család vár még új otthonra. A polgármester Ernesto Villegas szerint, az épületnek a közjót kell szolgálnia. Bizonyos munkálatok elvégzése után, itt lesz a mentőszolgálat bevetési központja, a tűzoltóság és a polgárvédelem is itt kap helyet.

The Asahi Shimbun

Lemásolható az ujjlenyomat

Ecsizen Iszao és Ogane Tateo japán kutatók, egy digitális fotóról sikeresen lemásolták az ujjlenyomatot.

Ecsizen professzor a japán Országos Informatikai Intézet munkatársa kijelentette: „ha valaki el tudja lopni egy másik ember ujjlenyomatát, az ezzel behatolhat az ujjlenyomattal őrzött magánlakásba, számítógépbe, telefonba, sőt új személyi azonosságra is szert tehet."

A két japán kutató egy digitális fotón látható férfi V alakot mutató feltartott ujjáról vette le az ujjlenyomatot. Megismételték a kísérletet úgy, hogy a három méter távolságban álló Ecsinzen felmutatott két ujját fotózta le Ogane. A nagyfelbontású kép egy tükörreflexes kamerára szerelt 135 mm-es lencsével készült. E kísérlet eredménye azt mutatja, hogy mindazok a helyek, ahol a jelszó és PIN-kód kiváltására használják az ujjlenyomat-leolvasó készülékeket, most bizonyítottan semmivel sincsenek nagyobb biztonságban, mint a„régimódibb" eszközöket használó társaik.

Japán legnagyobb mobilszolgáltató cége az NTT Docomo nagy figyelemmel kíséri a két neves kutató munkáját. Eddig még senki sem jelezte, hogy az általuk forgalmazott készülékeket bárki feltörte volna.

Country Life

Házak csúsznak a tengerbe

A tenger eróziója jelentősen pusztítja Anglia délkeleti partjait. Különösen jól megfigyelhető ez Easton Bavents-nél.

A település egyik tengerparti házát áruba bocsátják, mindössze 23.600 fontért. Ez többek figyelmét felkeltette, ugyanis az épület és a tengerpart között csak valamivel több, mint 8 méter távolság van. Egy 15 évvel korábban készült felvételen; viszont jól látszik, hogy akkor még két másik telek is volt a tenger és a most árusított ház között. Azok időközben a tenger áldozatává lettek.

Az angliai törvények szerint a köztulajdonban lévő ingatlanok megmentésére nem kérhetnek támogatást. Ezért szeretnének megszabadulni tőle. Ha az ingatlan magánkézbe kerül, akkor tulajdonosa segítséget kérhet a várostól, vagy a grófságtól az ingatlana megmentésére.

Itt két lehetőség van. Ha jelentős a terület, azaz több épületet veszélyeztet a tenger, akkor a part feltöltését, megerősítését is elrendelhetik. Amennyiben a város vagy grófság szempontjából nem fontos a telek megmentése, akkor egy olyan összeggel kárpótolják a tulajdonost, amiből máshol számára megfelelő házat tud vásárolni.

Gazeta Polska codziennie

Már az ókorban volt műtő Páfoszban

A Ciprus délnyugati részén lévő ókori város kétezer éves romjai között a krakkói Jagelló egyetem régészei folytatnak kutató munkát. A Páfosz nyugati tengerparti részén végzett ásatások során a hajdani agora keleti csarnokánál egy műtő helyiségének romjaira bukkantak.

A romok között egy bronzdoboz maradványaival együtt hat darab sebészeti eszközt találtak. Ezek közül egy vasból a többi bronzból készült. A leletek egyike hosszú vékony kanál, a többi között van néhány fogó, valamint olyan eszköz, melyet csontok rögzítésére használtak. Ewdoksia Papuci-Wladyka vezető régész szerint az itteniekhez nagyon hasonló leletek kerültek elő Pompeiben is a sebész házából. A feltárás során gyógyszerek, olajok és parfümök tárolására használt edények is napvilágra kerültek. Az orvosi tárgyakon kívül találtak néhány bronzérmét Traianus és Hadrianus római császárok idejéből.

A régészek valószínűnek tartják, hogy a néhai műtő csarnoka egy földrengés következtében omlott össze. Az új leletek jelentősen gazdagítják a világörökség listáján szereplő Páfosz régészeti park látnivalóit, melynek megőrzésére a ciprusiak átfogó tervet készítettek.

AFTONBLADET

Több száz bontatlan palack a tenger mélyén

Svéd búvárrégészek évek óta kutatják a Balti-tenger mélyét, mert ezek a vizek nagyon gazdagok hajóroncsokban. Az Aland-szigetektől délre lévő Botteni öbölben egy 19. században elsüllyedt hajóra bukkantak.

A hajót meglepően jó állapotban találták. A 26 méter hosszú hajótesten kívül megmaradt horgonya, orrszobra és a búvárok nagy meglepetésére több száz ismeretlen tartalmú felbontatlan palack. Jerry Wilhelmsson régész kutatócsoportja kapta meg az engedélyt, hogy néhány palackot a felszínre hozva megvizsgálhatja a palackok tartalmát. A búvárrégész szerint, ritkaság számba megy, hogy egy ilyen jó állapotú roncsot rakománnyal együtt találjanak. A vizsgálatok eredményéből remélik megtudni, honnan származik a hajó.

Marcus Lindholm régész szerint, a hajó felépítése arra utal, hogy az 1850-1870 közötti időszakból való. Építési helyére vonatkozó biztos adatokat csak a vizsgálatok befejezésével tudnak mondani.

A nyomtatott szó és a „nép"

„Februártól új időszámítás kezdődik Európában. Putyin Budapestet (leglojálisabb EU-s partnerét) választotta a kontinens ismételt felszabdalásához helyszínnek. Ugyanakkor Trump ugyanoda és majdnem azonos időben tervezett látogatása azt jelenti, hogy az amerikai elnök elfogadta riválisa helyszínválasztását Európa feldarabolásához, amelyet majd kettejük személyes találkozóján véglegesítenek (tanácsadóik nyilatkozatai alapján)."

Felbolydult a világ? Az épp hivatalba lépett amerikai és a 2000 óta uralkodó orosz elnök teljes egyetértésben újraosztja Kelet-Európát? Vagy „csak" arról van szó, hogy egy magát újságírónak nevező román egyén egy blogon felbőszíti olvasóit a magyarok ellen?

Mert hát ellenünk megy a dolog. Három mondat erejéig idézzük még egyszer ezt az Alexandru Cumpănaşut: „Ilyen módon Orbán Viktor és Magyarország felpörgeti a Nagy Tervet, főleg, hogy most a rendelkezésére áll minden hozzávaló, továbbá a kellő támasz országa revizionista ambícióinak megvalósításához. Ő pedig csak Erdélyt és Románia meggyengítését fogja kérni a két nagytól. Történik mindez Putyin törekvéseivel totális összhangban, miközben Trumpnak nem áll érdekében az ellenkezés."

Az idézeteket Kristály Lehelnek köszönhetjük, aki a stux.hu nevű magyar blogon értekezett Cumpănaşu „agymenéséről". Nem érdemes sem a román, sem a magyar blogger gondolataira túl sok időt fecsérelni, mert aki nem hisz legalább minden létező összeesküvésben, az helyre tudja tenni az e fajta ámok-elmefuttatást. De el kell fogadni, hogy a tradicionális médiával szemben keletkezett – mi több: manipuláció által kiprovokált – rosszhiszeműség az érem egyik oldala. A másik meg az angolul „fake news" néven terjedő dezinformáció. Már szabadjon nem arról értekezni, hogy a két blogger közül ki a terjesztő, és ki a felderítő. A konkrét esetben egyszerű a válasz, de legközelebb fordítva is megjelenhetnek a kitalációk. És a politikai felelősök, Trumppal és Putyinnal az élen, jól ki tudják használni ezt a fordított információs világot.

Nem, nem arról lesz ebben az apró tanulmányban szó, hogy miként bőszítik fel politikai manipulátorok az embereket (a „népet"?) a sajtó ellen, és arra sem található válasz, hogy miért lehet a fél világ médiáját liberális vagy baloldali jelzőkkel diszkreditálni. Sokkal egyszerűbb a házi feladat: Hogy áll a magyarországi sajtószabadság szénája, mióta az osztrák Heinrich Pecina eltemette a „Népszabadságot"?

Nem kellene mindenáron Paul Lendvait idézni, aki valószínűleg az Orbán-kormány legeltökéltebb ausztriai ellenfele. Csak egy okból nem lehet elmenni mondandója mellett: Szerinte „az a bérgyilkosság, amelynek az egykori kádárista termékből liberális szabadelvű hírlappá vált ‚Népszabadság' nemrégen áldozatul esett, joggal váltott ki meglepően erős nemzetközi visszhangot". És ezzel teljesen igaza van. „A konzervatív ‚Frankfurter Allgemeine' -től a baloldali párizsi ‚Liberation'-ig minden valamire való napi- és hetilap foglalkozott ezzel a felháborító esettel, amelyben sajnos egy osztrák spekuláns is szerepet játszott." Nem győzzük hangoztatni, hogy nem „a liberálisok felháborodásáról" van szó, hanem arról, hogy a „Népszabadság" kiadója körüli történések a nemzetközi porondon aggodalmat váltottak ki, ami a magyarországi sajtószabadság helyzetét illeti.

Természetesen magyarok is aggódnak. De csak a válaszadók harmada, mint az Orbánhoz közel álló Századvég közvéleménykutató intézet megállapította… azok, akik „többségükben baloldali vagy liberális választók".

Inkább hagyjuk a jobb és bal szerinti felosztást. Habár egyértelműen ez az uralkodó nézet. Miközben Tuzson Bence kormányzati kommunikációért felelős államtitkár nem győzte hangoztatni, hogy „semmiképpen sem szeretnénk a sajtószabadságot megsérteni még azzal sem, hogy beleszólnánk egy kiadó döntésébe", Németh Szilárd Fidesz-alelnök szerint „épp ideje volt" a Népszabadság „váratlan" bezárásának. Nem tudunk igazságot tenni Lendvai, Tuzson és Németh között. De nem is az igazmondás a döntő kérdés, hanem: A mai világban lehetetlenné vált az igazság. Minden oldal elmondja a magáét, amit a radikalizált drukkerei igazságnak vesznek. Cumpănaşu is talál elég románt, aki elhiszi a meséit.

De térjünk vissza a „Népszabadság"-sztorihoz. Heinrich Pecina-nak egyértelműen nem – vagy nem csak – az volt a célja, hogy befejezze az öt milliárdos pénzégetést (amiért a baloldal szerint részben az Orbán-kormány felelős, mert elszippantotta a hirdetéseket a laptól). Bizonyíték lehet az a tény, hogy sebtében eladta a Mediaworks nevű céget, amely nem csak a Népszabadságot adta ki, hanem továbbra is kiadja a „Világgazdaságot" és a „Nemzeti Sportot", a szakterületükön úgymond egyeduralkodó napilapokat.

Pecina közben befejezte magyarországi tevékenységét. Utolsóként eladatta a VCP Finanz Holding Kft. által tulajdonolt részesedését az FHB Jelzálogbankban (a Takarékbanknak).

De persze sokkal érdekesebb, hogy ki vette meg a Mediaworks kiadót. Az Opimus Group már tíz nappal a „Népszabadság" bezárása után tett vételi ajánlatot. Ez a csoport nem csak Mészáros Lőrinchez, Orbán Viktor felcsúti barátjához áll közel, hanem Liszkay Gáborhoz is, aki a kormányközeli „Magyar Idők" tulajdonosa. És ami egy pár héttel ezelőtt még pletyka lehetett volna, már bebizonyosodott: A „Világgazdaság" Deák Bálint személyében új főszerkesztőt kapott, aki eddig a „Magyar Idők" lapszerkesztője volt. Ott pedig Gajdics Ottó lett az új főszerkesztő, mert elődje a kiadóban csinál karriert: Csermely Péter a Mediaworks tartalomfejlesztési vezérigazgató-helyetteseként dolgozik tovább.

Nem tudni, mennyiben függ össze a „Népszabadság" halála és a kiadó eladása, és természetesen arra sincs bizonyíték, hogy Orbán Viktor akarata teljesült-e. De természetesen a két dolog nem éppen kellemetlen a kormánynak. Ettől függetlenül aligha lehet tettesként meggyanúsítani azt, aki megelégedéssel nyilatkozott az évtizedeken át pártlapként megjelenő Népszabadság megszűntéről, netán kormányszándékot tételez fel az osztrák tulajdonos visszahátrálása mögött.

Január elején egy bíróság jogerősen, másodfokon is elmarasztalta a Mediaworks Zrt.-t, mert a cég a munkavállalók előzetes tájékoztatása nélkül döntött a lap felszámolásáról és a munkavállalók munkavégzés alóli felmentéséről. *„Igazunk van, lapunk már nincs. A cég számára pedig vállalhatónak bizonyult ez a jogsértés a ‚Népszabadság' felszámolásáért"* – mondta Danó Anna, a „Népszabadság" üzemi tanácsának elnöke. A Társaság a Szabadságjogokért nevű civil szervezet pedig kijelentette: „A kiadó eljárása törvénytelenségének bírósági megállapítása megmutatja, hogy még a magyar jog szerint sem lehetett volna úgy megszüntetni a lapot, ahogy ez történt."

A tényeken természetesen a már több, mint 450 író sem tud változtatni, aki eddig tiltakozott – messze nem mind baloldali. A lap „… nemcsak politikai napilap, hanem kiemelten fontos kulturális műhely is volt. Egyike azon kevés nyomtatott sajtóterméknek, ahol vers, széppróza, kritika vagy esszé még egyáltalán helyet kaphatott. A lap tönkretétele ezért is pótolhatatlan veszteség" – olvasható véleményük. Arra is kitérnek, hogy a vidéki napilapok „a piacon vannak". „Ezek az újságok egész országrészek számára a helyi közélet egyetlen fórumát jelentik."

A téma ilyenformán végtelen, konklúzió nélküli. És még nem is volt szó sem a teljesen megbolydult tévépiacról, sem a sajtóperek sokaságáról, melyeknek ferdítésekkel, hazugságokkal kell foglalkozniuk. Megnyugtató ebben a helyzetben csak egy érzés: Oda, ahol az elején idézett Alexandru Cumpănaşu tart, magyar újságíró eddig nem jutott el.

Martos Péter

Lezárult a Márton Áron-emlékév

Mint ismeretes, a nagy erdélyi főpásztor, Márton Áron püspök születésének 120. évfordulója alkalmából Magyarország Kormánya a 2015. december 24-től 2016. december 24-ig – püspöki kinevezésének hetvenhetedik évfordulójától a hetvennyolcadik évfordulójáig – terjedő időszakra emlékévet hirdetett. A jubileumi programsorozat keretében az ausztriai magyarok hat város (Linz, Wels, Innsbruck, Grác, Bécs és Gyulafehérvár) nyolc helyszínén összesen tizenegy programelemmel: számos előadással, kiállításmegnyitókkal, szentmisékkel, emléküléssel, zarándoklattal, e mellett exkluzív megnyilatkozásokkal: kortanúval készült interjúkkal, soha nem publikált fényképek és szövegek közreadásával és más aktivitásokkal emlékeztek. Mindez a Petőfi Sándor- és a Kőrösi Csoma Sándor Program keretében valósult meg.

Megnyílt a Szent László-emlékév

Szent László király trónra lépésének 940. és szentté avatásának 825. évfordulója alkalmából a Nemzetpolitikai Államtitkárság emlékévet hirdetett. Szent László országépítő király volt, sokat tett a magyar államiság megerősítéséért, a kereszténység védelméért. A Szent László-év célja életének és művének széles körű megismertetése, a nevéhez és tevékenységéhez fűződő hagyományok ápolása és továbbadása. Az emlékév ünnepélyes megnyitása Győrben lesz február 18-án, központi eseményére pedig 2017. június 26–27-én kerül sor. Az ausztriai magyarok is bekapcsolódnak, elsőként a március 5-én Linzben Vencser László és Szabó Ernő által Szent László emlékére bemutatandó szentmisével és Varga Gabriella Kőrösi-ösztöndíjas előadásával.

Varga Gabriella KCSP-ösztöndíjas

MI LETT A MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGÉBŐL?

A rendszerváltoztatás után újjáalakult Magyarok Világszövetsége a legreményteljesebb próbálkozás volt a világ magyarjainak társadalmi egyesítésére. A három régió, az Anyaország, Kárpát-medence és a „Nyugatnak" nevezett, a világ minden részében szétszóródottak szervezete, számarányuktól függetlenül azonos arányban és súllyal vettek részt a Szövetség munkájában. Csoóri Sándor személyében karizmatikus és hiteles személyt választottak meg elnöknek. Csoóri munkatársul Bakos Istvánt javasolta titkárnak.

A következő tíz év munkájának, majd az azt követő szomorú tíz év történetének összefoglalása a most megjelent könyv: Bakos István – Nemzetépítő kísérlet? A Magyarok Világszövetsége Kronológiája 1989–2000. Lakitelek, Antológia Kiadó, 2016. 462 oldal.

Bakos Istvánt kiterjedt szervezői és írói tapasztalata képesíti arra, hogy egy ilyen összefoglaló áttekintést készítsen arról az intézményről, amelynek legközelebbi résztvevőjeként évekig tevékeny irányítója volt. Csoóri kiváló eszmei vezetője volt a Világszövetségnek, de a szervezést teljesen Bakosra hagyta. Így az ő visszaemlékezéssel megírt összefoglalójának ismertetése ad módot arra, hogy hiteles forrásból tárjuk a világ elé a szervezet történetét.

Hogy mi lett a Világszövetségből, az mindannyiunk szégyene, mert hagytuk.....

Amikor 2000-ben Patrubány Miklóst 7 szavazat többséggel elnökké választották, az anyaországi és nyugati régió megosztott volt, hogy Szakály Sándort, vagy Boros Pétert támogassuk-e elnöknek. A nyugatiak részéről egy Dél-Amerikából hazaköltözött, de valamilyen módon még mindíg nyugatinak számító küldött nagy propagandát folytatott Patrubány mellett, némi eredménnyel, aminek következtében a nyugatiak egy része Patrubányra szavazott. Ez a tag aztán a választás után pár hónapra ki lett utasítva a Világszövetségből, mint mindenki más is, aki nem paírozott. Így lett Patrubány az erdélyiek és Rácz Sándor támogatásával, meg némi nyugati segítséggel is elnök.

Az is nagy hiba volt, hogy Csoóri Sándor elnök „főtanácsadója", Timkó Iván javaslatára, a számunkra érthetetlen magyar törvények értelmében, a Benczur utcai székház az elnök „egyszemélyes társasága" kezelésébe került. Ez aztán Csoóri távozása után Patrubány zsebébe hullt, aki a székházat előbb öt évre a kínaiaknak adta bérbe, ugyanakkor jelzálog kölcsönt vett fel az épület egyes részeire külön-külön, amit nem fizetett vissza, így a bankok rátették a kezüket a nagy áldozattal felújított gyönyörű épületre.

A Semmelweis utcai volt Nemzeti Kaszinót, majd a Szovjet–Magyar Társaság székházát, Boros Péter juttatta az MVSZ tulajdonába, miniszterelnöksége majdnem utolsó intézkedéseként az egész magyarság hasznára szánva. Azóta annak üzleteit, irodáit, előadó termét bérbeadva tud Patrubány gazdálkozni a közvagyonnal. Hiszen a Magyarok Világszövetsége román állampolgár kezében már nem magyar, a diaszpóra jeles képviselőinek kizárásával nem a világé és nem is szövetség, mert egy személy által kiválasztottak társasága, illetve még inkább politikai párt. Az idén a Magyarok IX. Világkongresszusa hatnapos rendezvényein a Patrubány Miklós István Ádám által meghívott „felsőházi elvű küldöttek" valamint a szintén általa válogatott „népképviseleti, azaz alsóházi elvű küldöttek" vettek részt és választották őt újra elnöknek.

Aki jobban szeretne belelátni az úgynevezett „Magyarok Világszövetsége" jelenlegi tevékenységébe, annak ajánlom Patrubány Miklósnak Sipos Attila kérdéseire adott válaszait:

„Nincs jelentősége a magyarországi bíróságok MVSZ-t és személyemet elmarasztaló ítéleteinek. A pénzbírságokat a bal zsebemből kifizetem. A bíróságok egyébként is elfogultak velem szemben. Én román állampolgár vagyok. Velem szemben nem tehetnek semmit sem. Magyarországon vagyonom nincs. A gépkocsi és a lakhelyem a Magyarok Világszövetsége tulajdonában van. Azt nem vehetik el tőlem. Az MVSZ jó anyagi körülmények közé került, miután eladtam a Benczúr utca 15. szám alatti ingatlanokat. Az MVSZ pénze felett én rendelkezem. Én vagyok a bejegyzett számlatulajdonos, mint az MVSZ elnöke. Attól, hogy a bíróságok négyszer is kimondták az elnökválasztások jogtalanságát, attól még nem szűnt meg a számla feletti rendelkezési jogom. Ebben a szervezetben az van, amit én, az elnök, akarok. Ha egy-két tag akadékoskodik, azok ellen etikai, fegyelmi eljárást kezdeményezek, és megszüntetem a tagsági viszonyukat. A portára leadom, hogy nem léphetnek be az épületbe."

Na de lépjünk vissza a mai szégyenletes állapottól és nézzük az előzményeket. 1918. november 26-án a Magyar Tudományos Akadémia székházában megalakult Külföldi Magyarok Szövetsége célul tűzte ki a külföldi Magyar egyesületek erősítését és újak szervezését. A magyar kormány 1929-ben létesítette a Magyarok Világkongresszusa állandó szervezési irodáját , amely 1938-ban megalakította a Magyarok Világszövetségét. Ez a II. Világháború után a kommunista politika eszközévé vált. A „belügy külügyese és egyben a külügy belügyese" volt. Kiadta a „hazacsalogatónak" nevezett folyóiratot az 56-ban eltávozottak befolyásolására.

Az 1989-es fordulat után minden kormány több-kevesebb törődéssel vállalta, főleg a Magyarok Világszövetsége révén, a világban szétszóródott magyarok támogatását és gondozását. A Világszövetségnek minden állami támogatása megszűnt Patrubány megválasztása után.

Ahogy nemcsak az állami, de társadalmi támogatottság is csökkent, úgy jutottak előtérbe azok, akik személyes politikai, anyagi, vagy presztízs szempontok érdekében akarták felhasználni a Világszövetség tekintélyét. Távol maradt a „magyar elit", a tudományos, vallási és társadalmi vezetők többsége.

Ki a felelős azért, hogy ez így alakult? Mi mindnyájan, akik részt vállaltunk az MVSZ szervezésében, tevékenységében. Akik teret engedtünk a gyenge vezetésnek, a szűk látókörű pártosságnak, az önérdeknek a közérdek fölé helyezésének. Világosan elmondja mindezt **Bakos István** most megjelent könyvében. Részletes ismertetést kap ebben minden esemény és szervezeti működés a Vereckei Hágó emlékmű alapkő letételétől az ITT-OTT táborok eseményéig.

Bakos István 5 évig, 1994-től 1999-ig volt az MVSZ főtitkára. Nem szeretném részletezni azt a koncepciós perek hangulatát idéző elnökségi űlést, amelyen Patrubány, az elnökségi tagok többségének hallgatólagos hozzájárulásával őt kifúrta. Erre az adott alkalmat, hogy a titkári szerződés megújítása volt napirenden. Az elnökség megegyezése értelmében az elnök, alelnök és régióelnökök tettek javaslatot a titkár személyére. Én az egészet formalitásnak tekintettem, mert szerintem Bakos kiváló munkát végzett. Meglepetésemre az ő nevét egyedül én javasoltam. Végül elég annyit megemlíteni, hogy Bakos volt az első áldozat abban a sorban, ahogy Patrubány egymás után mindenkit kinyírt, aki nem vált támogatójává. Nemcsak emberek estek áldozatul.

Kidobásra került az MVSZ egész történetének levéltára, amelyet dr. Kiss Dezső több évi áldozatos munkával gyűjtött össze, ugyanígy az én szerkesztésemben megjelent, a nyugati magyar szervezetek munkáját bemutató kötetek. (Egyesült Államok, Európa, Dél-Amerika)

Köszönet illeti Bakos Istvánt a történelem számára rendkívül értékes munkáért. Ő azt remélte, hogy a könyv a Magyarok IX. Világkongresszusán eljut az ott levő küldöttekhez, hogy megtudják az igazságot. Persze a Patrubány által kiválasztott küldötteket ez mind nem érdekelte. Bakosnak ez a tizedik könyve a több mint félezer, lapokban, folyóiratokban megjelent írása mellett. A hazai civil társadalom építésének diákkorától ma is aktív résztvevője.

Papp László

Eljött a Hágai Per második fordulójának az ideje

A Hágai Per első fordulója

1997. március 3-án megkezdődött a világ első nemzetközi környezetvédelmi pere Hágában. A Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én hirdette ki ítéletét mely kimondta:

1. Magyarországnak nem volt joga egyoldalúan felmondani a vízlépcső szerződést és ezért az érvényben marad, amíg megváltoztatását mindkét fél el nem fogadta,

2. Szlovákiának nem volt joga elterelni a Dunát és üzembe helyezni a bősi erőművet.

3. A végleges megoldásnak ki kell elégítenie a környezetvédelem, a vízellátás és a nemzeti tulajdonjog követelményeit és amennyiben a felek a fentiekben nem tudnának megegyezni, úgy a per második körében a bíróság dönt helyettük.

2016. sz. Megegyezési Javaslat

Tudjuk, hogy a világ sodródik a globális környezeti válság felé és a nemzetközi intézmények, - így a Hágai Bíróság is -, egyre jobban felismerik a környezet, a természeti értékek, különösen a víz és ivóvíztartalékok megőrzésének fontosságát. Tudjuk azt is, hogy az öreg Dunát és annak két oldalán elhelyezkedő Szigetközt és Csallóközt egységes ökoszisztémaként kell kezelni, mert védelmük mindkét nemzet érdeke.

2015-ben, Baranyai Gábor megbízást kapott Orbán Viktor miniszterelnöktől, hogy *„a Magyarország Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között, a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletével összhangban álló, az Ítélet végrehajtása érdekében megalkotandó, a Szerződést felváltó vagy kiegészítő megállapodást hozzon létre"*.

A fenti feladat végrehajtása helyett, a kormánymegbízott 5 titkos tárgyalást folytatott szlovák partnerével, akivel létre is hoztak egy teljesen elfogadhatatlan megállapodás tervezetet. Ez a tervezet valójában azonos Július Binder korábbi tervével, mely figyelmen kívül hagyja, illetve szögesen ellentétes a Hágai Nemzetközi Bíróság döntésével, ugyanis *a tervezet lemond Magyarország összes olyan követeléséről, melyeket a hágai bíróság már elfogadott.* A nyilvánosságra hozott megegyezési javaslat tehát a következőket tartalmazza:

1. Magyarország teljes mértékben feladja a Hágai Per első fordulójában képviselt álláspontját és végleg elfogadja a Duna Szlovákiába való átterelését.

2. Magyarország nem kér kártérítést a magyar tulajdont képező vízből 24 éven át termelt áram Szlovákia által való elsajátításáért.

3. Magyarország örökre átadja Szlovákiának a magyar tulajdont képező vízből a jövőben termelendő áramot is.

4. Magyarország nem kér kártérítést a Szigetköz mezőgazdaságának, vízgazdaságának és ökoszisztémájának tönkretételeért.

5. Magyarország elfogadja, hogy tovább csökkentsék az Öreg-Duna medrébe leengedett víz mennyiségét.

6. Magyarország hajlandó elfogadni, hogy négy fenékgát építésével biztosítsák a szigetközi mellékfolyók vízellátását, annak ellenére, hogy ezek a gátak megakadályozzák a hordalék mozgását. Ennek következménye lesz, hogy lerakódik mögöttük a szennyezett hordalék, ami elszennyezi majd a Szigetköz alatti hatalmas és színtiszta ivóvíz készletet, amely ma a környéket (így Győrt is) ellátja ivóvízzel. A megegyezési javaslat szerint Magyarország azt is elfogadná, hogy magas vízjáráskor a fenékgátak növelni fogják az árvízveszélyt, állandóan megakadályozzák a halak mozgását és zsilipek nélkül megakadályozzák majd a hajózást is.

Kiegyezési Terv

Én már 1997-ben kidolgoztam a Kiegyezési Tervemet (KT), melyet Hágában a bírósági kihallgatások folyamán kívántam ismertetni, de azt a Horn-kormány megakadályozta. Ezért a World Wildlife Foundal (WWF) közös sajtókonferenciát rendeztünk a KT ismertetésére, de arra pedig a Horn és Mečiár delegációk (együtt!) percre „rárendezték" a saját közös sajtókonferenciájukat és ezzel elérték, hogy a média nem jött el a miénkre.

A Kiegyezési Tervről (KT) a szélesebb magyar közvélemény soha nem értesült, mert az csak egyszer (1999-ben) került nyomtatásba és akkor is csak a kis példányszámú Magyar Szemlében. A KT célja természetesen az, hogy rendezze a múlt eseményeinek következményeit és megszabja az erőmű jövőbeni működésének mikéntjét. Úgy dolgoztam ki ezt a tervet, hogy az 100%-ban kielégítse a Hágai Per első fordulója döntését és figyelembe vegye a döntésnek *minden* követelményét:

Anyagiak:

Mivel a Hágai Bíróság úgy döntött, hogy az 1977-es szerződés addig érvényben van, amíg annak megváltoztatását mindkét fél el nem fogadta:

Az eredeti befektetés dolgában a magyar fél jutott gazdasági előnyhöz, mert megtakarította Nagymaros megépítésének költségét, ugyanakkor veszteséget jelentett számára, hogy egyéb munkálatokat, így Dunakiliti megépítését, feleslegesen hajtotta végre. Az én számításaim szerint, – a 1977-es szerződéshez képest – a Magyarország 0.89 milliárd $-nyi befektetést takarított meg. Ugyanakkor Szlovákia, – a 1977-es szerződéshez képest – a Dunacsúnyi (Cunovoi) medergát meghosszabbításával költött többet, mint amit a szerződés előirt volna. Ez a 10 millió $-os kiadás, a magyar tartozást 0.9 milliárd $-ra emeli. Természetesen a KT elfogadása esetén a fenti számokat a bíróság szakértői fogják ellenőrizni és ha kell korrigálni.

Az áramtermelési bevétel megosztását illetően, az 1977-es szerződés megvalósulása esetén Szlovákia az évi össztermelésnek (2,358 GWh) felét, tehát 1179 GWh mennyiségű áramot kapott volna. E helyett megtartotta magának Bős teljes termelését (2,200 GWh). Tehát Szlovákia tartozik Magarországnak évi 1021 GWh-val (2,200 – 1197), ami a BNE beindulásától (1996) számított 20 év alatt 20.24 TWh áram értékének felel meg. Ez az árammennyiség, 10¢/KWh-val számolva, egy 2,02 milliárd $-os tartozást jelent.

Így jelenleg (ha a fenti számaim pontosak) Szlovákia Magyarországnak 1,12 milliárd $-dal tartozik. Ennek a tartozásnak a precíz kiszámítását persze a Hágai Bíróság szakértőinek kell majd elvégezniük. A tartozás megadása történhet pénzben, áramban, újabb létesítmények építésében vagy karbantartási költségek felvállalásában is.

A fentiek mellett a BNE hatalmas károkat okozott Magyarországnak a Szigetköz tönkretételével is.

Nézzük a jövőt: Feltételezve, hogy a bíróság a múltat illetően már döntött az anyagiakról, nézzük meg, hogy mi lenne Bős áramtermelésének igazságos megosztása a jövőben. Az 1977-es szerződés értelmében, az energiaforrás tulajdonjogát illetően a két fél 50–50%-ban birtokosa annak a Dunavíznek amely a Bősre érkezik. Ugyanígy 50–50%-ban tulajdonosai ők a Öreg-Duna medrébe leengedett cirka 20%-nyi Dunavíznek is, mely egyaránt biztosítja a magyar Szigetköz és a szlovák Csallóköz vízellátását. Ebből a szempontból tehát az áramtermelés 50–50%-a járna mindkét félnek. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy Bős működtetésének és karbantartásának is vannak költségei, míg a meg nem épült Nagymarosnak nincs. Ezért az 1979-es szerződéshez viszonyítva, Szlovákia költségei magasabbak és ezért én az áram megosztást 60–40%-ban szabnám meg Szlovákia javára. Természetesen ezen a téren is a Hágai Bíróság szakértői fogják megállapítani a helyes arányt.

Környezetvédelem és vízellátás

A környezetvédelmet és vízellátást illetően én elfogadhatatlannak tartom, hogy a szigetközi mellékfolyók vízellátását fenékgátakkal biztosítsák, mert azok megakadályozzák a hordalék mozgását és ezért tönkreteszik a Szigetköz alatt található hatalmas és színtiszta ivóvíz tartalékot, mely a környéket (így Győrt is) ellátja ivóvízzel. A fenékgátak másik hátránya, hogy nem csak a halak mozgását, de a hajózást is akadályozzák és magas vízjárás idején áradást is okoznak.

A fenti okokból én a szigetközi mellékfolyók vízellátását mederszűkítésekkel, tehát Parshall-csatornás úton oldanám meg. A Parshall-csatornás megoldás esetén a duzzasztás se a hordalék, se a halak vagy a hajók szabad mozgását nem akadályozná és így nem eredményezné se a talajvíz elszennyeződését, se árvízveszélyt nem okozna.

Folytatás a 6. oldalon

Szerbia: Szavazóurnák és autóbuszok

Áprilisban választások lesznek Szerbiában. Ismét. Tavaly tavasszal is urnák elé járulhattak az emberek. Akkor előrehozott parlamenti választások voltak, amelyet Aleksandar Vučić kormányfő azért akart, hogy új, négyéves mandátumban vigye országát az Európai Unióba. Ez volt a hivatalos indok. Nem hivatalosan pedig úgy tudni, a bűvös 50 százalék fölé szerette volna juttatni pártját, a Szerb Haladó Pártot. Nem jött össze, választási koalíciós partnereivel együtt hajszálnyival lemaradt.

Az idén köztársasági elnököt választ Szerbia. Tomislav Nikolić ötéves mandátuma lejár. A legutóbbi választáson, 2012-ben, meglepetésszerűen győzte le az egykori radikális vezér, addigra haladóvá avanzsált Nikolić az akkori, demokrata párti Boris Tadićot, aki mandátumának vége előtt egy évvel lemondott tisztségéről, majd újra jelölte magát. Így öt évvel ezelőtt egyszerre voltak általános választások és köztársaságielnök-választás.

Most is lehet hasonló forgatókönyv. A szerbiai politikusok ugyanis szeretnek mindent egy lapra feltenni – minél több szintű a választás, annál nagyobbat lehet nyerni vagy bukni. Rebesgetik ezért, hogy az államfőválasztással együtt ismét, valamivel több mint egy év után, köztársasági parlamenti választás is lehet. A haladó tisztségviselők el-elhintenek egy-egy mondatot ezzel kapcsolatban. Az új év első munkanapján Nebojša Stefanović belügyminiszter, kormányalelnök arról beszélt, hogy az esetleges rendkívüli parlamenti választások kiírását a polgárok érdekei és nem a pártérdekek alapján mérlegelik majd. Hogy miért lenne a polgárok érdekei egy újabb szerbiai voksolás, az ezzel járó kampány, az erre elköltött pénz és az újabb hatalom felállásáig tartó semmittevés, arról nem beszélt. Azt azonban elárulta, hogy a végső döntést, minden körülményt figyelembe véve, Aleksandar Vučić miniszterelnök hozza meg. Maga a kormányfő egyelőre annyit mondott, tengernyi teendője közepette nem ér rá ezzel foglalkozni. Január közepén íródnak ezek a sorok, mire megjelenik ez a cikk, már sokkal okosabbak leszünk.

Egyelőre az biztos, hogy köztársasági elnököt választunk még húsvét előtt. S bár még keveset tudunk arról, hogy kiknek a neve szerepel majd a szavazócéduláin, a fogadóirodákban már fogadják a tételeket. Bár a legnagyobb kormánypárt még nem közölte, kit indít. A fogadóirodákban egyébként a jelenlegi miniszterelnökre és a jelenlegi államfőre is 1,85-ös a szorzó. Egy december közepi közvélemény-kutatás adatai szerint amennyiben jelölteté magát az elnökválasztáson, Aleksandar Vučić nagy eséllyel győzne már az első körben, ha pedig a második körre is sor kerülne, bajban lenne Tomislav Nikolić jelenlegi köztársasági elnök, Vučić ugyanis 64 százalékos támogatással a második körben fölényesen maga mögé utasítaná Nikolićot.

A Vajdasági Magyar Szövetség bejelentette, a tavaszi szerbiai elnökválasztáson a hatalmi koalíció jelöltjét fogja támogatni. Pásztor István pártelnök a vajdasági közmédia műsorában így fogalmazott: „A mi álláspontunk az, és erről Aleksandar Vučić kormányfővel is tárgyaltam, hogy jó lenne, ha a parlamenti többség megállapodna és egyetlen elnökjelöltet támogatna. Mi pártként készen állunk az ilyen tárgyalásokra és nincsenek semmiféle feltételeink ezzel kapcsolatban. Készen állunk arra, hogy az elmúlt két elnökválasztástól eltérően, ne legyen saját jelöltünk, hanem a parlamenti többség jelöltjét támogassuk." Arra az újságírói kérdésre, hogy Szerbia jelenlegi elnöke a legmegfelelőbb jelölt lenne-e, a VMSZ elnöke csak annyit válaszolt, hogy Tomislav Nikolić „a vajdasági magyarok számára jó elnöke volt Szerbiának". Csupán feltételezhető, hogy ez a mondat egyebek mellett azért hangozhatott el, mert Tomislav Nikolić és Áder János magyar köztársasági elnök 2013 júniusában együtt hajtott fejet a második világháború ideje alatt a Csúrogon kivégzett ártatlan magyar és szerb áldozatok emléke előtt. Kérdés ugyanakkor, hogy ez elegendő-e ahhoz, hogy a 90-es évek történéseire, és az abban tevőlegesen meghatározó szerepet játszó, akkori Tomislav Nikolićra jól emlékező vajdasági magyarok rá szavazzanak. Már ha pártja egyáltalán őt jelöli. A VMSZ elnöke egyébként úgy vélekedett, nem lenne jó lépés, ha az elnökválasztással együtt ismét előrehozott parlamenti választások lennének.

A magát a VMSZ-szel szemben megfogalmazó Magyar Mozgalom közleményben tudatta, hogy az államfőválasztáson induló polgári jogvédőt, Saša Jankovićot támogatja, aki mögé a demokraták is felsorakoztak. Janković szálka a haladók szemében, hiszen folyamatosan nagyon kemény szavakkal ostorozza a szerbiai hatalmat, s gyakran teszi szóvá a szerbiai média elfojtását. Jelöltségéről és céljairól először egyébként egy erősen szókimondó, szabadkai, helyi internetes média, a Magločistač (szerb szójáték, a magla ködöt jelent, a čistač pedig takarítót, tehát a hatalom kínálta rózsaszín köd felszámolását célul kitűző fórum) újságírójának nyilatkozott, azt hangoztatva, hogy „a polgárok jelöltje lesz, hiszen az államfő állami, vagyis nemzeti, nem pedig pártegységet tükröz, a pártok pedig megtalálhatják magukat az általános érdekekben, nem pedig fordítva."

Kérdés persze, hogy az államfőnek mekkora a hatalma Szerbiában? Az országban parlamentáris demokrácia van, viszont a miniszterelnök az, aki „mindent visz". Ugyanakkor a köztársasági elnök jelképezi a nemzet egységét, őrködik az államszervezet demokratikus működése felett, valamint ő a katonaság főparancsnoka. S persze kérdés az is, hogy a polgárokat mennyire mozgatja meg egy újabb választás, legyen az csak államfői, vagy ráadásnak egy újabb parlamenti. Erről is mindjárt ejtek néhány szót, előtte azonban még valami, ha már a Magyar Mozgalomnál tartottam néhány sorral feljebb.

Nem tudom, határon túl hír volt-e, nálunk viszont mindenképpen hatalmasat szólt, hogy a Magyar Mozgalom egyik vezéregyénisége, társelnöke, a VMSZ egyik legnagyobb bírálójává előlépett Korhecz Tamás, a szerbiai magyarság kisebbségi önkormányzatának, a Magyar Nemzeti Tanácsnak korábbi elnöke 2016 végére alkotmánybíró lett. Méghozzá úgy, hogy a Vajdasági Magyar Szövetség jelölte meg, ő pedig elfogadta. Ezzel a lépésével természetesen vállalta, hogy felhagy a politizálással. A hivatalos VMSZ-indoklás szerint a párt azért javasolta éppen őt erre a tisztségre, mert „nem a bosszú vezéreli, a közösség pedig megérdemli, hogy mindenki a szolgálatában állhasson, függetlenül aktuális politikai nézeteitől, szakmai szempontból pedig mindannyiunk közül Korhecz Tamás a legalkalmasabb az alkotmánybírói tisztség betöltésére". Tekintettel a vajdasági magyar közéletben uralkodó állapotokra, viszonyokra, a jelölés sokak számára a meglepetés erejével hatott. A Magyar Mozgalomra is, mivel Korhecz mozgalombeli társaival előzetesen nem konzultált. Miután a jelöltség híre napvilágra került, Korhecz teljesen elzárkózott a nyilvánosságtól, és csak megválasztását követően tartott sajtótájékoztatót, ahol elmondta a jelöléséről sem a VMSZ, sem az MM vezetőségével közvetlenül nem egyeztetett. A tárgyalások egy nem megnevezett közvetítőn keresztül folytak, maga a jelölés pedig semmilyen alkut nem vont maga után. Korhecz Tamás úgy fogalmazott, nem váltott (politikai) oldalt, csupán elfogadta a jelölést. A Magyar Mozgalom felszólításának eleget téve, lemondott minden tisztségéről a szervezetben. Nagyon leegyszerűsítve ez történt, de számos szempontot is figyelembe kellene még venni, mint például a szerbiai Alkotmánybíróság tényleges függetlenségét, szerepe, s persze az alkotmányjogász édesapával rendelkező Korhecz Tamást is ismerni kellene, szakmai és politikai múltjával, valamint közismert hiúságával együtt.

S akkor most vissza a szerbiai választási kedvhez. Egyetlenegy megtörtént esettel illusztrálnám, és majd az olvasó eldönti. Január 10-én reggel egyszerre több mint tizenöt autóbusz hagyta el Újvidéket. A rajta utazók – többnyire fiatalok – Szlovákiába mentek. Dolgozni. Igen, Szlovákiába. S igen, egyetlenegy reggel, csupán Újvidékről több mint tizenöt autóbusznyi ember hagyta el Szerbiát.

Fehér Márta

• Ausztriában, az olasz határnál (Tarvisiótól és Villachtól pár percre), **Arnoldsteinben** kétszoba-étkezős, felújított, házban, központi fűtéses, egyedi energiaszámlálós, II. emeleti, panorámás öröklakás „A" energiaosztályú társasházban 89.000 Euróért ***ELADÓ***/kiadó.
A környék jó közlekedésű. Sok munkalehetőség van a szolgáltatás, szálloda, a sport stb. területén.
Tel.: (0043) 699 11040548
Email: b06702100553@gmail.com ++

Magyar iskolák és óvodák Svájcban

A svájci magyar nyelvű oktatás hosszú múltra tekint vissza. A genfiek több mint 20, a zürichiek 18, a bázelieknek 14 éves históriára lehetnek büszkék. Mára a legkisebbektől (bölcsődések) a nagyobbakig minden korosztálynak lehetősége van magyar nyelvű oktatást igénybe venni, amely több helyszínen kiegészül cserkészcsapatokkal is. A svájci magyarok kezdeményezőkészségére jellemző, hogy maguk a szülők indítanak új „bölcsődéket", óvodákat, klubokat és iskolákat, melyeket a helyi magyarság szervezetei, egyesületei egyaránt támogatnak. Jelenleg a Svájci Államszövetség területetén, szervezett formában 9 városban van lehetőség a magyar nyelv, a hagyományok és a kapcsolatok ápolására. A Zürichi Magyar Iskola és Óvoda, a Genfi Magyar Iskola és Óvoda, a Bázeli Magyar Iskola és Óvoda, a Berni Magyar Iskola és Cserkészet, a kreuzlingeni magyar hétvégi óvoda és iskola, szent galleni Bóbita, a luzerni Zene-Zum, a winterthuri Mosolysziget és a adliswili Csiri-biri torna biztosít lehetőséget a magyar indetitás megőrzésére.

A hagyományos iskolai keretekben működő iskolák a különböző kantonok által elismertek és a svájci tagállamok oktatási rendszerébe integráltak. Ilyen iskola a Zürichi Magyar Iskola és Óvoda is, mely a zürichi kanton tanítási rendjét követi. A Genfi Magyar Iskola és Óvoda non-profit jellegű, nyílt egyesületi formában működő intézmény. A bázeli intézményeknek a Bázeli Magyar Iskola és Óvoda Egyesület a fenntartója. Vannak olyan oktatási intézmények amelyeket egyesületek tartanak fenn, és vannak olyanok, amelyeket szülői klubok; ezek inkább a bölcsődések babusgatói és ún. ringatói. Az iskolai foglalkozások általában szombatonként vannak. Jellemzően önkéntes, szakképzett óvónők, tanítók, tanárok és nevelők vezetésével folyik a munka, akik saját szabadidejüket feláldozva foglalkoznak a magyar nyelv és kultúra ápolásával. A pedagógusok mellett a szülők és a gyermekek is fontosnak tartják a magyar nyelvű nevelést, oktatást. A „frissen" Svájcba érkezett legfiatalabb nemzedék gyermekei most még bölcsődés és óvodás korúak, ezért a hangsúly a kisebb korosztályok felé tolódik, amely majd alapját adja az alsós és felsős iskolai osztályoknak. A legtöbb oktatási intézményben kisebb összegű tandíjat is szednek, amelyet a termek bérletére, a felhasznált foglalkozási anyagokra fordítanak.

Összefoglalva elmondható, hogy a svájci magyar nyelvű nevelés, oktatás célja, hogy az iskolába járó gyermekek megtanuljanak helyesen írni és olvasni magyarul, biztonsággal mozogjanak a magyar nyelvtanban és megismerjék a magyar írók és költők műveit. A felsőbb osztályokban nagyobb hangsúlyt kap a magyar történelem és földrajz oktatása. Törekszenek arra, hogy a gyermekek minél több magyar népszokást, népdalt, népmesét, játékot ismerjenek meg, és lehetőségeikhez mérten ápolni is igyekezzenek a magyar hagyományokat. A magyar nemzeti ünnepeket mindenütt méltó módon megünneplik. A tananyag kiválasztásakor figyelnek a gyermekek különböző szintű anyanyelvi tudására, ha ez nem is mindig könnyű feladat. A tanulás mellé természetesen vidám, közös játék, kirándulás, ünnepély, szereplés is társul, valamint a szülőket is mindenütt bevonják a közös foglalkozásokba.

Összeállította Bóra Eszter, a KCSP zürichi, szerkesztette Dancsa Anita, bécsi ösztöndíjasa

Akik magasra emelték a fáklyát

A Csemadok, a Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség szimbóluma a fáklya, amely gyújt, melenget, utat mutat. A hatvanöt éves szövetség 50 ezres tagsága mindig eszerint végezte dolgát, ennek nyomán őrződtek meg hagyományaink, értékeink, ezáltal lehettek lélekemelő rendezvényeink, ünnepségeink, megemlékezéseink. Az eltelt évtizedek alatt ezrek és ezrek munkálkodtak a ránk hagyott örökség megóvásán, további gazdagításán és a következő nemzedékekre hagyományozásán. Ezt ismerte el az Európai Parlament is, amikor a Csemadokot az Európai Polgári Díjjal tüntette ki. A magyar kultúra napja alkalmából január 22-én Galántán országos emlékünnepség keretében pedig kitüntették a felvidéki magyarság azon képviselőit, akik valóban sokat tettek a szövetség népszerűsítéséért, a felvidéki magyar közösség épüléséért.

Bárdos Gyula, a szövetség országos elnöke ünnepi köszöntőjében az elismerő szavak mellett ismét az összefogásra, egymás segítésére szólított fel, hiszen egy nemzeti kisebbség megmaradásának mindig alapvető feltétele az összefogás. Most erre hatványozottan szükség van, hiszen idén megyei választások lesznek és nem mindegy, hogy kik és mennyien képviselik közösségünket a felsőbb szerveknél. Grezsa István miniszteri biztos ugyancsak elismeréssel szólt a szövetség törekvéseiről, kihangsúlyozva annak szerepét az oktatás-nevelés, iskolák megtartása terén, mondván nem mindegy, hogy a felnövekvő felvidéki gyerekek számára Tündérszép Ilona vagy Jánosik lesz-e a példakép. Ugyanakkor az anyaországi erkölcsi és anyagi támogatásáról biztosította óvodáinkat és iskoláinkat.

A magyar kultúra napja, nemzeti imánk, a Himnusz születésének napja alkalmából adták át évtizedes felbecsülhetetlen munkájukért a Csemadok Életmű Díjat, a Csemadok Közművelődési Díjat, valamint a Gyurcsó István-díjat azoknak, akik a magyarság, ezen belül is a felvidéki közösség kincseit, kultúráját, hagyományait magas fokon maguk művelték szín-játszó-körben, énekkarban, táncegyüttesben, illetve igyekeztek mindezt beleplántálni tanítványaikba, az ifjú nemzedékbe. Idejüket nem sajnálva kultúrcsoportokat, táncegyütteseket vezettek, színdarabokat tanítottak be, citerazenekar, hagyományőrző együttes, vegyes kar munkáját irányították, gyűjtötték, megőrizték, rendszerezték elődeink használati tárgyait, népviseletét, értékeit, tájházat alapítottak, ismeretterjesztő kiadványokat szerkesztettek és jelentettek meg.

A Csemadok Életmű Díjat, amelyet 2009-től adományoznak, ezúttal Böszörményi István, losonci tanár, helytörténész, Korintus László, hárskúti zenepedagógus, Lázár Erzsébet és Ferenc ajnácskői pedagógusok, Miklós Ferenc bősi iskolaigazgató és Pék Éva vízkeleti pedagógus kapták.

A Csemadok Közművelődési Díját, amelyet 2014-ben alapítottak 2017-ben Baloghné Domonkos Malvin mokcsamogyorósi pedagógus, a nagykaposi Erdélyi János Vegyeskar karnagya, Keszeg István martosi polgármester, a néptánc-mozgalom elkötelezett híve, az ajnácskői Szamos Zsuzsanna a községi kulturális élet fellendítője, a pogrányi Tóth Borbála, a Csemadok helyi szervezetének elnöke, a községi tájház létrehozója és a peredi Vankó Ferenc, a citerázás hagyományainak életőre, a citera együttes vezetője vehette át.

A Gyurcsó István-díjat Végh László, a somorjai székhelyű Könyvtár, Levéltár és Adattár igazgatója a felvidéki magyarság szellemi hagyatékának megőrzése érdekében végzett tevékenységéért kapta.

A magyar kultúra napja igazi ünnep volt Galántán, amelynek fényét emelték a műsorban szereplők, így Lencsés Zoltán szavalatával, a Galántai Kodály Zoltán Daloskör előadásával, az Aranymetszés duó és Bognár Hajnalka csodálatos énekükkel, a martosi táncosok és a peredi citerások emlékezetes bemutatkozásukkal.

Bízzunk abban, hogy mindig lesznek, akik magasra emelik a fáklyát, és a jövőbeli statisztikák nem a felvidéki magyarság számbeli fogyásáról, hanem gyarapodásáról szólnak majd.

Benyák Mária

Eljött a Hágai Per második fordulójának az ideje

Folytatás az 5. oldalról

A határváltozást illetően tudjuk, hogy elvben (a trianoni határdefiníció alapján) a magyar határt a Duna fővonalának mesterséges megváltoztatása miatt északra kellene vinni. Gyakorlatban erre nincs lehetőség, mert ez nem kívánatos precedenst teremtene világszerte. Ugyanakkor Magyarországnak ellenszolgáltatást kell követelnie azért, hogy határa – a Trianoni szerződéssel ellentétben –, a Duna fővonalától délre legyen. Ez az ellenszolgáltatás lehetne az Öreg-Duna és az üzemvíz csatorna közötti (amúgy is főleg magyarok lakta) terület autonómiájának biztosítása.

Zárószó

Egyértelmű tehát hogy a 2016-os tárgyalások eredményezte megegyezési javaslat teljes mértékben elfogadhatatlan és az is, hogy 24 év után ideje tudomásul vennünk, hogy a közvetlen tárgyalások révén csak a magyar érdekek *teljes feladásával* születhet megegyezés és abba a magyar kormány bele nem egyezhet.

Ugyanakkor, a Hágai Bíróság döntése kimondja, hogy *Magyarország egyoldalúan is kezdeményezheti a per második fordulóját* és kérheti, hogy a bíróság maga fogalmazza meg az 1977-es szerződés módosítását. E mellett persze Magyarországnak joga van javasolni, hogy mit tartalmazzon a módosított szerződés.

A Kiegyezési Tervet úgy dolgoztam ki, hogy az 100%-ban megfeleljen a Hágai Per első fordulójában született bírósági döntésnek, tehát a per második fordulóját kezdeményező magyar javaslat a KT-re alapulhatna.

Lipták Béla

ERDÉLY ELROMÁNOSODÁSA

Sokak számára talán meglepő, hogyan lett 100 év alatt a több nemzetiségű, multikulturális Erdélyből, döntően román többségű terület, ahol gyakorlatilag már csak a Székelyföldön maradtak magyar többségű ugyanebben az időszakban. Teljes megyényi területek vannak, ahol 20-25 év múlva nem fogunk találni egy magyart sem.

A térképeken is követhető a folyamat: előbb Gyulafehérvár lesz román többségű (1920), majd Arad, Déva és Vajdahunyad (1930), Torda, Lugos, Nagyszeben és Brassó (1941), Temesvár, Beszterce, Máramarossziget és Segesvár (1948), Nagybánya (1956), Zilah és Kolozsvár (1966), Nagyvárad és Szatmárnémeti (1977), végül 2011-re Marosvásárhelyen is román többség. A folyamat nem állt le: a román nemzetpolitika célpontjában jelenleg Sepsiszentgyörgy van, de Nagyszalontán és Nagykárolyban is már csak néhány év kérdése a román többség.

Hogy jutottunk ide? Figyelemre méltó az Erdély lakosságát alkotó három nemzetnek a különböző hozzáállása a szülőföld és a nemzet kérdéséhez. Ezek a különbségek 100 év alatt létrehozták a jelenlegi, szinte visszafordíthatatlan állapotot.

Az **erdélyi szászok és svábok** 1920-ban még több mint félmilliós, öntudatos, fejlődő közösséget alkottak Dél-Erdélyben, Beszterce és Szatmár könyékén, illetve a Bánságban. A 2011-es népszámlálásra a szászok 15 ezren maradtak, a svábok kevesebb mint 10 ezren.

Az erdélyi német közösség első nagy tragédiája a második világháború és az utána következő megtorlások voltak. A fiatalok többsége ugyanis német SS alakulatokban harcolt, ezért miután Románia átállt a Szövetségesek oldalára és a Vörös Hadsereg átkelt a Kárpátokon, 1944 augusztusától novemberig majdnem 100.000 német menekült el Romániából. További 33.000 németet a Szovjetunióba hurcoltak kényszermunkára. Közülük csak alig 5000 tért viszsza. A kommunista rendszerben az erdélyi németek is elvesztették földjeiket, kisebb-nagyobb vállalkozásaikat. Ez, az addig viszonylagos jómódban élő németek elszegényedéséhez vezetett. A 80-as évek Ceauşescu diktatúrájából több mint 200.000 német menekült el az NSZK-ba, majd a 90-es évek elején, a határok megnyitása után újabb 250.000-en vándoroltak ki Németországba a jobb élet reményében . Ezzel az erdélyi német közösség mára de facto megszűnt létezni.

Az **erdélyi románok** már a múlt századelőn is erős, egységes közösséget alkottak, akikről Kós Károly 1911-ben így írt:

„Én láttam az Astra gyűlését és erdélyi magyar népemnek szerettem volna beszélni a balázsfalvi napokról. Láttam azt az ünnepet és tudom, hogy az ott Erdély oláhságának győzelme volt rajtunk. Beszélnek az ellenségeinkről az én népemnek, de nem szídnám őket, és nem kicsinyelném az ő munkájukat. Mert láttam Balázsfalván seregleni hatezer romániai urakat és asszonyokat, és országunk minden szegletéből főpapokat, tanárokat, birtokosokat, ügyvédeket és képviselőket, szegény prédikátorokat és dászkeleket, iparost, kiskereskedőt és pórnépet; egy egész társadalmat. Ez a sok különböző ember mind lelkesedésből, saját jószántából jött oda, nem inni, nem mulatni, csak lelkesedni, csak tanulni, vezéreit meghallgatni, hogy szavukat szívébe vésve, újabb tíz esztendőre való munkakedvet, nemzeti gondolatot vihessen haza az otthon maradtaknak.

Ezt mi magyarok nem tudjuk utánuk csinálni!!! Mi erdélyiek már fáradtak vagyunk; a magyarországi közvéleményt pedig most nem érdekli a magyarság sorsa. […]

Láttunk ott egy hadsereget: nemzeti hadsereget. Mert ez a gyülekezet nem Janku és Axentye hordája többé, ez nem támad ellenünk kaszával és faágyúval. És nem fog többé Bécs szolgálatába állni. Ez itt már nemzet, mely öntudatos munkával, pénzzel és kultúrával szerelte föl magát."

A románság nemzetpolitikája már 150 éve Erdély elrománosítását jelenti. Erdély, a Partium és a Bánság Romániához csatolása után tevékenyen segítették a magyarok és németek kivándorlását, illetve támogatták a románság betelepítését Erdélybe a Kárpátokon túlról és a Balkánról. Ez a folyamat a mai napig tart. Jelenleg is Románia szegényebb vidékeiről: Moldvából, Olténiából, a Pruton túli Moldovai Köztársaságból folyamatosan jönnek újabb és újabb telepesek. A román állam a kommunista időkben is tudatosan törekedett a magyar és német települések elrománosítására, anyagilag is támogatva az oda betelepülő románokat. Különösen nagyszámú román telepítettek be az erdélyi nagyvárosokba.

(Aradon 1910-ben 14 ezer román élt, 2011-ben 125.000, Nagyvárad 1910: 3700 román, 2011-ben 132.000; Temesváron 1910: 7600 román, 2011-ben 260.000; Brassó 1910: 12 ezer román, 2011-ben 218.000; Kolozsvár 1910: 7500 román, 2011-ben 245.000; Déva 1910: 3700, 2011-ben 50.000 ; Nagybánya 1910: 2600, 2011-ben 95.000; Marosvásárhely 1910: 1700 román, 2011-ben 65.000; Zilah 1910: 500 román, 2011-ben 43.000; Nagyszeben 1910: 8800 román, 2011-ben 131.000; Szatmárnémeti 1910: 986 román, 2011-ben 55.000.)

Az **erdélyi magyarság**, bár nem hagyta ott tömegesen szülőföldjét, mint a németek, de megújulni sem volt képes. A Székelyföldet kivéve előregedő és asszimilálódó az erdélyi magyar társadalom.

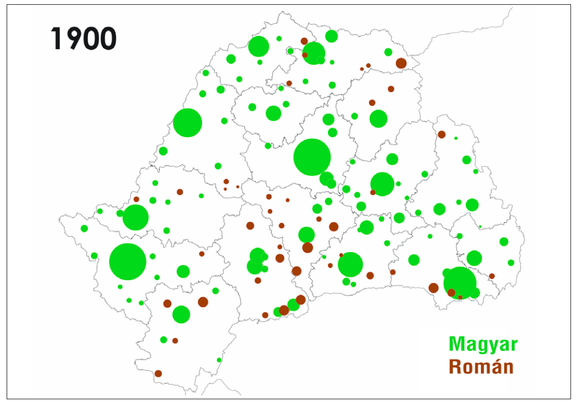

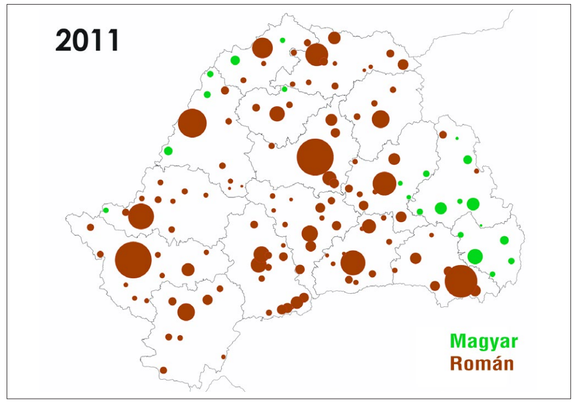

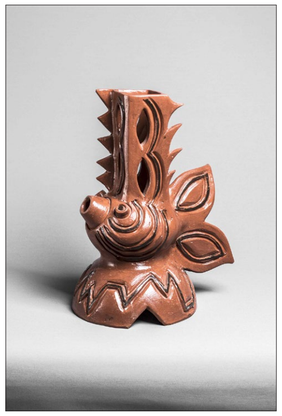

Kós Károly így látta 1911-ben: „Mai helyzetünk az, hogy a zárt sorokban, egységes vezetés alatt és öntudatosan előrenyomuló oláhsággal szemben az erdélyi elszegényedett, fáradt és reményvesztett magyar társadalom lépésről-lépésre, lassan de folytonosan kénytelen visszavonulni minden téren. Sorsunkat előre látjuk, és csodára nem számíthatunk. Mi magunk gyöngék vagyunk, és segítségünkre nem jön sem a nagymagyarországi társadalom, sem az államhatalom."

Azóta hathatós román segítséggel egyre inkább elszórványosodnak az erdélyi tömbmagyar területek. Tragikus létszámbeli fogyásunk, bár már korábban elkezdődött, a rendszerváltás után gyorsult fel.

1992-ben Erdélyben, a népszámlálási adatok szerint 1.619.735 magyar élt, (a lakosság 21%-a), de már 87.125-el kevesebben mint 1977-ben.

2011-re, már csak 1.251.696-an vallották magukat magyarnak. Ez a lakosság 18,3%.

19 év alatt 368 ezerrel lettünk kevesebben. Egy negyedével csökkent az erdélyi magyarság lélekszáma.

Az okok röviden:

- az egykézés (ez a románságra még nem jellemző);
- a kivándorlás (egyelőre még nem tömeges, de igen súlyos jelenség, mert azok a 18-35 év közöttiek mennek el, akik gyermeket vállalhatnának), és
- az asszimiláció (a könnyebb beilleszkedés érdekében tett tudatos önfeladás, illetve szórványvidéken a szinte törvényszerű vegyes házasság, ami már a következő generáció elvesztését jelenti).

Kérdés, hogy a jelenlegi helyzetben mit lehet tenni. Nyilvánvaló, hogy a megmaradt erdélyi magyar szigetet, a Székelyföldet, meg kell védeni. Ehhez egyetlen hatásos eszköz az autonómia. Erdély többi magyar közösségét is meg lehet, meg kell erősíteni. Elsősorban biztosítani kellene a kulturális autonómiát és támogatni a gazdasági megerősödést, az erdélyi és anyaországi vállalkozások erdélyi befektetéseinek és munkahely teremtésének a támogatásával, ezzel is ösztönözve a fiatalok itthon maradását. Mindezt a 24. órában.

Talán még valamit megmenthetünk abból ami egykor az erdélyi magyarság volt.

Burián Sándor

DIASZPÓRADIPLOMÁCIA

Lapunk 2016/4. számában Orbán Balázs és Pócza István (Századvég Alapítvány) kutatók tollából *Magyar diaszpórák: hazánk nagykövetei* címmel cikket közölt, amelyben a diaszpóradiplomáciát kiemelve hármas eszköztárt jelölt meg a szerzőpáros: kulturális, gazdasági és politikai téren. A Diaszpóra Tanács VI. ülésén (2016. november 29–30.) vehettük át a Miniszterelnökség *Magyar diaszpórapolitika – Stratégiai irányok* című kiadványát, amely a nemzetközi viszonyok ismertetése mellett fejezetekre bontva ugyanezen kérdéskört tárgyalja. Felthetőleg tájékoztatás céljából született, mert az anyagot nem vitattuk meg. Az alábbiakban a Diszpóradiplomáciai részt közöljük (szerk.).

Napjainkban a diaszpórák és az anyaországok egymás közötti kapcsolat, a diaszpóraközösségekkel való együttműködés lehetőségei kiszélesedtek, megítélésük jelentős változáson ment keresztül. Olyan folyamat vette kezdetét, amelynek során nemzetközi szinten is egyre nagyobb figyelmet fordítanak a diaszpóradiplomáciára és egyre több ország használja diaszpóráját nemzetközi kapcsolatai építésére. A diaszpórában rejlő lehetőségek felismerése révén a kormányok, a kormányközi és a civil szervezetek olyan utak keresésébe kezdtek, amelyek az anyaország és a diaszpóra közötti kapcsolat kölcsönösen kedvezőbb kialakításához vezetnek. A diaszpóradiplomácia mint tevékenység a nyilvános diplomácia (public diplomacy) egyik területeként értendő. A nyilvános diplomácia magába foglalja a nemzetközi kapcsolatoknak a tradicionális diplomácián túlmutató dimenzióit: más országok véleményének befolyásolását, saját prioritások felé mozdítását. A diaszpóradiplomáciát illetően kétfajta csoportosítást használ a szakirodalom. Az egyik kategorizálás a kapcsolatokba részt vevők száma szerint bilaterális és multilaterális diaszpóradiplomáciát különböztet meg, míg a másik irányultság szerint különíti el a diaszpóradiplomáciát gazdasági, politikai és kulturális jellegűre.

A nemzetközi tapasztalatok szerint a diaszpóradiplomácia akkor hatékony, ha a diaszpóra az adott célországban rendelkezik megfelelő gazdasági, politikai vagy kulturális befolyással. A diaszpóra gazdasági befolyással rendelkező tagjai nem feltétlenül az anyaországba irányuló beruházások növelésében játszhatnak fontos szerepet, inkább kapcsolataik, tapasztalataik és piaci kapcsolataik révén elősegíthetik az anyaország adott célország piacára való bejutását. A politikai diplomácia esetén elsődleges cél az anyaország politikai érdekeinek képviselete és védelme a befogadó országban. A diaszpóradiplomácia ugyanakkor bizonyos politikai kockázatokat is magában rejt, diplomáciai nehézségeket is okozhat a célországban. Ezért célszerű az üzleti kapcsolatok mellett a kulturális kapcsolatok fejlesztésére is nagy hangsúlyt fektetni. A kulturális befolyással rendelkező, elsősorban a célországban elismert művészek, írók, előadóművészek fontos szerepet tölthetnek be az anyaországi kutúra közvetítésében.

A diaszpóradiplomáciát komolyan, stratégiai szinten kezelő országok megfelelő hangsúlyt fektetnek erre a területre az intézményi rendszerük kialakítása során. Az egyik megoldás, hogy az adott országban magas rangú szakember végzi a diaszpóradiplomácia szervezését és mozgósítását. A diaszpóraalapú lobbicsoportok létrehozása is nagymértékben hozzájárulhat az egyes országok nemzetközi megítélésének javításához. A diaszpóra tagjai által létrehozott alapítványok, kutatóintézetek főként a politikai és gazdasági területen erősíthetik az anyaország érdekeit.

Magyarországon is történtek már lépések a magyar diaszpóra kapcsolatrendszerének feltárására, amely a diaszpóradiplomácia egyik fontos kiindulási alapja. A Maven Seven Hálózatkutató Zrt. kutatói 2013-ban a hálózatkutatás módszerét felhasználva rajzolták meg a Massachusetts államban élő magyarok kapcsolatrendszerét. A kutatás eredményeképpen a massachusetti magyarok által használt online közösségi tereket, valamint a közösség tudományos és üzleti kapcsolathálóját is sikerült feltérképezniük. A módszernek a teljes diaszpórát érintő felhasználása segítséget nyújthat azoknak a szereplőknek az azonosításában, akiknek a diaszpóradiplomáciában kulcsszerepük lehet.

Több civil szervezet tűzte ki célul a magyar érdekek képviseletét a diaszpórában élő véleményformálók segítségével. Ilyen a Magyarország Barátai Alapítvány, amely tagjainak segítségével Magyarországról és a magyarokról a világban kialakult képet kívánja teljesebbé tenni. A Magyarország Barátai Közösségnek jelenleg mintegy 340 tagja van a világ több mint 30 országában: olyan külföldön élő, magyar származású vagy Magyarországgal szimpatizáló személyek, sikeres emberek, akik saját hazájukban, közösségükben véleményformálónak számítanak. Hasonló tevékenységet végez a The Hungary Initiatives Foundation, amely arra törekszik, hogy emelje a magyar kultúra, művészet és tudomány megbecsültségét az Amerikai Egyesült Államokban elért magyar eredmények népszerűsítésével.

MAGYARORSZÁG A MÉDIALIBIKÓKÁN

Magyarország a rendszerváltás időszaka óta nem kapott annyi figyelmet a nemzetközi médiákban, mint az utóbbi két esztendőben. Mondhatni, bizonyos értelemben felértékelődött. Bizonyos értelemben! Míg a országgal kapcsolatos közlemények száma újra rekordokat döntöget, tartalmuk a jólfésült liberális fősodratú médiákban egyre negatívabb, egyre kritikusabb, hovatovább kifejezetten ellenséges. Ez persze kevéssé meglepő a 2015. évi médiamérleg ismeretében (ld. Bécsi Napló, 2016. január-február. 12. old.).

Ahogy 2015 véget ért, úgy kezdődött 2016. 2015 végén a **Berliner Zeitung** glosszistája a magyar kormányzatban, főleg a miniszterelnökben és akkorra már lengyel kollégáiban is az európai értékek sírásóit, az iszlamistáknál is veszélyesebb ellenfeleit vélte megpillantani. Sebastian Pfeifer, a **Bild** am Sonntag szerzőjének 2016. február 14-én megjelent cikke szerint „Orbán Magyarországa Európa legnagyobb szégyene", amely olyan humanitárius válságot idézett elő, hogy annak hatására a német kancellár kénytelen volt megnyitni a határokat a menekülők előtt. Pfeifer szerint a magyar kormányfő Angela Merkel legfőbb és legerősebb ellenfele, ő szervezi a kelet-európai nacionalista erőket az európai bevándorlás-politika, a liberalizmus és a brüsszeli bürokrácia ellen, ezért a nyugat-európai jobboldal körében is egyre népszerűbb, és képes akár az egész EU-t lerombolni. Aztán jöttek szép sorban a már jól ismert érvek és sejtetések. Ha már a jogállam és a szabadságjogok garanciái Magyarországon veszni látszanak is, legalább „Lengyelország ne legyen a következő Magyarország", figyelmeztetett a német liberálisok (FDP) webes portálja (**www.liberale.de**) április 8-i közleményében. Szinte már gumicsontként rendszeresen előkerül a bírálatokban az új alaptörvény, a választójogi rendszer arányossága, a bírói függetlenség, az alkotmánybíróság kérdése, a hatalmi ágak megosztása, és a mindig előrántható korrupció.

Magyarország szinte minden területen negatív példaként szerepel. Olykor csak magában, más esetekben másokkal, főként Lengyelországgal együtt a sötét, elmaradott kelet-európaiság mintapéldányaként. És még ha csak kelet-európaiság lenne..., de a cikkírók gyakran egyenesen Ázsia, legalábbis Oroszország felé mutogatva ábrázolják az „illiberális" magyar kormányfőt hol Putyin szövetségeseként, hol pedig Erdogan tanítványaként, ahogy Jon Van Til, a Rutgers University emeritált professzora teszi Hungary's Autocratic Regime and Society's Third Sector című decemberi cikkében a **Huffington Post** portálon. „Ha Magyar- és Törökország bivalyképű reprezentánsait, Orbán Viktort és Recep Tayyip Erdogant látjuk …, rögtön megértjük Európa és a Közel-Kelet összes nyomorúságát: olyan politika szögesdrót-fetisisztái és nacionalista bálványimádói ők, amely száz évvel ezelőtt volt aktuális és az első világháborúhoz vezetett" – olvassuk a **Berliner Kurier** augusztus 29-i számában megjelent „Megszabadulni a nemzeti őrülettől" című irományban. Míg a névtelenségbe burkolódzó szerző „az ilyeneket börtönbe vagy bolondok házába" küldené, horizontja az egyszerű tényekre sem terjed ki, nemhogy az energiabiztonság és a geopolitika orosz, török és persze magyar vonatkozásaira.

Fintorogva elfordulhatunk ugyan a zugfirkászat effélе „teljesítményeitől", nem lehet nem észrevenni, hogy patinás médiák is egyre hasonlóbb eszközökkel élnek. Szembeötlő volt, hogyan párnázta ki a magyar külügyminiszterrel készült interjú sugárzása előtt a **BBC Hardtalk** riportere a nyájas hallgatók virtuális karosszékét olyan sztereotip értelmezésekkel, minthogy „Magyarország igyekszik lerombolni az európai egységet, pont akkor, amikor a legnagyobb szükség volna rá" (http://www.bbc.co.uk/programmes/p04bygmh). Ezek után aligha lepődünk meg, ha a mainstream média a magyar kormányt kirekesztőnek, antiszemitának, általában kisebbségellenesnek, az országot pedig társadalmi sivatagnak láttatja, amely mára „turistaparadicsomból a sötétség birodalmává vált" (Sebastian Christ, **Huffington Post**). A gyűlölettirádák céljait és értelmét végül Jean Asselborn, luxembourgi külügyminiszter summázta a **Welt**nek szeptember közepén adott interjújában azzal, hogy Magyarországot ki kell zárni az EU-ból. Azonban hamarosan kiderült, kijelentésével Asselborn saját magát szigetelte el még elvbarátai körében is. Ettől függetlenül a kvótanépszavazás és a Népszabadság napilap megszűnése jó ürügyet szolgáltatott az Orbán-kormány további éles bírálatához.

A libikóka lassan mégis visszabillenni látszik. Nem csak Magyarország barátai, hanem az ésszerűség és a makacs tények lendítik újra az egyensúly felé. Jaroslaw Kaczynski, a PiS lengyel kormánypárt elnöke, aki önálló nemzetállamok szövetségeként látja az Európai Unió jövőjét, július 27-én a **Bild** számára adott interjúban kifejezetten elutasította az összehasonlítást Orbán Viktor, Erdogan és Putyin között. A V4 országok egységfrontja a migráció, különösen az elosztási kvóták tekintetében, a Törökország és az EU között létrejött menekültügyi megállapodás, a menekültválság ésszerű rendezésének kényszere, valamint Norbert Hofer váratlan népszerűsége Ausztriában, az AfD és más migrációellenes pártok és mozgalmak előretörése országonként, és az EU egészében, a Brexit, Donald Trump választási győzelme az Egyesült Államokban és számos más politikai tényező több országban még az elkötelezetett liberálisokat is arra sarkallta, hogy újragondolják korábbi álláspontjukat. Ez vissza is köszön médiáikban.

Christian Ortner augusztus 4-i írásában arról értekezett a **Die Presse** hasábjain, hogy a magyar miniszterelnöknek mégiscsak igaza lehet a menekültkérdésben, hiszen ha az EU károkat okoz sajátmagának és polgárainak, saját legitimációját össa alá. Bár az EU egyes régi vezetői nem nézik jó szemmel, mégis kénytelenek bevallani, hogy a V4 országok együtt mára saját érdekeiket artikulálni képes erőközponttá léptek elő, amiben jelentős szerepet játszott a karakán magyar magatartás is.

Dr. Póczik Szilveszter, Budapest

S. Csoma János
Sirkó úrnak

Kedves Mester
nem tart-e attól,
hogy átjárja a cug;
halálra fázik
bátorsága folytán
volt mersze előjönni
Gogol óvó köpenyét
csontszárító
rivaldafénnyel
fölcserélni?
Kedves Mester,
„Üres tér" varázsát
megadni illik
lázongásának
bizonyságaként
kitörni kész –
átütni falát
a süket
némaságnak

Szobrot Ferenc Józsefnek?

A monarchikus múltat gyakran megszépítő, de részben újra is értékelő Habsburg-reneszánsz korát éljük. A Ferenc Józsefről, pontosabban az 1867 utáni „Ferenc Jóskáról" az uralkodása alatt zengett tirádák között kivételt képezett Ernest von Koerber osztrák miniszterelnök, aki úgy értékelte császára 1848/49-ben és az első világháború kitörésében játszott szerepét, hogy az „kétszeresen is végtelen károkat okozott, először ifjúként, másodszor idős kora miatt". Ma az uralkodó nevét egy, a gödöllői királyi kastély zárt előkertjében 2013-ban elhelyezett márvány mellszobor és a Parlament kupolájában körbefutó szobrok között megbújó, valamiért ott felejtett alkotás kivételével – Gerő András remek bonmot-jával – csak a keserűvíz őrzi.

A magyar államiság történetében a tényleges főhatalmat leghosszabban gyakorló Ferenc József kora a magyar polgárosodás legjelentősebb, a formálódó nemzeti törekvések árnyékában is békés, rendkívüli gazdasági és kulturális gyarapodást eredményező időszaka volt. Máig egyetértenünk a király emlékét törvénybe iktató 1917. I. tc. indoklásával. Eszerint „a Dicsőült Első Ferenc József […] a nemzet életét nehéz időkben szeretettel és nagy uralkodói kötelességérzettel vezette a fejlődés útján és virágzásra emelte". Annyit kell csupán módosítani, hogy a királynak sem magánemberként, sem uralkodóként nem igazán voltak érzelmei (de nem is gyűlölte a magyarokat).

Ferenc József tábornoki egyenruhás szobrát a Monarchia szétesése után – az emlékezetkultúrában zajló változásokat követve – egy időre eltávolították a Millenniumi Emlékmű királygalériájából, hogy aztán nem sokkal később koronázási palástban, a történelmi Magyar Királyság egykori és újra elérendő stabilitását jelképezve térjen oda vissza. Születésének centenáriumán, 1930. augusztus 18-án a hagyományos tisztavatást is két nappal előbbre hozták, így tisztelegve az uralkodó emléke előtt. 1945 után aztán végleg eltűnt az utolsó előtti Habsburg a közterületekről, helyét a Hősök terén örök ellenfele, Kossuth Lajos vette át.

A magyar politikai elit és a társadalom jelentős része 1867-ben képes volt arra, hogy kiegyezzen és megbékeljen egykori hóhérával, a megtorlások és az abszolutizmus fő felelősével. Ferenc József pedig – felülvizsgálva korábbi álláspontját – a 16. század után helyreállította a történelmi Magyarország integritását és a tucatnyi etnikum között egyensúlyozva, többek között a magyar birodalomfél többségét alkotó nem magyar alattvalóival szemben is kitartott a magyarságnak a germán és a szláv aspirációkat is féken tartó hatalmi konstrukcióban meghatározó befolyást biztosító kiegyezés mellett. Eközben különböző gesztusaival, a koronázási ajándék felajánlásával a honvédek özvegyeinek, az aradi emlékszobor felállításának és Kossuth pesti temetésének engedélyezésével (bár érthető módon az utóbbit nem állami keretek között bonyolíttatták le) – ifj. Bertényi Iván szavaival – legalább „a bocsánatkérés közelében járt", ha pro forma nem is jutott el addig. Wekerle Sándor miniszterelnök 1894 novemberében kelt egyik levele arról tanúskodik, hogy „az ország számbavehető közvéleménye" az adott közjogi viszonyokkal „meg volt elégedve", még ha nem is tartott mindent uralkodójához hasonlóan „nagyon szépnek" és „nagyon jónak".

Kossuth és Ferenc József kultusza a Millennium lázában – hasonlóan vidéki városházák, Szeged és Hódmezővásárhely közgyűlési ülésteremeinek máig látható festményeihez – jól megfért egymás mellett. A Borsszem Jankó politikai éclap 1916. november 26-i számának harmadik oldalán Mühlbeck Károly festőművész, grafikus és karikaturista rajzát közölte. A képen egy magyar parasztember családjával az uralkodót gyászolja. A falon Ferenc József portréja mellett ott van Kossuth Lajosé is. Kivételesen vegyük komolyan a Borsszem Jankót. Talán ideje lenne szakítani a „fogatlan kuruc tigrisek" mentalitásával, ahogy erre Pethő Sándor már a múlt század harmincas éveiben felhívta a figyelmet.

A Habsburgok és köztük Ferenc József érdemeinek szimbolikus, bát kétségtelenül leegyszerűsítő láttatásához elég lenne elővenni a raktárban porosodó Habsburg-szobrokat és a kiegyezés idei 150. évfordulóján elhelyezni őket a Szépművészeti Múzeum elé, ahová már Schickedanz Albert, a Hősök tere egyik megálmodója is tervezett szobrokat. Vagy legalább – a 2017-ben, születésének tricentenáriumán minden bizonnyal a megemlékezések középpontjába kerülő Mária Terézia mellett – Ferenc József térhetne vissza abba az épített környezetbe, amelyben ismét kiemelt szerepet játszanak miniszterelnökei és miniszterei, illetve amelynek meghatározó része – Budapesten és vidéken egyaránt – máig hozzá és az ő időszakához kötődik. Az in suffigie felakasztott Andrássy Gyula, a kiegyezés utáni első magyar miniszterelnök és későbbi sikeres közös külügyminiszter Parlament előtti lovas szobrát 2016 szeptemberre óta a Duna felőli oldalon ismét az 1867-es koronázási jelenetről készült dombormű díszíti.

Kevésbé ismert, hogy Kossuth 1877-ben kijelentette egy, őt az emigrációban felkereső delegáció előtt, hogy amennyiben Ferenc József kizárólag magyar királyként lenne, ő azonnal hazatérne és „mindenféle hátsó gondolat nélkül" letenné a hűségeskűt az uralkodó kezébe és „haláláig őszinte lojalitással szolgálná". Sem a személyt, sem a dinasztiát nem tartotta inkompatibilisnek. Még elvi republikanizmusa sem zavarná ebben, persze a „felejthetetlen szörnyű vértenger" ott maradna kettejük között – hangsúlyozta. Kossuth egy független magyar állam fejeként nyilván nem állított volna szobrot Ferenc Józsefnek. Mi – a kellő történelmi tudás birtokában, megbékélve, de nem feledve, a Gotterhaltét és annak 1848 hatvanadik évfordulójára időzített bartóki parafrázisát is meghallgatva – megtehetnénk.

Fizeker Róbert (Budapest)

Könyvnyomtató Bécsben

A hetenként kétszer Bécsben megjelenő újság, a Magyar Kurir két egymást követő számában, 1813. november 27-én és 28-án is megjelent egy-egy hirdetés, amelyben nyomdászlegényt keresnek. Az első hirdetés, amelyből itt részletet közlünk, betűrakó (azaz szedő-legény) jelentkezését várja:

(1813. november 27.) „Betűrakó Legény kerestetik. Bétsben, egy szép Könyvnyomtató Műhelyben, szükség volna mindjárt egy Betűrakó Magyar, vagy magyarúl tudó legényre.

Ha az inasnak készülő görög írást is tud olvasni, ő reá nézve annál jobb: de a nélkül is meg lehet. – A szándékozó jelentheti magát a Nemzeti Gazda Hivatalnál Bétsbe, am Salzgries No 193."

A Magyar Kurír ekkor már vagy harminc éve jelent meg Bécsben rendszeresen. Állandó melléklete volt a Honnyi Levelek, Tudósítások és Egyebek, amelyben, a legkülönbözőbb témák között, ez a hirdetés is helyet kapott. A Magyar Kurír szerkesztője ekkor Decsy Sámuel és Pántzél Dániel volt, kiadója a Nemzeti Gazda Hivatal, amely, amint a hirdetés is mondja Bécsben, a Salzgries-en volt, a ma is ezen a néven a belvárosból a régi városfalak felé ereszkedő utcában. Ez a hirdetés nem említi annak a nyomdának nevét, ahová a legényt keresik, csak annyit mond róla, hogy „Bétsben, egy szép Könyvnyomtató Műhelyben" .

A másik hirdetésből a nyomda nevét is megtudni: Haykul Antal tipográfus úr műhelyéről van szó:

(1813. november 28.) „Akinek tehát kedve volna fiait a tipográfia mestersége adni, ne sajnállya vagy Doktor Decsy Sámuel urat, a Magyar Kurír elsőbb kiadóját, vagy magát a tipografust Haykul Antal urat előre tudósítani."

Ez a másik hirdetés, amelyből itt egy részletet közöltünk, Haykul nyomdáját egyenesen „magyar tipográfiának" nevezi. Ez a nyomda egyébként arról volt nevezetes, hogy a magyar mellett számos újgörög munkát is kiadott, vagyis állandó nyomdája volt a bécsi görög közösségnek. Ezért említi előnyként az előző hirdetés a görög nyelvtudást. Itt készült egyébként maga a Magyar Kurír is.

Ki volt Anton von Haykul és mit tudunk bécsi nyomdájáról? Egy másik bécsi nyomdásznak, David Hummelnak tipográfiáját vásárolta meg és nyomdai működési engedélyét 1802-ben kapta meg. Már elődének, Hummelnek is voltak magyarországi megbízásai, és ezt a magyar szerzőkkel való kapcsolatot Haykul is megőrizte. Bár az osztrák nyomdászattörténet szerint működési engedélyének kiállítása után két évvel, 1804-ben jelent meg először olyan nyomtatvány, amelyen Haykul neve előfordult volna, mindjárt 1802-ből két magyar nyelvű könyvét ismerjük, egyet pedig 1803-ból. A legújabb kutatások valószínűsítik, hogy maga Haykul erdélyi származású volt, aki Szebenben tanulta volna a könyvnyomtatás művészetét.

A két fent közölt hirdetés után Haykul német újságban is adott fel hirdetést: a Wiener Zeitung 1815. évi 154. számában olvasható hirdetésben is nyomdászlegényt keresett. A bécsi nyomdászattörténet ezt a munkaerőhiányt a napóleoni háborúkkal hozza összefüggésbe. Haykul nyomdája egyébként tár sajtóval működött, és számos rézmetszettel is díszített kiadványa alapján feltételezhető, hogy réznyomó-sajtója is volt. A két, magyar nyomdászlegényt kereső hirdetés bepillantást ad nemcsak a korabeli hirdetések stílusába, hanem a nyomdászat kitanulásának módjába is.

De bármilyen szép nyomdája volt is Anton v. Haykulnak, nem minden magyar írónak voltak jó tapasztalatai a nyomdatulajdonossal. Kazinczy Ferenc levelezésében 1805-től 1812-ig vissza-visszatérően előfordul a bécsi nyomdász neve. Egyik barátja ajánlotta neki, hogy Egyveleg írásait Haykulnál jelentesse meg. Első kötetének kiadását vállalta is, de a megjelenése, sőt a korrektúra is egyre késett. Ezért Kazinczy Bécsbe utazó ismerősei révén próbálta többször is sürgetni a nyomdászt. Ő is úgy tudta, hogy Haykul „erdélyi hazánkfia". Amikor könyvének nyomtatása még 1807-ben sincs kész, Kazinczy mérges szavakra ragadtatta magát: „Ez a semmire való, ez a becsület nélkül való ember ismét meghazudta magát, melyet a legnagyobb szemtelenséggel 1805 óta mindég cseleksz..." Végül a kötet nagyon szerencsétlen időpontban készült el akkor, amikor az ellenség, azaz a francia csapatok már Regensburgnál voltak. Akkor meg a példányokat nem lehetett átvenni a hadi helyzet miatt, de nem volt megelégedve Kazinczy az alkalmazott díszekkel (vignettákkal) sem.

Tudnunk kell persze, hogy Kazinczy más kiadókkal és nyomdászokkal sem volt békésebb viszonyban. Kazinczyt a nyomdászok nehéz ügyfélnek tartották, mert beleszólt a papír, a betűk kiválasztásába, a nyomtatásba és gyakran munka közben változtatta meg elképzelését és kívánságait.

V. Egsedy Judit

Maximilian Graf (Universität Wien)

Az 1956-os forradalom
az osztrák–magyar kapcsolatok alakulásában*

Ha valaki tudományos szempontból tekint az 1956-os forradalomra, akkor annak legfontosabb emlékéve az 50. évforduló volt. A 2006-os év minőségi ugrást hozott 1956 történéseinek feldolgozásában az osztrák–magyar összefüggések, összefonódások vonatkozásában is. Eleinte egyértelműen egyfajta „revizionista" látásmód érvényesült, amely elkülönült, eltért a korábbi, kizárólag pozitívan jegyzett mesterelbeszélésektől, főljük emelkedett. Addig, 2006-ig a kétoldalú emlékezés a forradalom évére főleg a hidegháborúra való emlékezést jelentette. Attól kezdve azonban egyre inkább átvette helyét az 1989-es évre és a határnyitásra való emlékezés. Ez beigazolódott a tavalyi, intenzív megemlékezések során is. A médiában, a hírközlési gyakorlatban 2016-ban egyre gyakrabban került sor szellemi hídverésre 1989 irányába: hol a vasfüggöny leszerelésére, hol a keletnémet állampolgárok tömeges menekülésére, hol a menekült-tematikának a napi politika fölé emelkedő jelenlétére történt utalásokban.

Jelen előadás a felsorolt háttérviszonyok ismeretében igyekszik körülhatárolni 1956 helyét az osztrák–magyar kapcsolatrendszerben az eseményeket hosszú távon követve. Ebben az összefüggésrendszerben érdemes hangsúlyozni például azt a tényt, hogy a magyar forradalom 1956. novemberi levelezése lezárta, vagy legalábbis évekre megszakította az akkor már semleges Ausztria és a kommunista Magyarország 1955-ben megkezdődni látszó közeledési folyamatát.

Mert 1955 tavaszán és nyarán kezdődött el az ún. „vasfüggöny" gyakran feledésbe merülő „első lebontása" a magyar–osztrák határon. A hosszú szakaszokon fölszedett aknák és megszüntetett szögesdrót-akadályok tették végül is lehetővé a kb. 200 000-es nagyságrendű embertömeg menekülését. Eleinte antikommunista szabadságharcosokként üdvözölték őket, de a közbeszédben azok az emberek, akikre a munkaerőpiacon konkurenciaként néztek, a sajtóban ezen túlmenően „hálátlan parazitákká" lettek – ilyen tekintetben a 2015-ös évben tapasztaltak alapján megállapítható, hogy a közelmúlt eseményei nem föltétlenül valamilyen új jelenséggel szembesítettek minket.

Az 1956-os emigráció, amelyből legfőljebb 25 000-30 000 ember állapodott meg Ausztriában, idővel része lett az osztrák társadalomnak. Néhány értelmiségi meghatározó szerepet töltött be a nyilvános életben, és nem feledkezett meg arról sem, hogy folyamatosan emlékeztessen a forradalom évére és annak következményeire.

A menekültek ügyén túl, 1957 kezdetétől a határt újból hermetikusan lezárták. Minden bizonnyal ez vetette a legsötétebb árnyékot a Bécs és Budapest közötti kapcsolatokra. Szoros politikai kapcsolatok teremtése az ellenségképnek beállított Kádár-rendszerrel nem állott az osztrákok érdekében. Majd csak Bruno Kreiski 1964-es budapesti látogatása jelentett határozott lépést az enyhülés irányába. A határ menti aknák és a határ menti összetűzések viszont további gondokat okoztak.

Hamarosan nyilvánvaló lett, hogy a magyar oldal a határhelyzet normalizálásáért cserébe valamilyen osztrák ellenszolgáltatásra várt a kapcsolatok más területén. Konkrétan arról volt szó, hogy a magyar menekült- vagy emigráns-szervezetek tevékenységét korlátozzák Ausztriában. Kreisky megértéssel jelezte, hogy meglesz a lehetőség a hasonló szervezetek működésének megzabolázására. Sok esetben történt „önfeloszlatás" a belügyminisztérium tanácsára. Az osztrák politika minden bizonnyal el akarta kerülni, hogy a területén szerveződött, a kommunizmus elől menekült magyarok tömegei a kapcsolatok fejlődését gátló terhet jelentsenek.

Mérföldkőnek számított a lazább kapcsolatok felé vezető úton a „vasfüggönyön" át Josef Klaus szövetségi kancellár 1967-es látogatása. Miközben Csehszlovákia irányába a határt újra hermetikusan lezárták, a változás a magyar oldalon fokozatosan a „vasfüggöny"-ön túllépni akarás példája lett. 1971-ben az aknazárat végérvényesen fölszedték, amitől a határ már láthatóan kevésbé hatott fenyegetőnek. A regionális együttműködés felerősödött a művelődés, a sport és a tudomány területén. Határ menti politikai csúcstalálkozók természetes jelenségekké váltak, és a Magyarországról alkotott kép is nagymértékben változott. Amikor Kádár János 1976 decemberében – húsz évvel a magyar népfelkelés leverése után – első hivatalos nyugati útján Ausztriában tartózkodott, a bécsi Ballhausplatz-ot a gulyáskommunizmust és a szocialista tábor vidám barakkját ábrázoló felemás képek uralták.

„Elvitathatatlan sajátossága Magyarország felemelkedésének – 1956 őszének eseményeitől addig az országig, amely a keleti blokk legmagasabb életszínvonalát elérte – az a tény, hogy ez a felemelkedés egyetlen magyar politikusnak köszönhető, Kádár Jánosnak. […] Az egyszerű kádári képlet, „aki nincs ellenünk, az velünk van" nagyon lényeges hangsúlymódosulást jelzett, hatására változott a Magyarországról kialakuló új kép. A megfigyelőnek ma is szembetűnő a viszony a vallási felekezetekhez, különösen a katolikus egyházhoz. Disszidensgondok nincsenek. Az országban élő etnikai kisebbségekhez fűződő viszony szintén jó. Viszont a kádári út a szocializmus felé puszta elmélet maradt volna, ha gazdaságilag nem hozott volna érzékelhető sikereket a népnek."

A Kádár-látogatás egyik áttételes következménye az lett, hogy a határ nyitottabbá válásának kérdésében lassú előrelépés történt. 1979-ben élethe lépett az egyezség a vízummentes utazásról. Egyben ez volt az első ilyen jellegű egyezség a Kelet és Nyugat két olyan állama között, amelyek a „vasfüggöny" két oldalán közös határral rendelkeztek. Annak ellenére, hogy kb. még egy évtizeden át a párté és az állambiztonsági volt az utolsó szó, hogy ki utazhat nyugatra és ki nem, az utasforgalom legalább nyugatról keleti irányba fokozódott, nőtt. És egyre gyorsabb változások következtek: az 1988-ban bevezetett „világútlevél" az állami utazási korlátozások végét jelentette Magyarországon, ami látható előjele volt a nemsokára bekövetkező átalakulásnak.

Annak ellenére, hogy a párttól és az állambiztonságtól függően még majdnem egy évtizedig tartott, mígnem 1988-1989-ben magyarok milliói utaztak bevásárló turistaként Ausztriába. 1989 tavaszán kezdődött meg a technikai határzár lebontása az osztrák–magyar határon. A képek a májusi bontásról, a két külügyminiszterről, Alois Mockról és Horn Gyuláról a „vasfüggöny" megrendezett átvágásával és az 1989-es júniusi páneurópai piknikről – ezek a képek nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a keletnémetek menekültáradata kiterebélyesedett, és végül 1989. november 9-én a berlini fal is leomlott. Ha az osztrák–magyar kapcsolatok nem fejlődtek volna „az európai enyhülés mintapéldájává a hidegháború idején" az 1970-es és '80-as években, az olyan képek, mint a Mock és Horn együttes fotója, elképzelhetetlenek maradtak volna. És így záródik a kör 1956-tól 1989-ig: ugyanis az 1956-os forradalom nélkül aligha jött volna létre a „kádárizmus" és a viszonylagos liberális politikai vezetés Magyarországon, amely a szomszédos Ausztriával közösen lehetővé tette a vasfüggönyön történő túllépést.

Magyarra fordította: Lengyel Ferenc

*) Elhangzott a Központi Szövetség által 2016. november 9-én rendezett ünnepi megemlékezésen.

MENEKÜLTGONDOZÁS
Az Ausztriai Magyar Evangélikus Lelkigondozó Szolgálat tevékenysége 1956 után*

1956 novemberében több tízezer menekült érkezett néhány hét alatt Magyarországról Ausztriába. Hogy milyen testi-lelki állapotban lehettek ezek az emberek? Talán néhai Márai Sándor megbocsájtja, hogy így módosítom versét:

Mennyből az angyal – menj sietve
A szegény magyar menekültekhez Bécsbe.

Csattogtasd szaporán a szárnyad,
Repülj, suhogj, mert nagyon várnak.

Aki személyesen átélte, milyen menekültnek lenni, csak az tudja, hogy a kezdet iszonyatosan nehéz és a kezdet rendszerint igencsak hosszúra sikeredik, mert a harmonikus beilleszkedéshez egy embernyi élet is kevés. Az angyalnak azért is kell sietnie, mert a bizonytalanság halmozott sikertelenséget eredményez és a frusztráció egész életre szóló lelki sérülést okozhat. A kóros idült félelmek többnyire ilyen lelki folyamatok következményei. Az angyalnak azért is kell suhognia, hogy a menekültek igaz információk birtokában helyesen dönthessenek, elkerülhessék a bürokrácia és a korrupció csapdáit.

A szárnycsattogtatásnak fel kell ébresztenie az embereket a tétlen csodavárásból, és tudatosítania kell bennük, hogy az új rendszer (közösség) sem problémamentes, hogy itt is több a szegény ember, mint a milliomos, hogy itt is vannak gyógyíthatatlan betegségek és elmúlás.

Az angyal szárnyai fölött is összecsapnak a megoldásra váró feladatok örvényei, ha nem biztatja a segélyszervezetekben működő földi halandókat is hatékonyabb segítésre. Ausztriában ezekben a nehéz időkben az egyik leghatékonyabb segélyszervezet az Ausztriai Magyar Evangélikus Lelkigondozó Szolgálat volt.

Az Ausztriai Evangélikus Egyházi Főtanács nagyon gyorsan reagált a magyarországi forradalmi eseményekre. Már 1956. november 5-én a következő levelet küldte Szépfalusi Istvánnak: „Segédelkész Úr! Azonnali hatállyal megbízzuk az Osztrák Szövetségi Kormány létesítette menekülttáborokban élő magyar híveinek lelki gondozásával."

Szépfalusi István különleges képességekkel megáldott személyiség volt. Önéletrajzi, egyházszociológiai és társadalomszociológiai könyveket és tanulmányokat írt, közölt és szerkesztett. Másrészt kifogyhatatlan energiával foglalkozott a menekültgondozással, a beilleszkedéshez szükséges fontos információk közlésével és az alakuló új közösségek formálásával.

A Bornemisza Péter Társaságot 1960. március 20-án alapították, többek között Szépfalusi István és felesége, Szépfalusi Wanner Márta. Kezdetben a Társaság intézményes kereteket biztosított az 1956 vége és 1960 között formálódott irodalmi és értelmiségi csoportoknak. Illyés Gyula biztatására a Társaság rendszeresítette működését és 1960-tól napjainkig minden hónap első vasárnapján tartja rendezvényeit. A Társaság 56 éves működése alatt meghívta szinte az egész magyar irodalom és művészet legjelentősebb képviselőjét.

A célkitűzések között szerepelnek a menekültgondozás szempontjából is igen fontos elemek, mint például: a magyar kulturális értékek ápolása, elmélyítése, terjesztése és fejlesztése Ausztriában. A BPT megalakulásával a Lelkigondozó Szolgálat munkája kiegészült és ezáltal új távlatok nyíltak a hosszú távú menekültgondozásra.

Márai Sándor a csodavárásról a *Mennyből az angyal*ban így ír:

Találkoztak ők már néhányszor
– a költő, a szamár s a pásztor –

A fentiek alapján egyértelmű, kit szimbolizál a költő és a pásztor. De ki jelképez a szamár? Az a szamár, amely a keresztény kultúra legnagyobb csodájának születésénél jelen volt és a csoda fejlődését is végigkísérte. A szamár nem foglalkozást – pl. orvost, politikust vagy egyetemi tanárt – jelképez, ezért el kell tekintenünk a pejoratív értelmezés sugallta lehetőségektől. A nagyfülűnek csodákkal kapcsolatos jelentése értelmezhetővé válik, ha valamilyen őserőre, ha kimeríthetetlen teherhordozó energiákra gondolunk – az alkotáshoz szükséges akaratra, szellemi energiára, koncentrált tartós figyelemre vagy a személyiséget, családot, közösséget működtető és összetartó energiákra. A csodát most is ők vigyázzák: a költő, a szamár s a pásztor.

Migránsok

A menekültekre, kivándorlókra, sőt még a vendégmunkásokra napjainkban is súlyos testi és lelki megpróbáltatások várnak.

Az ellentmondás az, hogy a migráció általában
- a szegényebb országból a gazdagabba,
- a gyengébben fejlett társadalomból bonyolultabban szervezett társadalomba,
- a diktatúrából szabadabb országba irányul.

Akkor honnan van az az ellentmondás, tevődik föl jogosan a kérdés, hogy a migránsoknál a személyiség kibontakozása és fejlődése helyett súlyos személyiségzavarok észlelhetők, sőt egyeseknél egész életre terjedő súlyos lelki sérülések alakulnak ki? Ennek a témának terjedelmes szakirodalma van. A társadalmi, politikai, pénzügyi, vallási stb. okokat hasznosan kiegészítve talán az agyműködés plaszticitásának megértése közelebb visz a probléma megértéséhez.

Aki hazát változtat, annak előbb szívet kell cserélnie, írta az elkeseredett Tompa Mihály (Levél egy kibujdosott barátom után, 1851). Az orvostudomány mai állása szerint a szívátültetés kivitelezhető lenne, de nem vezetne gyorsabb beilleszkedéshez, mert a változásokat egy emeltetel föntebb, az agyban kell előidézni. Ami a szív szó szerinti kicserélését illeti, ezt a költő is csak képletesen gondolta, biztosan az érzelmek átalakítására gondolt, ez mindenki számára világos. Azt már kevesebben tudják, hogy a koponyában lévő agy a társadalmi környezet elvárásainak megfelelően képes magát megváltoztatni, kijavítani, újra huzalozni és új milliárdnyi szinapszist (idegkapcsolatot) létrehozni. Ez lényegében az agy formálhatósága (plaszticitása). Egy új nyelv megtanulása felnőtt korban, új szerkezeti anyagi (MRI-vel kimutatható) többletet hoz létre az agy megfelelő részében. Az új idegnyúlványok, a nagy számú szinapszisok kialakításához és megerősödéséhez évek kellenek vagy néha évtizedek sem elégségesek.

A felnőtteknél az is bonyolítja a folyamatot, hogy a régi tudást hordozó idegstruktúrákat először vissza kell fejlesztenie, illetve le kell bontania az agynak, mert a frissen tanultak anyagi hordozóinak hely kell, az új a régivel konkurál, és próbálja kiszorítani azokat a tudáshordozó idegfelépítményeket, amelyek az anyanyelvi környezetben alakultak ki. A beszédnek és írásnak az új nyelvi környezetben megváltozik a működési architektúrája és ez az értelmi (kognitív) gondolkodásra is kihat. Az új kultúrában felnőtt gyerekek a családi kultúrától való megfosztást (akulturációt) nem élik meg olyan zavarónak, mint a fiatal vagy az idősebb felnőttek, ami főleg a kognitív struktúrák zavartalan kialakulásának köszönhető. A második generációs gyermekeknél az emocionális (érzelmi) központok egyensúlya a régi családi érzelmi hatásoktól is jelentősen függ (lásd a franciaországi és belgiumi terrortámadásokat).

A felnőttek legnagyobb részének az átállás az új ország nyelvi, kulturális és társadalmi környezetére az agyban sokkot, úgynevezett kultursokkot okoz.

Vendégmunkások

A rendszerváltozás és az EU-tagság a kelet-európai országoknak azt is jelenti, hogy a munkaerő mobilitása megnő, mert kinyílnak a nyugati fejlett országok munkaerőpiacainak kapui. Ennek a folyamatnak az eredménye a több százezer magyar vendégmunkás Nyugat- és Közép-Európában. Különös ez a lehetőség. „Ördög hozta vagy Angyal hozta?" előnyeit és hátrányait az idő fogja eldönteni, de az előnyökből ki kell hozni a maximálist és a veszélyeket tudatosítani kell és elkerülni.

A vendégmunkás életforma állandó megterhelő tréning az agynak. A terhelés során kialakuló számtalan új idegnyúlvány és még több idegkapcsolat szükséges az agy jó működéséhez. Ami nehezíti a beilleszkedést, az az, hogy konkurencia is föllép a régi és az új idegstruktúrák versengésében.

Hasonlóságok a befogadó ország kultúrájával, a befogadó nép nyelvének valamilyen fokú ismerete, a vallás azonossága, az állandó kapcsolattartás lehetősége az otthoniakkal, jobb anyagi lehetőségek mind olyan tényezők, amelyek súlyos pszychés zavarok fellépésének lehetőségét csökkentik.

Ne gondoljuk, hogy ezek az emberek nem igénylenek segítséget. Ők is adventi csodavárók. Hogy a csoda születését kik vigyázzák? A költő, a szamár s a pásztor.

*) Elhangzott 2016. december 4-én az *Emlékezés jegyében* címmel tartott ünnepi délutánon.

Dr. Bartók Miklós

Tóth Pál Péter

MIGRÁNSOK – MENEKÜLTEK

III. (befejező) rész

Az adatok arra utalnak, hogy 2013-ban még nem következett be látványos elmozdulás a nemzetközi vándorlás területén. 2014 közepétől viszont minden megváltozott. Joggal vetődik fel tehát a kérdés, hogy melyek voltak azok a meghatározottságok, amelyek azt az érzést erősítették, erősítik, hogy 2014 közepétől a migrációnak egy, a korábbiakban nem ismert, új megnyilvánulási formájával állunk szemben.

Választ keresve mindenekelőtt:

1./ a menekültek számának gyors növekedését kell említeni. 2010 és 2015 között ugyanis az Európai Unióban a menedékkérelmek száma 260 ezerről 1,2 millióra, 4,6-szorosára nőtt. A változás jelei – annak ellenére, hogy ez akkor különösebb aggodalomra még nem adott okot – már 2010-ben megkezdődtek. 2010 és 2014 között ugyanis a kérelmet benyújtók száma 2,4-szeresére (261 ezerről közel 626 ezerre) emelkedett. A látványos elmozdulás 2014 közepén kezdődött. Ettől az időponttól ugyanis 2015 novemberére a menekültek száma 600 ezerről 1,2 millió főre nőtt. Ez a szám napjainkban már másfél millió körüli. Ez az elmozdulás Magyarország esetében is tetten érhető. A 2014. és a 2015. év első félévének adatait összehasonlítva ugyanis a menedékkérők száma tizenkétszeresére emelkedett (5435 főről 66 788 főre növekedett).

2./ A változás a 2014-ig „megszokottakhoz" viszonyítva nemcsak a bevándorlók létszámának radikális növekedésében, hanem abban a rendezetlenségben és ezzel párhuzamosan rendezettségben is megnyilvánult, ahogyan a veszélyeztetett területeken és a menekülttáborokban élők országhatárokat és bevándorlási szabályokat figyelmen kívül hagyva szinte egyszerre, tömegesen indultak útra Európa felé.

3./ Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy az uniós állampolgárok számára egyértelművé vált, hogy semmi remény nincs arra, hogy a válságövezetekben a menekülést kiváltó okok rövid időn belül megoldódjanak. Éppen ezért számolni kell azzal, hogy kelet, dél-kelet felől: mindenekelőtt Afganisztánból, Pakisztánból, Irakból, Szíriából, Nyugat-Ázsia és Afrika területéről is a menekültek újabb és újabb hullámai érkeznek. Emellett elégséges okunk van arra, hogy feltételezzük: az immár „hagyományosnak" mondható válságövezetek az éhínség és a víz hiány miatt újabbakkal egészülnek ki. Mindezek pedig azt valószínűsítik, hogy a lakóhelyüket vagy a menekültáborokat elhagyni kényszerülő emberek száma a következő évtizedekben tovább fog növekedni (az IMF becslése szerint 2016-tól az EU évi 1,3 millió érkezőre számíthat).

4./ A hömpölygő tömeg látványán túl azt az érzést, hogy valami nem megszokott történik, a menekülők nem és kor szerinti összetétele is erősítette, amely jelentősen eltért az öregedő európai népességétől. A beérkezők 50%-a 0–17 éves, 47%-a 18–59 éves volt, és csupán 3%-uk volt 60 éves vagy annál idősebb. Nem szerinti megoszlásuk pedig – különböző feltételezéseket is kiváltva – egyértelműen a férfiak javára billent.

5./ Azt az érzést, hogy a migrációnak egy új megnyilvánulási formájával állunk szemben, az is erősítette, hogy a menekülők az európaitól eltérő történelmi háttérrel, nyelvvel, vallással, kultúrával, szokásrendszerrel és fenotípussal rendelkeznek, melynek következtében – annak ellenére, hogy önmagukban nem „egyneműek" – az európai népességen belül növekvő arányuk, súluyk, befolyásuk révén veszélyt jelentenek az európai identitásra, kultúrára, vallásra, félelmet keltve az európai népesség egy részében.

6./ A félelmet az is táplálja, hogy az újonnan érkezettek növelik azoknak az arányát, akik annak ellenére, hogy már évtizedek óta az EU valamelyik tagállamában élnek s az adott ország állampolgárságával is rendelkeznek, mégsem tudtak, akarnak alkalmazkodni, integrálódni, beilleszkedni az új, sajátjuktól radikálisan eltérő társadalmi, kulturális, vallási környezetbe, hanem „zárványként" beékelődve, idegen testként vannak jelen új hazájukban. Külön, jelenleg megoldhatatlannak látszó probléma ugyanis (s ebben a kérdésben eddig, a jól hangzó szlogenek mellett valójában nem sok minden történt), hogy az évtizedekkel ezelőtt ide érkezők és utódaik, valamint az újonnan érkezettek, a most befogadottak hogyan tudnak a sajátjuktól gyökeresen eltérő feltételrendszerhez illeszkedni. (Magyarország a menekültek „érdeklődésének" perifériáján helyezkedik el, s így a menedékkérők száma nem jelentős. 2015 őszén például az országon áthömpölygő tömeg tagjai nemcsak, hogy nem akartak az országban maradni, hanem még azoknak a menekülteknek a döntő többsége is, aki a hivatalos eljárást követően menedékstátust kapott, a lehető leggyorsabban el akarta hagyni és el is rajzi helyzetéből adódóan a legrövidebb nyugatra vezető út itt vezet keresztül, menekültkérdésben az ország szerepe jelentős.)

7./ A kialakult helyzetet az EU állampolgárainak migrációs törekvése is bonyolítja. A fejlett európai országoknak ugyanis nemcsak azokat kell befogadni, akik menekültként (vagy bevándorlóként) a veszélyeztetett térségekből útnak indulnak, hanem – velük párhuzamosan – az Unió „új" tagállamaiból is mindazokat, akik szintén az EU-15 országában remélik megtalálni boldogulásukat. Ez pedig – ha kimondatlanul is – azt jelenti, hogy migrációs verseny folyik az EU-15 országaiba igyekvők között.

8./ Azt az érzést, hogy a korábbi viszonyokkal ellentétben most valami másról van szó, az is táplálta, hogy nyilvánvalóvá vált, hogy a brüsszeli bürokrácia nem tud mit kezdeni a menekültáradattal. A válság egyértelművé tette, hogy az Unió nem rendelkezik adekvát migrációs politikai stratégiával és gyakorlattal, jelentős érdekellentétek feszülnek az Unió központi szerveinek, vezetőinek, a kormányzati szinten befogadást pártoló és az azt elutasító tagállamok migrációs politikája között. A harmadik országbeli személyek bevándorlását szabályozó rendszer hiányosságát jól tükrözte, hogy 2015-ben hónapról hónapra mind több és több menekült érkezett illegálisan az EU területére, a kiutasítások száma viszont az előző év azonos időszakához képest alig nőtt. (Az Unió területén tartózkodó illegális határátlépők közül 2014 harmadik negyedévében 146 ezren, 2015-ben pedig több mint 283 ezren menedékkérelmet sem adtak be.)

Az Uniós tagsággal kapcsolatos angliai népszavazás eredménye pedig azt is nyilvánvalóvá tette (ezt már az ausztriai választások, a németországi migránsokkal szembeni atrocitások is jelezték), hogy milyen ellentétek feszülnek a mélyben a migrációt támogató brüsszeli politika, az egyes tagállamok kormányzati politikája és az azt „elviselni" kényszerülő állampolgárok türőképessége között.

Végezetül szólni kell arról is, hogy ebben a forgatagban milyen szerepet játszott, játszik Magyarország. A bevándorlásról és a terrorizmusról szóló nemzeti konzultáció terve, pontjainak ismertetése – annak ellenére, hogy a migráns tömegek csak augusztus közepén érték el a magyar határt – már 2015 áprilisában megkezdődött. Megítélésünk szerint a hazai politikai elit egy részének a menekültekkel kapcsolatos áprilisi fellépése, majd napjainkban az ún. menekültkvóta elutasításával kapcsolatos állásfoglalása mögött nem a vélt vagy a valós konkurencia visszaszorítása, nem Európa megvédése (!) a muszlimoktól, vagy a harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó törvények betartatása, hanem mindenekelőtt belpolitikai törekvések játszottak, játszanak meghatározó szerepet. A magyar motivációk esetében ugyanis, a belpolitikai törekvések mellett, nem lehet nem figyelembe venni, hogy:

1./ a magyar gazdasági tevékenység számára, szemben az EU-15 tagállamaival, a megfelelő szakmai tudással rendelkezők bizonyos mértékű hiánya mellett nemcsak hogy nincs szükség pótlólagos munkaerőre, hanem a rendelkezésre állók foglalkoztatását sem tudja megoldani. Nem is beszélve arról, hogy a mélyszegénységben élők és az össznépességen belül növekvő számú cigányság felzárkóztatása, munkába állítása jelenleg megoldhatatlan problémának látszik.

2./ Magyarország népessége 1980 óta fogy és öregszik. Ezzel a kormányzó elit tisztában van. A fogyó és elöregedő népesség pótlásába viszont a migrációt, mint pótlólagos, kiegészítő elemet, szemben a magyar népességfejlődés évezredes hagyományával, válogatva a „lehetőségek" között nem kívánja bevonni, hanem a népességfogyást kizárólag hazai „forrásból", különböző családpolitikai intézkedésekkel, az újszülöttek számának növelésével kívánja pótolni, ami viszont szinte a lehetetlenséggel határos.

Megállapítható tehát, hogy Magyarországot sem a munkaerő-, sem a népességhiány pótlásával kapcsolatos gondok nem ösztönzik a „tárt kapuk" migrációs politikájának támogatására. Ez tény, s ezért elmaraztalni nem lehet. Nem is beszélve arról, hogy a kezdeti indulatok lecsillapodása után több kérdésben – például a schengeni határok védelmével kapcsolatban – a magyar álláspont (anélkül, hogy arra hivatkoznának) általánosan elfogadottá vált az EU vezetői számára. Ami indokolatlan volt és elfogadhatatlan, az a menekültek terroristává minősítése és az az egyértelműen elutasító magatartás, amely szinte teljes részvételességet mutatott az életüket megóvni akaró menekültekkel kapcsolatban.

Új alkotói kapcsolattal gazdagodott a GYAK

Vendégségben a Bécsi Napló szerkesztő(bizottság)i ülésén

2016. december 2-án, pénteken 17 órai kezdettel a *Bécsi Napló* alkotói Deák Ernő főszerkesztő vezetésével kibővített szerkesztő(bizottság)i ülést tartottak a Csorna melletti Farádon, az Áldos panzióban. Az eseményen részt vettek a Bécsi Napló magyarországi és ausztriai munkatársain kívül a határon túli magyarok lakta területek (Felvidék, Vajdaság stb.) írói, újságírói is. Ott volt Kovács István polonista, író, költő (a „Kilencek" alkotói csoport tagja), pesti, szegedi alkotók, Kovátsné Németh Mária szerkesztőségi tag Győrből, valamint kulturális és közéleti személyiségek, közöttük Duray Miklós volt szlovákiai magyar politikus, egyetemi tanár. A meghívottak között Csáky Anna vezetésével helyet foglaltak a Győri Antológia Irodalmi és Művészeti Alkotó Közösség (GYAK) szerkesztőbizottságának tagjai is.

A Bécsi Naplóval való kapcsolatfelvételük Holdasi-Szabó Zsuzsa költő, a GYAK Bécsbe költözött egyik szerzőjének a közreműködésével jött létre. A farádi szerkesztő(bizottság)i ülésen való jelenlétük már ennek az eredménye volt.

A beszámolókban, hozzászólásokban, vitákban, észrevételekben gazdag megbeszélés bepillantást engedett a 2500 példányszámú, a világ minden tájáin élő magyarsághoz eljutó újság rendkívül izgalmas, magas színvonalú szerkesztési munkálataiba, nehézségeibe, gondjaiba. A tárgyalt témák között hangsúlyt kaptak nemzeti identitásunk közvetítésének problémái, feladatai is.

T. Kovács Péter, az MTI újságírója átfogó jellemzést adott a Bécsi Naplóról (1993 óta ismeri.) A pozitívumok között említette például a hírközlés frissességét, a lap erős bel- és külpolitikai, főleg magyarországi vonatkozását, a külhoni magyarsággal kapcsolatos egyedülállóan kiemelkedő informatív jellegét, majd hozzáfűzte, hogy a határon túli magyarok között többet kellene foglalkozni az erdélyi magyarsággal.

Varga Sándor szerkesztőségi tag az idei év alapján vont mérleget, kiemelve a Napló profilját, eszmeiségét adó írásokat, melyek között külön hangsúlyt kaptak a kárpát-medencei kisebbségekről szóló híradások, politikai, gazdasági témák, cikkek a globalizációról, a sajtószabadságról, elemző írások az EU-ról, Németországról, Ausztria belső problémáiról, a Nyugaton élő magyarokról, Magyarországról és kapcsolatairól, az autonómia kérdéséről, a migrációról. Kiemelte, a Bécsi Naplóban minden évben, az idén pedig különösen nagy hangsúlyt kapott az 1956-os forradalom emlékezete. Varga Sándor kitért Pomogáts Béla e témával kapcsolatos elemző írására is, melyben a szerző sürgette a pesti srácok pozitív szerepének részletesebb méltatását. Németh Mária győri magyarságkutató a kárpát-medencei magyarság helyzetéről szóló Állásfoglalást ismertette.

A hozzászólásokban a lap munkájának méltatása mellett bíráló vélemények is elhangzottak. Többen rosszallották Gömöri György londoni szerkesztőbizottsági tag egyoldalú megnyilatkozását Gyurcsány Ferenc védelmében (őszödi beszéd, 2006. októberi tüntetés megítélése).

Duray Miklós a lap fizikai korlátairól (példányszám, oldalszám, földrajzi meghatározottság) ejtett szót, melyek befolyásolják annak jellegét, belső elrendezettségét. Dicsérte a Bécsi Napló missziója, mint a világ magyarságáról szóló, azt összefogó egyedülálló kiadványt, mely nemzetekre kiható eseményeket illetően foglal rendszeresen állást.

A hozzászólók különféle javaslatokat tettek a szerkesztőség munkájára vonatkozóan. Holdasi-Szabó Zsuzsa például a lap terjesztési lehetőségeire szolgált ötletekkel. Zakar Péter szegedi szerkesztőbizottsági tag sürgette korrigáló írások megjelentetését a lapban a Magyarországról szóló hamis hírek, megállapítások ellen való fellépésképpen. A javaslatok között elhangzott egy a vitáknak, kritikus cikkeknek helyet biztosító rovat létrehozása is a lapban.

Deák Ernő főszerkesztő a Bécsi Napló függetlenségét hangsúlyozta: nem kormánylap, és nincs elkötelezve semmiféle kívülről jövő befolyásnak sem, de legyen mentes a szélsőségektől, legyen kritikus, emellett tárgyilagos. Egyfajta centrikusságot tart elfogadhatónak.

Új kapcsolatukként üdvözölte a Győri Antológia Közösséget. Azt várja szerzőitől, hogy írásaikkal, munkáikkal több kulturális-művészeti színt vigyenek a lapba.

Az ülés végén kiadási tervekről esett szó. A főszerkesztő a rotációs nyomásra való áttérést javasolta a költségek csökkentése végett. Az oldalszám és a papír minősége, színe változni fog, de az olcsóság nem mehet a minőség rovására. Legfőbb támogatói az oszträk állam (a nyomda- és postaköltség 60 százaléka, esetenként tiszteletdíjak), valamint Magyarország.

A tanácskozás fehér asztal mellett folytatódott a vendégszerető házigazda, dr. Németh Ferenc kitűnő pálinkái és borai kíséretében elfogyasztott finom vacsora közben.

Csáky Anna költő, a GYAK vezetője

Elhunyt Kovács Kálmán (Miksi, 1927. november 1. – Bécs, 2017. január 22.), **festőművész, grafikus. 1956-ban menekült Ausztriába, Bécsben a Képzőművészeti Akadémián tanult és diplomázott. A múlt század hatvanas éveinek végén, hetvenes éveinek elején tagja volt az *integratio* című kétnyelvű folyóirat szerkesztőségének, két éven át az „Europa"-Clubnak volt elnöke. Mint könyvesüzlet-, majd galériatulajdonos élénk kapcsolatokat tartott fenn a magyarországi disszidensekkel.**

A Bécsi Napló logója is az ő munkája.

Búcsú Böröcz Józseftől

1922. január 2. – 2016. november 25.

Böröcz József kényszerű emigrációja a háború végén igencsak kalandosan kezdődött. A Keleti-Kárpátokban az orosz betöréskor vívott harcokban megsérült, magyar és német katonákkal egy bécsi hadikórházba került. Az oroszok előrenyomulása elől a sebesülteket Nyugat felé szállították, mígnem Bajorországban amerikai hadifogságba esett, ahonnan egyik barátjával megszöktek.

Haza már nem tért, kalandos úton Svájcba jutott, ott telepedett le. Kitanulta a szabómesterséget és 1950-ben belépett a Svájci Keresztény Szakszervezetbe. Az '56-os szabadságharc leverése utáni menekülthullám érlelte meg benne a tenni akarást. A küzdőtársaival közösen 1958-ban létrehozott Svájci Keresztény Magyar Munkavállalók Szövetségének, mely szervezet a Svájci Keresztény Szakszervezet önálló tagszervezete, 1962-től haláláig volt elnöke. Tevékenységét ellenszolgáltatás nélkül végezte.

Nem volt olyan svájci hivatal, ahol ne ismerték volna. Megküzdött a svájci hivatalok bürokratiával, a lehetetlennek látszó harcokat is sikerrel megvívta.

Megszámlálhatatlan a svájci keresztény magyar munkavállalók Kárpát-medencébe indított segélyszállítmányainak, pénzbeli segélyeinek a száma és összege. Tevékenysége nagymértékben járult hozzá a svájci–magyar szociális egyezmény létrejöttéhez.

A munka Böröcz József lételeme volt, boldoggá tette, ha segíthetett. Utolsó leheletéig dolgozott.

Antall József kormánya az elsők között ismerte el érdemeit. *„A Svájcban élő magyarság érdekeinek védelmében, a magyar–svájci kapcsolatok elmélyítésében 43 éven át végzett tevékenységéért"* 1992-ben a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjével tüntették ki. 1995-ben Mádl Ferenc köztársasági elnök oklevéllel ismerte el érdemeit.

Az ENSZ menekültügyi főbiztosa dicsérő oklevéllel juttatta kifejezésre érdemei elismerését.

Munkásságáért 1998-ban Magyar Örökség-díjat is kapott. Ennek átadásán Dobos László felvidéki író méltatta, az ő gondolataival emlékezünk most Józsi bácsira: *„Böröcz József élete nemes lelkével, a mások létéért vívott küzdelemben nőtt naggyá. Életműve azonos rangú minden más, Magyarországért és a magyarságért tett és végzett nagy cselekedettel… Életének lényege az emberszeretet, az emberbecsülés, a gyenge, a bajba jutott, a kiszolgáltatott, védtelen segítése."*

Nyugodjék békében! Az örök világosság fényeskedjék neki!

Svájci Keresztény Magyar Munkavállalók Szövetsége vezetősége

Pátkai Róbert

GONDOLATAIM

KÉSŐI ÚJRATALÁLKOZÁS ARANY JÁNOSSAL

Különös érzés vele találkozni felnőtt fejjel. Iskolás korunkban tanultunk róla, és sokan akkor olvastak tőle utoljára. De ő – anélkül, hogy tudnánk – azóta is kísér. A gondolatainkba olvad bele. Ez most derült ki, amikor újra kezembe vettem műveit. Nincs még egy költő, akinek annyi sora élne bennem szó szerint, dacolva az évek múlásával, az emlékezet rostájával. Mondatait sodorja a szél a múltból a jelenbe, és azon keresztül a jövőbe. Nemzedékek lelkében vett észrevétlenül szállást költészete.

Pedig nagyon egyszerű a varázsereje. Nem gondolatai súlyával hódít, nem verselése pergésével, talán nem is meseszövésével. „Csak" a nyelvével. Azzal az arany-jánosi nyelvezettel, amelybe úgy szívódott fel a magyar táj, a magyar nép, mint ahogy az alföldi barackban benne van az arany homok és a napsugár.

E késői újratalálkozásnak éppen az az izgalma, hogy kit takarnak ezek a vonzó régi, szinte mágikus sorok, melyek varázsában egy nép lelkének igézete lobog? Egy keserű, beteges vagy inkább csak túlérzékeny embert, akinek élete bántódások, csalódások, önmarcangolások meg-megszakadó, de soha meg nem szűnő sora. Nem volt nagyravágyó. Meghitt kedves otthon és a verselés csendes boldogsága – ezek a vágyak hajtották.

A külső sors is belehasított élete váratlan nyugalmába. Petőfivel folytatott bensőséges barátságának véget vetett a segesvári csatatér; e kapcsolat melegségét, kedvességét kis kötetnyi levelezés őrzi. Ifjúságát beárnyékolta a szegénység és szülei öregsége, férfikorát a hivatali robot. Haláláig kísérte fájdalmasan fiatalaszszony lányának elvesztése. Élete utolsó éveit betegség tépte, vakulás fenyegette.

De belülről több volt zaklatottsága forrása: kételyei költői tehetségében; lassú gazdagodása közben is az anyagi bizonytalanság indokolatlan érzése; az élet jelenségeire túlságosan érzékeny rezdülő lélek nyugtalansága és panasza, elfojtott, titkolt erotikus vágyai. Humora csak szavait fonta át, de nem lopott tartós, derűs békét lelkébe. Később, az öregség jelenét, a Margitsziget tölgyfái alatt sztoikus bölcsességgel, tréfás enyhe gúnnyal, de túlemelkedve önmagán nézte élete tovatűnő idejét.

Gyermekkorát öreg szülei mély vallásos levegője vette körül, a Biblia és az énekeskönyv voltak első szellemi táplálékai. Költészetében nagyon látszik ennek valami nyoma, de vallásossága nem meleg, lelket formáló. Balladáiban a bűn büntetése halál, vagy őrületig fokozódó lelkiismeret marcangolás tobzódik a legsötétebb színekkel. A Biblia beható ismerete ellenére Isten távol marad, a gondviselés megszokott képzetének homályában. Már gyermekkorában beívódott lelkébe szülőföldjének mesekincse és a történelmi mondák. Ebből szép, igazságos, nemzeti álomvilágot teremtett. Csak a messzi múltba vetíthette vissza ezt a soha nem létezett, eszményi, de mélyen népi országot, ahol a fejedelem a nép atyja, az urak csak idősebb testvérek, szabadság és demokrácia uralkodik.

Lelkesedett a szabadságharcért, még nemzetőrnek is beállt félénk természetével. Rövid ideig bujdosnia kellett. Nemzeti álmai valóra váltását várta negyvennyolctól. S hogy a szabadságharc elbukott, ő megmaradt a kötészet boldog tetőin e képzeletbeli dicső múlt látójaként. És tovább mesélt. Gördülő verses történeteiben nemcsak a magyar nép nyelve szólalt meg csodálatos szépséggel, magas irodalmi szintre emelve, hanem a nép lelkisége is, jó és rossz tulajdonságaival együtt. Ezekben a regékben őrizte a maga egyéniségének módján évtizedeken át azt a villanást, amely Petőfiben és az 1848-as szabadságharcban egy pillanatra fellövellt az égre.

Az epikus Arany János után a lírikussal első találkozásom már nem fiatal éveimre esik. Új költőt ismertem meg benne, amikor felnőtt fejjel kezembe kerültek Őszikéi. Egy évtizednyi hallgatás után kezdett újra verseket írni, már alkonyi fényben, mint közismert, *tulajdonképpen magának*. 1877-ben, halála előtt öt évvel, a Margitsziget fái alatt üldögélve szólalt meg ismét a lantja, s ezek a hűrok már letűnt századunkban vertek visszhangot. Nem csoda, hogy Babits és kortársai rezonáltak rá először. S azon sem csodálkozom, hogy nekem ezek a versek jelentették érett korom Arany élményét. Ha visszafogottan is, de itt már felnyitja saját lelkét, fanyar humorral tesz keserű önvallomást: vágyai nem teljesültek, mindig is kétely gyötörte költői vénájában, honvágy kínozza a vidék, a szabad természet után, fáj a szíve a hazáért, saját panaszát, bánatát dalolja – darabosan, kötetlenül, de éppen ezért emberiben.

A versírás az egyetlen, amiben örömét lelte: „A lantot, a lantot / Szoritsd kebledhez / Ha jő a halál." Ez a személyes, őszinte hang, amelyre felbátorodik a magányában, testvérré teszi letűnt és újkori századunk költőivel. Testamentum is az Őszikék nékünk, idős korúaknak: tenni a ránk bízottakat, míg Isten betakarít csűrébe, ahogy halála évében a Sejtelem négysorosában készül a végre: „Vet helyettem más gabonát cserébe."

„Lépdelünk, út van alattunk?"

– Versek a létezés értelméről –

Böröndi Lajos 15 megjelent kötetének sorában ez a 13. verseskötet. Huszonhét év alatt tiszteletre méltó teljesítmény, ugyanis 1989-ben jelent meg a Szépirodalmi Kiadónál Emigráns remény címmel az első kötete, amely a megelőző évtized lírai termését tartalmazta. A változás vagy mocsárlár a malária magyar elnevezése, az alattomos kórt egyszerű lázállatkák okozzák. Szerzőnk természetesen nem az orvosi jelenségeket írja le, hanem a köz- és magánélet nyavalyáit. Ilyenekre gondolok: „Kifizetődő lapulás / ideje jött el ismét…" (Aki nem lép egyszerre); „… kiölik belőled a hitet, / akarod nem akarod, / átfestik vidám színekkel / a hullaszagú barakkot" (Megalvadt idő); „A hajnali kakasszóra / minden összedűl…" (Itt állunk); „Kérdések ezek csak kérdések, / Seholse válaszok…" (Tengerek); „Lépkedünk vakon a sötét / Megalvadt jéghideg éjben…" (Most röpül). Szorongás, félelem, bizonytalanság, tehetetlenség és egyre mélyülő keserűség, ami a versekből árad. S egyre nagyobb reménytelenség, húsba-lélekbe vágó jelzőkkel, metaforákkal. A költő vágyik a megváltásra, de vissza is utasítja, mert tudja, hogy nem lesz igazi. Megváltásra várva című 2006-os kötetéből való e két sor: „Nem kell a megváltás, Uram. Élni / szeretnénk tovább megválthatatlanul" (Visszanézve). A mostani kötetből: „… lapítottunk megúsztuk hát / horthyt, szálasit, rákosit /de hiába az ég reped /hajnal jön mert a kakas /kukorékol kibírunk még újabb másnapokat? / bemondja majd a rádió: / a megváltás most (is) elmarad" (remény).

Persze, az életben mégis kellenek a magányt és egyéb démonokat elűző kapaszkodók. Ilyen a szerelem, de a kiteljesedett, megvalósult erotika csendesedik, átalakul „elvirágzó simogatás"-sá, „tétova ölelés"-sé. Ideidézek egy rövid kis remeket: „Csak összeér az ujjunk / Egymáshoz fordul két tenyér / Van egy világ meg két világ / Meg vagy te meg én / Meg vannak még virágok / És vannak illatok / Szemedben hullámzik a tenger / És én belehalok (Csak összeér). Azután itt van a család, az idő múlásával csak élesedő emlékekkel: a nagy háborút megjárt nagyapával, akivel „Fekszünk most ketten a versben, összebújunk a csöndben / … / Kettőezertizenötben" (Összecsúszott idő). Annyira édes emlék az egykori karácsony, hogy nehéz elhinni az egykor volt valót: „Álmodom talán? Ötven éve történt / anyám hangját most is hallom… Felejthetetlen akár a Megváltó, / ki újból és újból eljön / Boldogan bújunk össze mi öten / Gyerekek, és sírunk az örömtől." (Szenteste) Kitörölhetetlenül él a költőben az imádott Mama, aki tíz éve halott, de most is megélt valóság: „Én nem tudok sírni / Hisz csak meghaltál tíz éve / De nem mentél el velem jársz kelsz most már / mindörökké" (Tíz év). Csendesség, béke és Isten utáni vágyról tanúskodnak az alábbi sorok: „Ismét karácsony, /Szomjúság vágy hogy a béke / végül majd ránk találjon /…/ Isten van bennünk egy anyagból / Lennénk teremtő és teremtett? / Hull a hó, hidegül a hajnal, / fölsír a kisded." (Azt álmodjuk) Egy másik versben: „Eléd térdelünk feloldozásért / Micsoda szégyen / Hogy beléd kapaszkodunk megint /A kétségbeesésben /…/ Mosolyogsz csak s látni /véljük a végét /Amikor önfeledten / Súgjuk: ölelj még!" (Istenkereséshez félhomályban)

Böröndi lírájának az 1980-as évek közepétől visszatérő témája 1956, nevezetesen a sok áldozattal járó mosonmagyaróvári sortűz. Igaz, hogy a forradalom idején mindössze két éves volt, de az áldozatokkal, a helyszínnel és a perbe fogott parancsnokkal és gyilkos beosztottjaival való szembesülés olyan megrázó erejű élmény, megélt valóság lett benne, hogy a 60. évfordulón a forradalom eseményei, tanulságai, jóvátehetetlen emberi tragédiái, elvarratlan szálai ismét több költeményben megjelennek. A kötet borítóján lévő vers egyaránt szól az áldozatról és a fegyvert használó határőrről: „Most nyolcvan évesek lennénk, / sétálhatnánk karonfogva a hóesésben, / De nem volt jövő idő, / minden elvérzett ott a téren." (Most nyolcvan évesek lennénk). Nincs bocsánat, nincs bűnhődés és így nincs remény sem: „ a gyilkosok öregen halnak meg erre: / ponyván árult haza / eltört véres zászlórúd a múlt / sáros 1956 csillaga /…/ szétporlad emlék marad / de azért csirázik a remény? / nem csirázik: a jövő gazos vetemény" (2016 tavasza).

Böröndi Lajos költészetének visszatérő motívuma a nagy költőelődök emlegetése, a magyarság sorskérdéseinek „velük közös" taglalása, soraik beépítése a versekbe: „Régmúlt korok romjai fölött elmerengtél" (Kölcsey); „Kint hó van meg csönd és Vörösmarty van" (Tíz év); „Romlásnak indult…", „Közelít a tél, nincs rózsás labirynth" (Berzsenyi szólongatása); „Fut velünk egy rossz szekér" (Versek úsznak az éjszakában). Babits, a kedvenc módot ad a fájdalmas szembenézésre: „Hetvenöt évvel később / A kérdések megmaradtak / A válaszok megmaradtak / Megmaradtunk vaknak / Téged is megtagadónak / Mindent elmismásolónak …" (Babits).

Ez az újabb kötet ismét meggyőzött arról, hogy Böröndi tudatosan alakítja, építi költői világát, egyéni hangvétel, stílus jellemzi. Versei nem túrik a blőflőt, a homályt, a görcsös szándékoltságot, árnyalt mondanivalója makacsul keresi az időtállót, a hiteles, biztos pontot. Verseiben filozofikus töltés, gondolatiság van, anélkül, hogy költészete gondolati költészetté válna. Sokszor a világ külső képeivel tükröztet, érzékeltet hangulatot, gondolatot, tömör képei költőiek, sokszor a klasszikus lírai értelemben szépek. Távoli elemeket összeforrasztó metaforái hordozzák sokszor a vers eszmeiségét, biztosan alkalmazza a – főként időmértékes – verstechnikákat. Nem erőlteti a rímeket, de olvasás közben kellemesen meglepnek bennünket a szokatlan rímpárok. Versei nem adják meg könnyen magukat, többször el kell olvasni őket ahhoz, hogy teljes gazdagságukat megélhessük. Jelzői, szókapcsolatai, ellentét-párjai húsen fejezik ki a megvalást elutasító, de azt mindig váró költő személyiségét: „Most nyáron is tél van", „Ráfagy a csókra az ajak", „Szomorú nevetés hangzik / Keserűn édes az élet", „Két pillanat közt az élet / Gyönyörű hogy veszendő." A lírikus élete, gyönyörűségei és vívódásai a mi életünknek is részévé válnak, várjuk hát a folytatást.

Böröndi Lajos: Váltóláz. Versek. Mosonvármegye Könyvkiadó (Mosonmagyaróvár), 2016, 83 old.

Tuba László

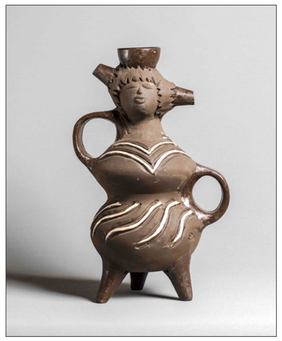

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

A céhes ipar történetében szokás volt a „céhtábla", ami találékony módon fejezte ki vonalakban-színekben vagy éppenséggel figuratív módon jelképesen az illető céh, vagy éppenséggel kézműves foglalkozását.

Mivel Papp József kerámikus művész, – vagy ahogyan legújabban jelölni szokta hivatását – agyag-konstruktor, éppenséggel az agyag teremtő megmunkálásának műveletét is szükséges helytálló módon kifejezni.

Imponáló „önábrázolás, csakhogy nem szabad elvetni a sulykot, vagy másként ne engedjük szabadjára a fantáziánkat. Mert az a mérvadó, amit a Marosvásárhelyről Miskolc és Baja kitérővel Sopronba származott alkotó elmond önmagáról, művészetéről vall. Szobrász-kerámikus apja műhelyében elleste, kitanulta a fazekas/gerencsér mesterség minden csínját-bínját, de mint már apja, ő is túllépte a szűkebb értelemben vett mesterség határait, fia nemcsak földrajzilag, de művészetileg is nyakába vette a világot. Mintegy József Attilával mondhatta indulásakor: Sors, nyiss nekem tért.

És a tér kitárult, főként technikája és alkotása tárgyai tekintetében: az eredeti formák már csak mintegy alapvonalaikban emlékeztetnek az egyik legősibb foglalkozásra; persze maradt az alkotás anyaga: az agyag. Papp József a rá jellemző módon általában nem használ korongot, hanem kézzel, ujjaival hozza ki vagy viszi bele az agyagba elképzeléseit, intuíciót, amit alkotási hangulatnak nevez. Nem tervez, nem készít rajzot, vázlatot, hanem – alkotási lázban – egyszerűen belekezd új formák, új tartalmak megteremtésébe. Van ebben valami isteni. A Bibliára utalva gondoljunk csak a teremtés utolsó szakaszára, amikor Isten saját képére és hasonlóságára megteremtette az embert. Csak a bűnbeesés után mondja ki Isten az embere: porból van és porrá lesz. Szokás földet is emlegetni, azonban mi sem kézenfekvőbb mint agyagként pontosítani, meghatározni az ember teremtésének matériáját.

Ezzel az utalással szinte kozmikussá váltaztatható mindaz, amit az alkotó ember, történetesen az agyagot nem is annyira megmunkáló, mint inkább tartalmilag is átvál-toztató művész mintegy lelket visz belé. Ezt teszi ugyanis Papp József, aki hurkafelrakással építi meg tárgyait, játékosan tele járulékos díszítő elemekkel. Ösztönösen. Éppen ezért nem tulajdonít nekik jelképes funkciót, mint ahogyan legtöbb alkotásának sem ad nevet.

Eredetisége abban is kimutatható, hogy színes „köcsögei", „korsói" nem az égetés, zománcolás következtében pompáznak, hanem erre a célra külön keresi meg, válassza ki a legkülönbözőbb színű hurkákat, amikből egymásra rakással, tekeredéssel születik meg a tárgy, a műalkotás terméke, magában hordozva az alkotó teremtő hangulatát.

Éppen a kerámikus mestersség vonzatában merül fel a kérdés: milyen használati funkciót tölthetnek be Papp József alkotásai a mindennapi életben? Egyszerűen azért születtek, azért vannak, hogy gyönyörködjünk bennük, feltételezve a teremtés csodáját. Ez pedig éppenséggel elég.

Szoboravatás

2017. január 7-én Budakeszin felavatták Nagy Gáspár, a tíz éve elhunyt költő mellszobrát. Az emlékművet a Jobb Kor Polgári Egyesület állíttatta az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára létrehozott Emlékbizottság támogatásával. A szobor Oláh Katalin szobrászművész alkotása. Leleplezése előtt Orosz István grafikusművész, Szakolczay Lajos irodalomtörténész és Orbán Viktor miniszterelnök mondtak avatóbeszédet. A 15 fokos hidegben mintegy háromszázan gyűltek egybe: a költő családja, a szobrászművész, a költő barátai, tisztelői, ismerősei.

Böröndi Lajos

Gyönyörű

Frissen kaszált fűben heverve
Átjár a szerelem így
Szédülök ahogyan beszívom
S ízlelem vad ízeit
Nincsen most s nincsen örökké
Csak ez a csoda van

Egy pillanat vagy egy óra
Hamu majd színarany
Nincs idő ha van abban
Egyszer egy az kettő
Két pillanat közt az élet
Gyönyörű hogy veszendő

Illyés Gyula a magyar írók egységéről a forradalomban

Illyés Gyula 1956–57-es naplójegyzeteit lánya és Horváth István szerkesztésében, *Atlantisz sorsára jutottunk* alcímmel nemrégen kiadták Magyarországon. Ez a könyv, aminek kézirata véletlenül került elő a költő hagyatékából, sajátos fényt vet a közhangulatra, ami a magyar társadalmat a forradalom alatt és pár hónappal annak leverése után jellemezte.

Október 23-án Illyés nem volt Budapesten. Egy miskolci irodalmi estre vitték autón és bár tudott a Budapesten történtekről, csak két nappal később sikerült visszatérnie a fővárosba. Itteni tapasztalatai szerint nemcsak a Kossuth Rádió, de a Szabad Európa Rádió is folyamatosan hazudott, legalábbis október 28-ig. Másnap a Magyar Írószövetség gyűlést tartott és 29-én Illyés a Parlamentben találkozott Nagy Imrével. Erről a beszélgetésről csak nagyon rövid, egy-egy mondatos feljegyzések vannak a naplóban, de ezekből is kitűnik, a költő bízott a kommunista, de hazafiságával pártkorlátai fölé emelkedő politikusban és a politikus is a költőben. Ez többek között abból is látszik,hogy az egyik papírra vetett mondat Nagy Imrét Kossuth Lajoshoz hasonlítja, aki úgymond „elmulasztotta, hogy már március 15-én az a Kossuth Lajos legyen, aki"– nyilvánvaló célzás Nagy Imre Parlament előtti október 23-i rögtönzött, félresikerült beszédére.

A forradalom alatt megalakul a Petőfi Párt, a hajdani Nemzeti Parasztpárt utódja – ebben Illyés is szerepet vállal. Az Irodalmi Újság november 2-i száma közli a nagyhatású *Egy mondat a zsarokságról*t. Egy pillanatra Illyés is úgy érzi: újjászületett. „Mintha nem törpegericncű nép fia volnék." Ezután jön november negyedike, a második szovjet támadás – Illyés és lánya rózsadombi házuk padlásáról nézik az égő várost. A Naplójegyzetek igazán ettől a pillanattól kezdve lesz érdekfeszítő olvasmánnyá: beszámol minden fontosabb dologról, ami 1957 január 31-ig történik, az utca hangulatáról, a rémhírekről, Kádárék szívós össznépi elutasításáról, az Irószövetség hátvédharcairól. November 17-én, amikor Boldizsár Iványt ideiglenesen letartóztatják, Illyés ezt írja naplójába: „szedik már az utcán is a fiatalokat" – másszóval megkezdődött a deportálás a Szovjetunióba. Ez a szovjet titkosszolgálati akció csak pár hétig tartott és Kádár János, illetve a szovjet pártvezetőség közbelépésére december közepe táján abbamaradt, de elég volt ahhoz, hogy több tízezer fiatalt menekülésre ösztönözzön. Maga Illyés nem akarta elhagyni az országot, de megkönnyebült, amikor 1957 januárjában felesége és kislánya francia vízumot kaptak és távoztak a nyomott hangulatú, megtorlástól rettegő Magyarországról.

Nem sokkal Nagy Imrének és társainak a jugoszláv követségről való kilépése és ezt követő letartóztatása után, a forradalomra következő hónap, vagyis 1956. november 23-án Illyés verset is ír a teljesen kiürült, teszthalott Budapestről. Egy lélek sincs az utcán: „így kiált/némaságával – ez a földre omlott/város halált – megálljt!/ a zsarnokra" (87 o.). Másnap pedig azt írja, „dermedt levertség" uralkodik Nagy Imre eltűnése miatt és hozzáteszi: „Nagy Imre [most] a kommunista/ellenesek szemében is a nemzetet testesíti meg". Ehhez képest a francia kommunista André Stil hazugságokat ír Illyés „optimizmusáról", ami az „Egy mondat..." költőjét nagyon felháborítja. Az Irószövetség még ellenáll: december 2-án Tamási Áron megírja *Gond és hitvallás* című szövegét, ami a magyar írók túlnyomó többségének véleményét fogalmazza meg a forradalomra szórt rágalmak ellen. Ekkor még él valamilyen halvány remény, hogy kompromisszum születhet Kádár János kormánya és a forradalmi nép között, de ez a december 11-i statáriummal és a Nagybudapesti Munkástanács feloszlatásával egycsapásra megszűnik (121 o.). Ettől kezdve a forradalom 33 évig „ellenforradalom" lesz a hivatalosság által jóváhagyott közbeszédben.

Amellett, hogy jól tükrözik az akkori közhangulatot, időnként előfordulnak túlzások is a naplójegyzetekben. Például a forradalom alatt elesettek számát a rémhírek hihetetlenül túlbecsülik, hol hatvanöt-, hol hetvenezer halottról beszélnek (105. és 119. o.), míg a valóságban nem volt több 2900 áldozatnál. Ez a túlbecsülés a Major Tamással folytatott vitában merül fel, Major ugyanis azt állítja, a forradalom alatt antiszemita jelszavak hangzottak el Budapesten. Ezt Illyés teljes joggal tagadja (vidéken néhány helyen voltak antiszemita atrocitások, de a fővárosra ez egyáltalán nem volt jellemző) és Solohov decemberi nyilatkozata pedig, amely szerint „a magyar írók még most sem választják el magukat a fasizmustól" végképp kihozza a sodrából. Levelet ír Solohovnak a forradalom védelmében, amit aztán mégsem küld el. Viszont a Naplójegyzetek jóvoltából mégis tudjuk, mi volt ebben a levélben: Illyés a magyar nép „szabadságharcáról" beszél, amit az antisztalinista forradalom hatására mozgósított szovjet tankok fojtottak el, ezek jelenléte jelenti még december végefelé is Magyarországon a „rendet". December 28-án tart az Irószövetség közgyűlést, Tamási itt olvassa fel a „Gond és hitvallás"-t, pár héttel később a Kádár-kormány felfüggeszti az Irószövetség működését és megkezdődik az írók letartóztatása. Jellemző módon az 1957. január 19-éről 20-ára virradóra letartóztatottak, egy író kivételével mind régi kommunista párttagok és az ú.n. „nagy íróperben" néhány hónappal később elítéltek (Déry Tibor, Háy Gyula, Tardos Tibor és Zelk Zoltán) is mind „revizionizmus", illetve államellenes felforgatás vádjával kerülnek börtönbe. Közben folynak a Kádár-rendszer manőverei: szeretnék megnyerni maguknak a népi íróknak azt a csoportját, amelyik nem érvényesülhetett Rákosi országlása alatt, azzal a javaslattal, hogy az Irószövetség helyett a magyar írók többségét képviselő „Irodalmi Tanácsot" hozzanak létre. Ez a terv végül is meghiúsul Németh László és Illyés Gyula ellenállásán: utóbbi évekre „elhallgat", kivonul a közéletből – ahogy maga mondja, „betyárbecsületből" azonosul a letartóztatott kommunista írókkal. A Naplójegyzetek ezekkel a szavakkal szakad meg 1957. január 31-én: „Zelké, Háyé és Eörsié a szó, és társaiké", vagyis ahogy a lábjegyzet mondja: „a bebörtönzött íróké".

A fényképekkel gazdagon illusztrált kötetet Horváth István bőséges, életrajzi adatokat szolgáltató lábjegyzetei teszik a mai olvasó számára könnyen értelmezhetővé, a kötethez fűzött függelék pedig, amelyben többek között szerepel Illyés 1956. november 3-i kiáltványa „a világ minden országának íróihoz", csakúgy, mint a baloldali francia írók Jean-Paul Sartre nevével fémjelzett november 8-i levele a szovjet írókhoz, értékes kordokumentummá. Illyés Gyula 1956–57-es most közzétett naplójegyzetei azokat igazolják, akik az újabbkori, frázispuffogtató történelemhamisítókkal szemben az ötvenhatos magyar forradalmat kísérletnek látják egy független, demokratikus, a szociális igazságosság elvein alapuló Magyarország megvalósítására.

Illyés Gyula, Naplójegyzetek 1956–57. Atlantisz sorsára jutottunk, Magyar Művészeti Akadémia–Magyar Szemle, 2016, 189 oldal és Függelék.

Gömöri György

A külügyminiszter visszanéz

Több mint negyed százada van már annak, hogy elkezdhette külügyminiszteri ténykedését a szabadságát visszaszerzett ország első diplomatája. Ideje tehát az emlékiratoknak, a mérleg elkészítésének. A műfaj tényszerűséget követel, amiben benne lehet természetesen kinek-kinek a maga mentsége, továbbá az utólagos magyarázat. Mindennek megfelel ez a könyv. Ismeretes, hogy Jeszenszky Géza nem volt túl népszerű hivatali ideje elején. A pesti köznyelv nem egyszer csak „Mek mesternek" emlegette. A hatalmon lévő akkori ellenzéki média (amihez, tudjuk, a híres-neves paktum is nagyban hozzájárult) egyik első céltáblája lett.

Méltatlanul.

Volt nem egy nála összehasonlíthatatlanul gyengébb külügyminisztere a szabad Magyarországnak. Igazi lelkiismeretes hivatalnokként végezte ő éveken át munkáját (akár egy Habsburg, mondta róla valaki), ügynökmúlt foltja nem volt a rovásán. A kommunikáció nem volt erőssége, a Kalasnyikov-botrány idején enyhén szólva nem volt meggyőző. Visszaemlékezéseiből az is kiderül, hogy némi idealizmus és igazi hivatástudat volt benne, amikor elvállalta ezt a nem mindennapi szolgálatot. Egyéni haszonszerzés, meggazdagodás vágya őt nem vezette. Inkább a megfelelni akarás. Elsősorban pedig egykori osztályfőnökének, Antall Józsefnek. Annál inkább, mert a legfontosabb külpolitikai döntések a miniszterelnök kezében voltak, a miniszternek nagyobbrészt a végrehajtás fárasztó feladata maradt.

Visszaemlékezései tengelyébe, amint könyvének alcíme is mondja, az ún. rendszerváltozás éveinek szomszédsági politikáját állította. Izgalmas és mindmáig aktuális kérdés. A Bécsi Napló terjedelmi lehetőségeit figyelembe véve csak néhány észrevételemet szeretném elmondani erről az értékes vállalkozásról. A szomszédsági kapcsolatok előzményeiről szólva a történeti háttér mellett Antall József és saját életpályájának idekapcsolódó mozzanatait is bemutatja, valamint itt tárgyalja a kormányalakítás előtti eseményeket is. A könyv harmadik és negyedik fejezete a különösen próbáló kezdetekről szól, majd a közép-európai együttműködés érdekében foganatosított első intézkedésekről (az igazi sikernek tekinthető Visegrádról!), valamint a magyar nemzeti kisebbségek érdekében tett első lépésekről. Nyilvánvaló, hogy sajátos helyzetünkből következik a két cél (a szomszédokkal való jó viszony és a náluk élő magyar közösségek támogatása) bonyolult összefüggésrendszere, gyakran ellentmondásos viszonya. Egyensúlyt teremteni köztük szinte lehetetlen, a kör négyszögesítésére emlékeztető föladat. Így sokszor Szkülla és Charibdisz között kellett hajózni, a délibábos „nemzetmentők" és a „haladó internacionalisták" között. Néhány zökkenéstől eltekintve nem volt sikertelen ez a manőverezés, bár kissé túlzás a vállalkozást a „trianoni trauma orvoslására tett kísérletnek" nevezni. Érthető, hogy a visszaemlékezések fő csomópontjainak egy-egy kapcsolatrendszert választott (Szovjetunió-Oroszország, a fölbomló második Jugoszlávia, a szétváló Cseh-Szlovákia, a magyar–ukrán szerződés, Szlovákia és Románia felvétele az Európa Tanácsba) a szerző, ám ez némiképp fölbontja a kronológiai rendet, itt-ott ismétlésre kényszerül. Az utolsó fejezet (Stabilizálás helyett konfliktusjegelés) az Antall József halála utáni időszakról szól, némi szkepszissel zárja az emlékezést.

Kétségtelen erénye a munkának az adatgazdaság, helyzetek, események körültekintő fölidézése. Tárgyalások, külügyi jelentések, találkozások, beszélgetések számbavétele konkrét adatokkal. A pedáns tisztviselő alapos munkája. Nélkülözhetetlen lesz a magyar külpolitika történetének tanulmányozásában. Problémákkal ott találkozunk, ahol hiányos vagy föltáratlan még a forrásbázis, az első fejezetben például az MDF történetével kapcsolatban (Antall József nem volt alapító tag például, máig nem tudjuk, melyik helyi szervezetbe lépett be; Csengey Dénes és Joó Rudolf 1988 februárjától kapcsolódott az első szervezők héttagú csapatához; Antall József pártelnökként csak1989. december 8-án javasolta az elnökség ülésén, hogy Jeszenszky Géza legyen a külügyi bizottság vezetője; a Duna Televíziót azért nem Kodolányi Gyula alapította!). Bizonyára helyenként szükség lett volna némi pontosítás, árnyaltabb fogalmazás. Bővebben tárgyalhatta volna például a délszláv válság nemzetközi kontextusát, megmagyarázhatta volna például a „krajina" terminus történelmi hátterét. A visegrádi együttműködés előtörténeténél lehetett volna érzékeltetni a nyugati hozzáállás kétarcúságát. Más a véleményem a többször említett föltételezett kisantant veszélyről, John Lukacs nézetét osztom (285.), aki kereken tagadta meglétét. A csehek és szlovákok szétválásával kapcsolatban enyhén szólva nem volt következetes a magyar politika. Amiről nem a külügyminiszter tehetett. Göncz Árpád például szinte könyörgött a Frantisek Miklóskonak, a szlovák parlament elnökének, hogy maradjanak egyben, s ez volt prágai nagykövetünknek, Varga Györgynek sok helyen hangoztatott nézete is. Az új szlovák alkotmány bírálatánál érdemes lett volna szövegének ellentmondásait értelmezni. Kérdéses, hogy mennyire volt érdemes Oroszországra mint partnerre gondolni a kisebbségi kérdésben. Teljesen egyetértek a szerzővel, az orosz politikával kapcsolatos, máig meglévő magyar illúziók dolgában.

Amit másképpen látok, mint Jeszenszky Géza, az Antall József történelmi szerepe. Nem értek egyet mítoszának szorgos építőivel (akiknek persze rendszerint van miért neki hálásnak lenniük), sem azokkal, akik egyszerűen „küldött embernek" tartják. A tárgyilagos elemzésnek volnék a híve, erényeinek és hibáinak alapos mérlegelésével, források alapos ismeretében kellene értékelni tevékenységét. Kétségkívül fontos szerepe volt az átmenet folyamán, kiemelkedett politikai képességeivel az ellenzéki mezőnyből; kitűnő érzéke volt a külpolitikához (amiben hátráltatta hiányos nyelvtudása), de nem egy fontos döntésének nem ismerjük pontosan a hátterét.

Érdemes eltűnődni azon, honnan kellett a független Magyarország külpolitikájának elindulnia a kivételesen kedvezőnek látszó helyzetből. Rég volt akkora presztízse hazánknak, mint 1988–89-ben. De jól láthatjuk a visszaemlékezésből, hogyan szaporodtak a problémák hónapról hónapra. Az első négy év mérlege nem túl kedvező, de ebben nem a külpolitikának és a miniszternek volt meghatározó szerepe. Az ország külföldi képének alakításában viszont meglehetősen rosszul vizsgáztunk. Ez kormányzati mulasztás volt, kevés érvényes üzenetünk volt a szomszéd országok politikai-kulturális elitje számára. Ennek hiányát napról napra érezhette az új magyar külpolitikai vezetés, és számolnia kellett a kommunista rendszertől örökölt szakpolitikusok egy részének szabotázsakcióival is. Mindez kiderül Jeszenszky Géza óvatos fogalmazásából. Geopolitikai helyzetünk ugyanakkor bizonyos mértékben kedvezőbbé változott, nemcsak a szovjet birodalom megszűnésével, hanem a két romantikus mítosz alapján létrehozott szomszédos állam – a második Jugoszlávia és a második Csehszlovákia – fölbomlásával is. Viszont az átmenet kezdetén táplált reményeink a magyar kisebbségek dolgában nagyrészt elszálltak az 1990 utáni esztendőkben. Hajlamosak voltunk rózsaszínben látni e tekintetben is a jövőt, nem számoltunk kellő mértékben a valósággal, a nyugati világ gondolkodásával és hatalmi érdekeivel.

Az akkor megtett út értékeléséhez, az eredmények és hiányosságok mérlegeléséhez – netán az előre tekintéshez – sok muníciót kaphatunk Jeszenszky Géza körültekintő, alapos számadásából.

Jeszenszky Géza: Kísérlet a trianoni trauma orvoslására. Magyarország szomszédsági politikája a rendszerváltozás éveiben. Osiris, Budapest, 2016, 394 old.

Kiss Gy Csaba (Budapest – Varsó)

BÉCSI NAPLÓ
AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.kozpontiszovetseg.at
www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger:
Zentralverband Ungariseher Vereine u. Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:
Bodzsoni István (Szabadka), Borbándi Gyula † (Budapest), Czellár Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K.Lengyel Zsolt (München), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:
Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Martos Péter, Radics Éva, Rumpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 15,- Euro, Magyarországon 3000,- Ft, Nyugat-Európában 20,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:
Amerikában: Andrew Rekay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.
Hollandiában: Kónya Melinda. Boerhaaveplein 124. 2343 LX Oegstgeest, 00-31-71-5154287.
E-mail: melindakonya@hetnet.nl
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.
Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.
Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach
Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmail.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6
Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGirot Nr.: 756987-4.
Szlovákiában: Benyák Mária, SK-821 01 Bratislava, Datelinova ul. 9, e-mail: mariabenyak@gmail.com
Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Bt.
H–9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.